

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3373/2019. (XII. 19.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2420
3374/2019. (XII. 19.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2428
3375/2019. (XII. 19.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	2438
3376/2019. (XII. 19.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	2443
3377/2019. (XII. 19.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	2448
3378/2019. (XII. 19.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2453
3379/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2462
3380/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2466
3381/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2469
3382/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2474
3383/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2477
3384/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2480
3385/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2485
3386/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2489
3387/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2492
3388/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2496
3389/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2501
3390/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2505
3391/2019. (XII. 19.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2509

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3373/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2011. július 13-tól 2017. december 31-ig hatályban volt 386/J. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.707/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Varga István ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.VI.21.707/2016/9. számú ítélete és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 386/J. §-a ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó az ítélet végrehajtásának felfüggesztését is kérte, amelynek a bíróság helyt adott. Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [2] 1.1. Az indítványozó (a perben az I. rendű alperes) 2007. december 6-án és 2008. január 24-én kelt lízingszerződésekkel Budapest IX. kerületi ingatlanokat adott lízingbe a II. rendű alperes részére, amely ingatlanokból jött létre a perbeli felépítmény (a továbbiakban együtt: perbeli ingatlan). A felek megállapodása szerint a lízingszerződésben meghatározott futamidő végén az indítványozó megszerzi a lízingelt ingatlanok tulajdonjogát. A II. rendű alperes az indítványozó hozzájárulásával a perbeli ingatlanra jogerős építési engedélyt kapott 900 férőhelyes kollégium felépítésére. A felperes a II. rendű alperessel vállalkozási szerződést kötött, amely alapján a tervezett beruházást részlegesen elkészítette, majd a II. rendű alperes a munkálatokat fedezethiány miatt leállította és a felperes vállalkozói díj követelését nem egyenlítette ki. Ezt követően a II. rendű alperes fizetési képtelensége miatt az indítványozó 2013. január 3-án felmondta a lízingszerződést, majd 2013. április 23-án kelt adásvételi szerződéssel 642.600.000 Ft vételárért a perbeli ingatlant a felépítménnyel együtt a vele azonos tulajdonosi körbe tartozó III. rendű alperes részére értékesítette. Az indítványozó 2013. április 26-án kelt levelével a II. rendű alperessel elszámolt, amely levelében megállapította, hogy a követelése 1.737.519.173 Ft, amelyet csökkentett a III. rendű alperesnek értékesített ingatlan vételárával. A Fővárosi Törvényszék 2014. március 4-én elrendelte a II. rendű alperes felszámolását, és a felperes hitelezői igényét 1.507.964.825 Ft összegben nyilván tartásba vette.
- [3] 1.2. A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az indítványozót 1.507.964.825 Ft és annak a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére, amely követelését a perben született

szakértői véleményre tekintettel 1.131.103.904 Ft-ra leszállított. A felperes szerint az alperesek cselekménye a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 203. §-a alapján fedezetelvonásnak minősül. Az indítványozó ugyanis a felperes által készített felépítmény tulajdonjogát is megszerezte, hiszen azt a II. rendű alperes ellenérték nélkül adta az indítványozó tulajdonába. Így az ingatlan megszerzése ingyenes előnyt jelentett a III. rendű alperes számára, mert a perbeli ingatlan eredeti vételára 1.294.848.481 Ft volt, míg immáron felépítménnyel együtt 673.200.000 Ft-ért szerezte meg I. rendű alperestől. A felperes utalt arra, hogy a felszámolási eljárásban nem térült meg a követelése.

- [4] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 34.G.41.946/2015/27. számú ítéletében elutasította a felperes keresetét, mert az I. és II. rendű alperesek közötti ügylet visszterhes volt, továbbá álláspontja szerint a fedezetelvonás csak akkor állapítható meg, ha a szerző fél rosszhiszemű volt, azonban erre a konkrét ügyben nem volt adat.
- [5] 1.3. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 31.Gf.40.257/2016/7/I. számú ítéletében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta, ugyanakkor a tényállást kiegészítette azzal, hogy a perben igazságügyi ingatlanszakértői vélemény került beszerzésre, amely igazolta a 34 %-os készülségű beruházás bekerülési értékét 1.131.103.905 Ft összegben. Az ingatlan értéknövekedésének ingatlanforgalmi szakértői véleménnyel alátámasztott bizonyítására nem került sor a perben, amelynek bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperes kötelezettsége lett volna. A másodfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy „[a] per elbírálására a [...] Pp. XXVI. fejezetének rendelkezései irányadóak, így a bizonyítandó tények körét, a bizonyítási teher megoszlását és a bizonyítatlanság következményeit a feleknek maguknak kellett mérlegelnie, a bíróság a szakértő ilyen tartalmú kirendelésénél nem követett el mulasztást.”
- [6] 1.4. A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy kötelezte az indítványozót 688.433.210 Ft, valamint késedelmi kamat megfizetésére, továbbá kötelezte a II. rendű alperest a fentiek tűrésére.
- [7] „A Kúria megítélése szerint a jogvita elbírálása során azt kellett volna megállapítani, hogy az ingatlan értékesítése során mi lett volna az a minimális vételár, amelynél már nem jelentkezett volna a vevőnél »ingyenes előny«, tehát mi lett volna az a minimális érték, amelyen a lízingszerződés elszámolása során az ingatlant figyelembe kellett volna venni. Ezt az értéket a Kúria a lízingszerződésben megállapított vételár összegében határozta meg. Azt a körülményt, hogy az ingatlan értékében forgalmi értékváltozások miatt állott be jelentős értékcsökkenés az eladásig az I. rendű alperesnek kellett volna a perben bizonyítania. Ilyen bizonyítást az I. rendű alperes nem ajánlott fel és ezzel bekövetkezett az ingyenes előny, ami miatt a fedezetelvonást megállapították.” A Kúria megállapította, hogy a lízingszerződés elszámolása, valamint az indítványozó és a III. rendű alperes közötti ingatlan adásvételi szerződés során az indítványozónál és a III. rendű alperesnél ingyenes előny keletkezett. A Kúria ítélete rögzíti, hogyha a perbeli ingatlan értékesítése és a lízingszerződés elszámolása kapcsán való figyelembe vétele reális forgalmi értéken történt volna, akkor a II. rendű alperes részére járt volna pénzüsszeg az elszámolás eredményeként, amely részben fedezetül szolgálhatott volna a felperes számára a II. rendű alperessel szemben fennálló követelésére.
- [8] A Kúria szerint a másodfokú ítélet abban a körben nem felel meg a jogszabályoknak, hogy a felperes keresetét azon az alapon utasította el, hogy a perbeli szakértői vélemény alapján a felperes nem bizonyította a felépítmény létesítésének az ingatlan forgalmi értékére gyakorolt hatását. A Kúria ítélete értelmében „[a]z, hogy a kiemelt perekben a bíróságot nem terheli tájékoztatási kötelezettség, csak azt jelenti, hogy a jogvitát a bíróságnak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján kell elbírálnia. E szerint a felek által nem vitatott szakvélemény alapján a bíróságnak figyelembe kellett volna vennie, hogy az igazságügyi szakértő álláspontja szerint ilyen készülségi fok esetén forgalmi értéket nem lehet megállapítani, így a forgalmi érték megállapíthatóságának hiánya nem vezethetett volna a kereset elutasításához. A perszakértő kellőképpen megindokolta, hogy az adott esetben miért nem volt alkalmazható a forgalmi értékelés, csak a költségalapú értékelés.”
- [9] A Kúria kiemelte továbbá, hogy „[a]zt a körülményt, hogy az ingatlan értékében forgalmi értékváltozások miatt állott be jelentős értékcsökkenés az eladásig az I. rendű alperesnek kellett volna bizonyítania.” Ilyen bizonyítást azonban az indítványozó nem ajánlott fel. Ennek kapcsán hivatkozott a Kúria arra, hogy „[a] lízingszerződés megkötésére 2007-ben került sor, ezt követően köztudomású tény a gazdasági válság bekövetkezése. Ugyancsak köztudomású tény, hogy 2013. áprilisában, amikor az I. rendű alperes az ingatlant a III. rendű alperesnek értékesítette, az ingatlanok forgalmi értéke a válságot követően ismét emelkedést mutatott.” A Kúria álláspontja

szerint a forgalmi érték megállapíthatósága hiányában a lízingszerződés elszámolása során a felépítmény értékét a ténylegesen befektetett érték alapján kellett meghatározni.

- [10] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt adta elő, hogy a Pp. 386/J. §-a és a Kúria ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben foglalt tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való jogot.
- [11] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasz lényege értelmében a támadott norma alkalmazása azzal a következménnyel jár, hogy elvész a felek számára a lehetőség a nyilatkozatok megtételére és az indítványok benyújtására, ezáltal nem tudnak hatékonyan a bírósághoz fordulni, következésképpen a törvényes bírójuktól is elesnek. Emellett azzal érvelt, hogy a Pp. támadott szabálya a feleket megfosztja az azonos perbeli lehetőségektől, a fegyverek egyenlőségétől. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a Pp. 386/J. §-a a peranyag-szolgáltatás teljes rizikóját a felekre terheli és a bíróságot mindenfajta felelősség alól mentesíti, amely nem szükséges és nem arányos korlátozása a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jognak.
- [12] Az Abtv. 27. §-a szerinti panasz lényege értelmében a Kúria a felülvizsgálati eljárásban új bizonyítékot (köztudomású tény) értékelt és új bizonyítást vett fel, ami összességében értékelve és igazolhatatlan módon tisztességtelenné tette az eljárást. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria a perrendtartás kógens szabályait megszegve ténylegesen maga hozta meg az elsőfokú ítéletet. Ennek következtében megfosztotta az indítványozót a hatékony jogorvoslat lehetőségétől is, ugyanis nincsen olyan további bírói fórum, amelyhez fordulhatna annak érdekében, hogy az újonnan megállapított tényállás helyességét akár szakértő bevonásával, akár más módon vitathassa.

II.

- [13] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [14] 2. A Pp. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„386/J. § A kiemelt jelentőségű perekben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.”

III.

- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg, és az Alkotmánybíróság tanácsa a 2017. november 28-ai tanácsülésén megállapította, hogy az indítvány a befogadási feltételeknek megfelel, ezért azt befogadta. Az alkotmányjogi panasz alapján felvetődött alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek (Abtv. 29. §) a testület azt tekintette, hogy a Pp. 386/J. §-a és annak a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezése azt eredményezi-e, hogy a kiemelt pernek minősülő bírósági eljárásban a felek a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] ellentétesen azért nem tudták megfelelően gyakorolni peranyag-szolgáltatási kötelezettségüket, mert a bíróságok nem voltak kötelesek tájékoztatni őket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről.
- [16] Az Abtv. 41. § (3) bekezdése értelmében nem volt akadálya annak, hogy az Alkotmánybíróság a 2017. december 31-ig hatályos sérelmezett szabályt érdemben vizsgálja.

IV.

- [17] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [18] 1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárásában, hogy a Pp. 386/J. §-a sérti-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslat-hoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés]. Ennek érdekében a szükséges mértékben áttekintette a felhívott alapjogok tartalmára vonatkozó gyakorlatát (IV/1.1. pont, Indokolás [19] és köv.), röviden elemezte a sérelmezett szabályt (IV/1.2. pont, Indokolás [27] és köv.), majd levonta az ezekből adódó következtetéseket (IV/1.3. pont, Indokolás [29] és köv.).
- [19] 1.1. Az Alkotmánybíróság által kimunkált alkotmányos mérce értelmében „a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részlet-szabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [20] „Az ítékezés minőségét meghatározó követelmények egy részét közvetlenül az Alaptörvényben szabályozott, a tisztességes eljáráshoz való jog nevesített részjogosítványának is tekinthető intézményi és eljárási garanciák jelentik [...]. A végső soron szintén a tisztességes eljáráshoz való jogra mint »anyajogra« visszavezethető, azzal logikai kapcsolatban álló jogosultságok egy másik csoportja önálló alapjogként került megfogalmazásra az Alaptörvényben [...]. Vannak továbbá a tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítványok is” {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [21] „A korlátozhatóság oldaláról közelítve vannak olyan eljárási szabályok, eljárási garanciák, amelyek sérelmét csak az alapjogot érvényre juttató eljárási »minőség« vizsgálata során lehet bevonni a vizsgálódási körbe. [...] Ilyen esetben azt kell mérlegelni, hogy az állított jogsértés olyan jellegű és súlyú volt-e, amely összességében, az eljárás egészét tekintve nem volt méltányos az indítványozóra nézve, és ezért a tisztességes eljáráshoz való jog – mint a vizsgált eljárás egészére vetített alapjog – sérült. Egyes [...] részjogosítványok [...] szintén abszolút jellegűek abban az értelemben, hogy megsértésük lényegében – mivel maguk is mérlegelés eredményei – automatikusan alaptörvény-ellenesség megállapítására vezet (pl. a pártatlan bírósághoz való részjogosultság sérelme, amely megállapítása esetén nem igazolható). Más részjogosítványok és nevesített alapjogok korlátozása azonban nem feltétlenül jelent abszolút értelemben alaptörvény-ellenességet {pl. a tárgyalás tartásához való jog, lásd 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [33]–[50]}. A »tisztességes eljáráshoz való jog részét képező részjogosultságok [...] korlátozására az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt, szigorú követelményeket támasztó szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával lehetőség van« {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [103]}.” {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [49]}
- [22] A fentiekből az következik, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szempontjából eltérés mutatkozik a vizsgálatban akkor, ha az alkotmányjogi panasz eljárás tárgya egy norma, illetve ha egy bírói döntés. Előbbi esetben a kérdés az, hogy a sérelmezett szabály normatív szinten korlátozza-e a szóban forgó alapjogot, illetve annak az indítványban felhívott valamely részjogosítványát, és ha igen, miként igazolható a korlátozás alkotmányossága. Utóbbi esetben a konkrét bírósági eljárást szükséges megítélni és az eljárás egészére kiható módon határozni arról, hogy az elemeiben és egészében véve is kielégíti-e a kiegyensúlyozottsággal szemben támasztott alapjogi követelményeket.
- [23] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy gyakorlata szerint a bírósághoz fordulás joga, amely a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa, „azt az elvárást támasztja a szabályozással szemben, hogy a peresített igényekről érdemi döntést hozhasson az eljáró bíróság. Ennek érdekében a jogalkotónak olyan eljárást kell lehetővé tennie, amelyben az irányadó jogszabályi rendelkezések tükrében a bíró határozhat arról, mi jogos és mi nem az” {17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [47]}. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában kifejezetten a beadványok előterjesztésével kapcsolatban azt a megállapítást tette, hogy „[a] bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, elszenvedői a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogait és kötelességeiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehető-

- séget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére.” {3238/2015. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [28]}
- [24] Az Alkotmánybíróság arra is utal, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) szerint az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke szerinti tisztességes eljáráshoz való jogba tartozik a személyek alapjogi védelménél a felek közötti „méltányos egyensúly” fenntartása, amely megköveteli, hogy mindegyik félnek elfogadható lehetőséget kell biztosítani ügye előadására, és bizonyítékainak bemutatására, olyan feltételek mellett, amelyek nem hozzák az egyik felet érdemben hátrányosabb helyzetbe a másikhoz képest {*Dombo Beheer B.V. kontra Hollandia*, 1993. október 27., 14448/88, Indokolás [33]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a felek egyensúlyi helyzete a fegyverek egyenlőségében, mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványában mutatkozik meg {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}.
- [25] A jogorvoslathoz való jog tartalmát a következőképpen foglalta össze az Alkotmánybíróság: az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alanyi jogot keletkeztet a jogorvoslat igénybevételére mindenki számára, aki a döntés folytán jogát vagy jogos érdekét sértve érzi. „Az Alaptörvény nem tartalmaz előírást arra vonatkozóan, hogy hogyan épüljön fel hazánkban a jogorvoslat rendszere. A jogalkotó a különböző eljárásokra irányadó törvényi szabályozásokban határozza meg az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket és azok igénybevételének a módját” {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]}. Hangsúlyozandó, hogy „[a]z Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy a jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslati eszközök igénybevételét foglalja magában {9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [28], 20/2015. (VI. 16.) AB határozat, Indokolás [16]}” {3226/2019. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [26] A jogorvoslathoz való jogból azonban számos követelményt kibontott az Alkotmánybíróság. „A jogorvoslat egyik elemeként az érdemi, ügydöntő döntések tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségének biztosítását rögzítette {35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- További elemként határozta meg a jogorvoslati fórum abbéli képességét, hogy a sérelmezett döntést felülvizsgálja, és a sérelem fennállása esetén a döntés megváltoztatása vagy megsemmisítése (hatályon kívül helyezése) révén a sérelmet a döntésre visszaható módon orvosolja. {3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [37], 35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}
- A jogorvoslat ténylegességének követelménye, vagyis az, hogy a jogorvoslati fórum képes legyen a jogsérelem orvoslására, két elemet foglal magában: egyrészt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer igénybevételét nem gátolja-e jogszabályi előírások, másrészt, hogy milyen a jogorvoslat terjedelme, azaz teljes körűsége, illetve korlátozottsága {2/2013. (I. 23.) AB határozat, Indokolás [35], [37], 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [82]}. Feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja. {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]} {14/2018. (IX. 27.) AB határozat, Indokolás [16], [18]} {17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [70]–[72]}
- [27] 1.2. Az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi LXXXIX. törvény 2011. július 13-i hatálybalépéssel iktatta be a Pp. V. részének XXVI. fejezetébe „A kiemelt jelentőségű perek” című speciális polgári bírósági eljárást. E törvény javaslatának általános indokolása értelmében „[a] jogalkotó kiemelt jelentőséget tulajdonít a törvényes rend, a köz- és jogbiztonság fenntartásának és erősítésének, valamint a jó és olcsó állam megteremtése érdekében a hatékony, gyors, az igazság szolgáltatására törekvő jogrendszer felépítésének.” A módosító törvény részletes indokolása pedig azt a magyarázatot fűzte a kiemelt jelentőségű perek [...] Pp.-beli intézményesítéséhez, hogy „[a] kis értékű perek analógiájára a kiemelt jelentőségű perek kategóriájának bevezetése speciális lehetőséget, valamint az eljárás hatékonyabbá tételét jelenti a jogalkalmazók számára a nagy súlyú, kiemelt vagyoni értéket érintő és a társadalom részéről kiemelt figyelmet érdemlő esetek vonatkozásában.”
- [28] Ezekből az tűnik ki, hogy a törvényalkotó kapcsolatot látott a Pp. 386/J. §-a szerinti kiemelt jelentőségű perek speciális jellemzői – úgy mint például a magas pertárgyérték, a soronkívüliség, a kötelező jogi képviselő avagy a gyors döntéshozatal – és a peres felek pervitelben megnyilvánuló felelőssége között. Ezért ebben a vonatkozásban értelmezendő a bíróság Pp. 3. § (3) bekezdésének utolsó mondatában foglalt tájékoztatási kötelezettség alóli mentesítése. A jogalkotó tehát azt a szabályozási koncepciót választotta, amely szerint ebben a sajátos polgári perben a tárgyalási elv sokkal szélesebb körben érvényesült, mint az általános szabályok szerint zajlott

polgári perben. Ezzel a jogalkotó arról is döntött, hogy a felekre mekkora jogi felelősség hárul a pervitel meghatározása körében. A kiemelt jelentőségű perekben mindkét felet egyaránt nagyobb felelősség terhelte a per gondos viteléért, mert a bíróság nem volt köteles annak egy részét magára vállalni azzal, hogy előzetesen kitartja a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről.

- [29] 1.3. Az Alkotmánybíróságnak a fentiek alapján tulajdonképpen arra kellett választ adnia, hogy a kiemelt jelentőségű polgári perekben a tájékoztatási kötelezettség mellőzéséről rendelkező Pp.-beli szabály (386/J. §) *in abstracto* ellentétben áll-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] indítványozó által felhívott tartalmával, valamint a jogorvoslathoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés]. Arról, hogy e szabályt a konkrét esetben alkalmazó bírósági eljárás összességében sértette-e valamelyiket a felhívott alapjogok közül, a következő pontban (IV/2. pont, Indokolás [36] és köv.) határozott a testület.
- [30] Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásának IV/1.1. pontjában (Indokolás [19] és köv.) már áttekintette kapcsolódó döntéseit. Az ott tett megállapításokból az a következtetés adódik a határozat indokolásának IV/1.2. pontjában (Indokolás [27] és köv.) felvázoltakra figyelemmel, hogy a Pp. 386/J. § nem sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését az indítványban felhívott okokból kifolyólag.
- [31] A Pp. 386/J. §-a nem korlátozta a bírósághoz fordulás jogát az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata tükrében. A sérelmezett szabály ugyanis nem állított korlátot az elé, hogy a felek törvényes bírója a keresetről érdemi döntést hozzon. A kiemelt jelentőségű perekben alkalmazott szabály lehetővé tette, hogy olyan bírósági eljárás folyjon, amelyben az irányadó jogszabályi rendelkezések alapján a törvényes bíró határozhatott arról, mi jogos és mi nem az. A beadványok előterjesztésének a jogával kapcsolatban, amelyet az Alkotmánybíróság a bírósághoz fordulás egyik részelemeként tételezett, arra szükséges rámutatni, hogy a kiemelt jelentőségű perekben a felek egyáltalán nem estek el attól a lehetőségtől, hogy indítványokkal, nyilatkozataikkal a bírósághoz forduljanak, tehát a peranyag szolgáltatásának a lehetőségével mindvégig élhettek. Ezekben a perekben a felek sokkal inkább alakítói voltak az eljárásnak, mint elszenvetői, ami azzal járt, hogy növekedett a peranyag szolgáltatásért, illetve a gondos pervitelért való felelősségük. Azok szakszerű teljesítéséért pedig magasabb jogi kockázatot telepített rájuk a törvényhozó. A bíróságot a sérelmezett szabály nem mentesítette az alól a feladat- és hatáskör alól, hogy a felek által elé tárt beadványok alapján határozzon a peresített igényekről, alakítva ezzel a felek alanyi jogait.
- [32] A felek fentebb tárgyalt egyensúlyi helyzetére reflektálva az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a személyek alapjogi védelme körében a sérelmezett szabály nem érintette a felek egyenrangú pozícióját a bírósági eljárásban. A vitatott szabályozási koncepció arra vonatkozott, hogy a bíróság milyen viszonyban áll a felekkel, és nem arra, hogy a felek egyensúlyban állnak-e egymással. A támadott szabály tehát a bíróság és a felek közti viszonyra hatott ki, nem pedig a felek egymás közti viszonyára. A kiegyensúlyozott eljárás követelményével önmagában véve éppúgy összeegyeztethető az a szabályozás, amely a bíróság tájékoztatási kötelezettségét a háttérbe szorítja, és az is, amely széles körben rendeli érvényesülni azt. Következésképpen a tárgyalási elv előtérbe helyezése az officialitással szemben nem értelmezhető úgy, hogy az valamelyik felet érdemben hátrányosabb helyzetbe hozza a másikhoz képest. Emiatt a támadott szabály a fegyverek egyenlőségének a korlátját sem jelentette.
- [33] A Pp. 386/J. §-a nem áll alkotmányjogilag értékelhető érdemi kapcsolatban a jogorvoslathoz való joggal az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint. Ez a szabály ugyanis nem érinti azt, hogy a felek miként gyakorolhatják jogorvoslati jogaikat az érdemi döntésekkel szemben, és hogy a magasabb szinten álló jogorvoslati fórum képes-e a jogsérelem tényleges orvoslására.
- [34] Hangsúlyozandó azonban, hogy a jogorvoslati kioktatás alól a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályok sem mentesítették a bíróságokat. Megjegyzendő, hogy ezt támasztja alá az elsőfokú ítélet, a másodfokú ítélet és a kúriai ítélet rendelkező része is. Mindegyikben szólt a jogorvoslati lehetőségről, illetve annak kizártságáról az adott szinten eljáró bíróság. Ugyanakkor arra ismét szükséges emlékeztetni, hogy az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog a rendkívüli jogorvoslati eszközök igénybevételét nem foglalja magában. Ezért nem állhat fenn érdemi összefüggés a jogorvoslathoz való jog és a felülvizsgálati eljárásban alkalmazásra került sérelmezett szabály között.
- [35] Figyelemmel arra, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jog korlátozása normatív szinten nem volt megállapítható, nem kellett a korlátozás igazolhatóságába bocsátkozni.

- [36] 2. Ezt követően az Alkotmánybíróság a Kúria támadott ítéletét vizsgálta felül az indítványban felhívott két alapjog szempontjából. E körben az Alkotmánybíróság előbb áttekintette a valódi alkotmányjogi panasz kereteit (IV/2.1. pont, Indokolás [37] és köv.), majd ezen belül eljárva döntött az Abtv. 27. §-a szerinti indítványról (IV.2.2. pont, Indokolás [39] és köv.).
- [37] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatának megfelelően csak az ítéletek alkotmányossági felülvizsgálatát végzi. Nem minősül az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának. Önmagában egy bírói döntés vélt vagy valós jogszabálysértése nem adhat alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [14]–[15]}
- [38] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy „a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. A jogszabályok értelmezése a bíróságok feladata, míg az Alkotmánybíróság hatásköre a bírói jogértelmezés alkotmányos kereteinek kijelölésére terjed ki. Ez a hatáskör azonban nem eredményezheti azt, hogy az Alkotmánybíróság negyedfokon ismételt felülbírálna a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott határozatát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen abban, hogy a tényállás feltárása, az eljárás során előadott érvek, illetve beszerzett bizonyítékok értékelése, a következtetések mérlegelés alapján való levonása, illetve a tényállás megalapozottságának vizsgálata a jogalkalmazó bíróságok számára fenntartott feladatok, így kívül esnek az Alkotmánybíróság vizsgálódási körén [lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indokolás [12]; 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [11]; 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [18]; 3151/2018. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [14]]” {3382/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [21]; egyik legutóbbi megerősítése: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [39] 2.2. Az Alkotmánybíróság értékelése szerint az indítványozó valójában azt vitatja a tisztességes bírósági eljárás-hoz és a jogorvoslathoz való jog sérelmére alapított panaszzelemmel, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét az indítványozó hátrányára részben megváltoztatta.
- [40] Az Alkotmánybíróság áttekintette a Kúria előtt folyt per iratanyagát. Különös figyelmet fordított a szakértői véleményre és a határozat indokolásának I/1.4. pontjában (Indokolás [6] és köv.) idézett kúriai indokolásra. Ezek alapján arra a megállapításra jutott, hogy a sérelmezett döntés nem új bizonyítékon alapul. A Kúria jogkérdést döntött el az akta részét képező iratok alapján. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a másodfokú bíróság és a Kúria értékelése között abban a szakjogi kérdésben volt eltérés, hogy kinek mit kellett (volna) bizonyítania. A másodfokú bíróság rögzítette, hogy az ingatlan értéknövekedését a felperesnek kellett volna ingatlanforgalmi szakértői véleménnyel alátámasztania, azonban ilyen bizonyításra nem került sor. Ehhez képest a Kúria szerint a felépítmény értékét a ténylegesen befektetett érték alapján kellett meghatározni, és az indítványozónak kellett volna bizonyítania, hogy az ingatlan értékében forgalmi értékváltozások miatt jelentős értékcsökkenés állt be az eladásig. Ezt azonban nem bizonyította, amit a terhére értékelt a Kúria.
- [41] Az Alkotmánybíróság újra felidézi azt, hogy a tisztességes bírósági eljárás alapjoga sem teremt számára hatáskört arra, hogy szakjogi kérdésekben, a bizonyítékok értékelésében és az ezekből adódó következtetések mérlegelés alapján való levonásában felülbírálja a bírói döntéseket. Ezek a körülmények sem teszik az Alkotmánybíróság számára lehetővé azt, hogy azok alapján a bírósági eljárást, mint egészét összességében méltánytalannak, „tisztességtelenné” minősítse. Önmagában egy eljárási törvény megsértése sem eredményezi minden esetben az igazságos döntéshez vezető peres eljárás méltánytalanságát. Ezek ugyanis törvényességi és nem alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó csupán a Kúria eltérő, és számára pervesztességet eredményező értelmezését sérelmezi. Ezért a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelme a jelen ügyben nem volt megállapítható.

- [42] A jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban az Alkotmánybíróság ismét utal arra, hogy ennek az alapjognak a védelmi köre nem terjed ki a rendkívüli jogorvoslati eljárásokra. A Kúria felülvizsgálati döntése ennek az alapjognak a védelmi körén kívül áll, tehát azt nem sérthette meg. A jogorvoslathoz való jogból ugyanis nem következik, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott érdemi döntésével szemben még egy további jogorvoslati lehetőségnek rendelkezésre kellene állnia. „Az Alaptörvény nem tartalmaz arra vonatkozó előírást, hogy a jogorvoslati fórumrendszernek hány fokon kell biztosítania az érintett alapjog gyakorlását, ennek megfelelően a jogorvoslati eljárás egyfokú kialakítása az Alaptörvény kívánalmainak teljességgel eleget tesz. {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]} {Lásd legutóbb: 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [19]}” {3213/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [18]} Az indítványozó ügyében a jogorvoslathoz való jogot kétség kívül gyakorolták, ahogyan azt a határozat indokolásának I/1.3. pontjában (Indokolás [5]) összefoglalta az Alkotmánybíróság. Ezért a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] sérelme a jelen ügyben nem volt megállapítható.
- [43] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy megítélése szerint az indítványozó panasza valójában a Pp. azon rendelkezéseit kifogásolja, amelyek lehetővé tették, hogy a felülvizsgálati bíróság (Kúria) a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésével és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával maga hozza meg a per érdemében döntő határozatot (ítéletet). Ezeket a normákat azonban nem támadta alkotmányjogi panaszindítványával.
- [44] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben írtak szerint elutasította. Nem volt ugyanis megállapítható az érdemi vizsgálat alapján, hogy a sérelmezett norma vagy a támadott bírói döntés korlátozta volna az indítványozó által felhívott alapjogokat.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Balsai István
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/705/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3374/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Varga Zs. András* és *dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.22.463/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Buczkó Péter ügyvéd, Buczkó Ügyvédi Iroda) útján eljárva, az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.22.463/2017/4. számú ítéletének az alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mivel a hivatkozott bírósági ítélet az indítvány szerint sérti az Alaptörvény II. cikkét, a IX. cikk (4) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozónak mint a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elnökének a béremelése, valamint az MNB alapítványrendelete, azok működése és gazdálkodása, a működés és gazdálkodás nyilvánossága és megismerhetősége, továbbá a szerződő feleinek a megválasztása 2016-ban közéleti vita tárgyát képezte, az a napi sajtó vezető témája volt. Az alapügy alperese mint országgyűlési képviselő 2016-ban azonnali kérdés formájában többször is kérdést intézett az indítványozóhoz az Országgyűlésben, amelyekben vitatta az MNB alapítványaival kapcsolatos törvényjavaslatokat, az alapítványok szerződő feleinek megválasztását és az indítványozó MNB-től származó havi bérének emelését (az ugyanis 2016. május 6-ától havi bruttó 5 millió forintra emelkedett). Kérdéseiben erősen kritikus hangvételt ütött meg: így például 2016. május 17-én „Rokonok?” címmel tett fel azonnali kérdést az indítványozónak. Ebben többek között a VS.hu valamint egy gazdasági társaság ügyét, az indítványozó unokatestvéreinek személyét, és e személyeknek az MNB alapítványaihoz kötődő kapcsolatát, az ő pénzügyi érdekeltségüket, valamint az indítványozó gyermekéhez való kapcsolatukat érintette. Az indítványozó válaszában politikai támadásnak minősítette a kérdést, amelyet botrányosnak, tartalmában pedig blöffnek tartott. Az alapügy alperese viszontválaszában kifejtette, hogy ő nem az MNB-t támadja, hanem az indítványozó személyét, aki – véleménye szerint – családjával együtt közpénzt lopott az MNB alapítványainak létrehozásával, amelyet a lopáson kívül az indítványozó nézeteinek erőszakos úton történő népszerűsítésére használt fel – emiatt pedig le kellene mondania. Az MNB alapítványainak témája, és az indítványozó személye 2016 további részében is a sajtó érdeklődésének homlokterében maradt, és az alapügy alperese is további kérdéseket tett fel részére az Országgyűlésben.
- [3] A 2016. május 17-én feltett kérdésben megfogalmazottak miatt az indítványozó keresettel fordult a Fővárosi Törvényszékhez (a továbbiakban: törvényszék), amelyben azt állította, hogy a kérdésben szereplő állítások tényállítások voltak, amellyel az alapügy alperese megsértette a jóhírnevét. Másodlagos kérelmében pedig azt kérte, hogy amennyiben a törvényszék a kérdés tartalmát véleménynyilvánításnak tekinti, akkor a becsületének

sérelmét állapítsa meg. Keresetében az indítványozó arra hivatkozott, hogy az alapügy alperese által feltett kérdésben megfogalmazottak valótlan és sértő tényállítások voltak, így nem tekinthetők szabad, politikai véleménynyilvánításnak. Ezen állítások kétségtelenül negatívan befolyásolták az indítványozó társadalmi megítélését, így alkalmasak voltak a személyébe és a tisztségébe vetett bizalom megingatására. Emellett kiemelte azt is, hogy ha véleményként tekintenénk a kérdés szerinti állításokra, azok akkor is indokolatlanul sértőek, bántóak, tartalmuk szerint pedig pusztán öncélú vádaskodások, becsmérlések volnának. Ezek pedig túlmutattak még a közszereplők részéről megkövetelt magasabb tűrési kötelezettség határán is (különösen az arra történő utalás, miszerint az indítványozó rokonsága is közpénzt lopott).

- [4] Az alapügy alperese ellenkérelmében kiemelte, hogy az elhangzott állításokat szövegkörnyezetükben kell értelmezni, amely keretében egyértelműen tágabb jelentéstartalmat hordoznak: nem büntetőjogi dogmatikai jelentésében kell ugyanis értelmezni a lopás szót, hanem sokkal inkább a felmerülő visszasságokra történő rávilágítás keretében. Az alapügy alperese szerint nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a kijelentések akkor hangzottak el, amikor az MNB alapítványainak ügye és az indítványozó rokonainak vagyonosodása a közbeszéd tárgya volt. A bíróságnak pedig az állítások kapcsán az okszerűségi láncolat meglétét kell vizsgálnia, amely tekintetében azt is figyelembe kell venni, hogy ez időben tárgyalta az Országgyűlés a témával összefüggő törvényjavaslatokat is, amelynek jogszerűségét az ellenzék, és így az alapügy alperese is vitatta. A lopás szó használatával pedig az alapügy alperese tulajdonképpen arra utalt, hogy bizonyos vagyonok cseréltek tulajdonost. Így bár szóhasználata valóban utalt bűncselekmény elkövetésére, valójában mondandója nem lépte túl a véleménynyilvánítás határait.
- [5] A törvényszék ítéletében az indítványozó keresetét elutasította. Az első fokú ítélet utalt az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatában kimondottakra, amely szerint a közéleti szereplőknek, a közéleti viták szabaddabb folyása érdekében szélesebb körben kell tűrniük a megfogalmazott kritikákat. Ezzel összhangban a közéleti szereplőknek a túlzó, felfokozott hangulatú véleményeket is tűrniük kell, akkor is, ha azok tevékenységüket negatív módon értékelik, közéleti szereplésük miatt ugyanis számolniuk kell azzal, hogy politikai ellenfeleik tevékenységüket, szereplésüket kritikával illetik. A törvényszék ítéletének meghozatala során figyelemmel volt a PK. 12. számú állásfoglalására is, és ezzel összhangban megállapította, hogy az alapügy alperese eleget tett bizonyítási kötelezettségének. A csatolt sajtócikkek és az Országgyűlési Napló alapján ugyanis egyértelmű, hogy a kérdésben szereplő téma ez időben országos jelentőségű politikai, közéleti vita tárgya volt, és a kérdés feltevésakor, valamint az év későbbi szakaszában is meghatározta a közbeszédet. Az indítványozó pedig, mint az MNB elnöke kétségtelenül közszereplő, és a kérdésben megfogalmazott MNB alapítványokkal összefüggésben is kiemelt szerepe van. Az elsőfokú ítélet a kérdés tartalmát véleménynyilvánításnak minősítette, ugyanis azok tényekből levont okszerű következtetések voltak, amelyek kétséget kizáróan értékítéletnek minősülnek. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésével összefüggésben pedig kifejtette, hogy a kérdés és az arra adott válasz egy politikai vita keretében volt értelmezhető, ráadásul a politikai vita fő helyszínén, az Országgyűlésben zajlott, a vita másik szereplője pedig szintén közszereplő volt. Ezen tények pedig a demokratikus közvélemény kialakítása szempontjából kiemelt jelentőségűek, így a bíróság arra jutott, hogy jelen ügyben az indítványozónak nem adhat jogvédelmet, a véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis ebben az esetben megelőzi az indítványozó személyiségi jogainak védelmét.
- [6] 1.2. Az elsőfokú ítélettel szemben az indítványozó fellebbezéssel fordult a Fővárosi Ítéletábrához (a továbbiakban: ítéletábra), amely az elsőfokú ítélet érdemi részét helybenhagyta.
- [7] Az indítványozó fellebbezésében arra hivatkozott, hogy véleménye szerint a törvényszék ítélete megalapozatlan és jogszabálysértő volt, mivel az elsőfokú bíróság a jogszabályok megsértésével állapította meg a tényállást, abból helytelen jogi és ténybeli következtetéseket vont le, valamint tévesen értelmezte és alkalmazta az anyagi jogszabályokat is. Ezen felül a törvényszék mérlegelése is jogsértő volt, továbbá indokolási kötelezettségének sem tett eleget. Kifogásolta azt is, hogy a törvényszék olyan alperesi bizonyítékokat fogadott el, amelyek alkalmatlanok voltak, ráadásul ezeket a jogszabályokkal ellentétesen kézbesítette az indítványozónak, és nem adott elegendő időt azok áttanulmányozására, ami pedig sértette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Fellebbezése szerint a törvényszék a bizonyíthatósági tesztet se vette figyelembe, továbbá másodlagos kereseti kérelmét sem bírálta el. Fellebbezése további részeiben kereseti kérelme indokait ismételte meg.
- [8] Az ítéletábra ítélete indokolásában kifejtette, hogy nem osztja az indítványozónak az eljárás szabálytalanságára irányuló érveit, az eljárás ugyanis a jogszabályok betartásával és figyelembevételével zajlott. Nem értett egyet az ítéletábra a fellebbezés azon részével sem, miszerint az alperesi bizonyítékok a terjedelme és a nem kellően

körülhatárolt jellege miatt nem lettek volna figyelembe vehetőek. Az ítéletábra ezért hangsúlyozta, hogy a törvényszék a tényállást teljes körűen feltárta, és a vonatkozó jogszabályok körét is helyesen állapította meg.

- [9] Ezt követően az ítéletábra a vitatott kérdés tartalmának értékelésével foglalkozott, amely keretében megállapította, hogy egy nyilvános közlés megítélése során elsőként mindig arról kell döntenie, hogy a közlés közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e. Ennek megítélése pedig a közlés módja, tartalma, körülményei, annak tárgya, valamint kontextusa alapján dönthető el. Ha e körülmények alapján a közlés érinti a közügyek szabad vitatását, akkor az automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű oltalmát élvez. Az alapügyben az ítéletábra szerint sem volt kérdés, hogy mindkét fél közéleti szereplő, így a vitatott közlés tekintetében csak azt lehet vizsgálni, hogy az alperesi felszólalás közügyet érintett-e, volt-e aktualitása, és hogy a kijelentés sértette-e az indítványozó emberi méltóságát. Ezek tekintetében az ítéletábra kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg az ügyet. Az alperesi bizonyítás alapján ugyanis megállapítható, hogy a vitatott felszólalás idején annak tárgya (az MNB alapítványok, és az MNB elnökének fizetése) a politikai élet, a sajtóérdeklődés, és a parlamenti vitának is a központjában volt, olyannyira, hogy az érintett törvényjavaslatot az Alkotmánybíróság is vizsgálta a 6/2016. (IV. 6.) AB határozatában. Így egyértelműen kijelenthető, hogy az alapügy alperesének felszólalása nem volt öncélú.
- [10] Az ítéletábra e körben azt is kiemelte, hogy az alperes kérdésnek, felszólalásának tartalma egyértelműen vélemény volt, hiszen az indítványozó személyét és tevékenységét kritizálta. Az indítványozó magatartásának minősítése (miszerint azt az alperes lopásnak tartotta) pedig az ítéletábra szerint a fizetése emelésére, az MNB alapítványainak közpénzfelhasználására, és a hozzá köthető személyek kedvezményezettségére irányult. Az ítéletábra is úgy ítélte meg ezek alapján, hogy a PK. 12. számú állásfoglalása szerint a közléseket a maguk egészében kell vizsgálni, és szövegkörnyezetükben, társadalmi közfelfogásukban kell értékelni. Az ítéletábra azt is értékelte, hogy a kritika az Országgyűlés ülésén hangzott el, ami a politikai diskurzus legnyilvánvalóbb színtere, így az azt figyelemmel kísérik is tisztában vannak azzal, hogy az ott elhangzó állításoknak minden esetben politikai célja, jellege van. Ráadásul a vita jellege és helyszíne miatt az indítványozó minden kritikára azonnal, és nagy nyilvánosság előtt reagálhatott, így a vitát hallgató pro és kontra érvek alapján dönthetett annak eredményéről. Mindezek alapján az ítéletábra úgy ítélte meg, hogy bár az alperes szóhasználata kétséget kizáróan túlzó volt, az mégis egyértelműen a véleménynyilvánítás körébe vonható, és így az indítványozónak azt túrnie kellett.
- [11] 1.3. A jogerős ítéletábrai ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítéletének indokolásában a Kúria kifejtette, hogy az indítványozónak a felülvizsgálati kérelemben is megismételt érvelése, miszerint az alperesi bizonyítékokat nem megfelelően kézbesítette a bíróság a részére, és így azt nem tudta áttanulmányozni, nem megalapozott, mivel azoknak nem volt érdemi kihatásuk az eljárásban hozott döntés tartalmára. Az ügy érdeme tekintetében a Kúria is megerősítette, hogy az indítványozó és az alperes is egyértelműen közszereplőnek minősíthető, valamint azt is, hogy az alperes felszólalása egy olyan témakörben történt, amely akkor a közvélemény széles érdeklődésére tartott számot. E tekintetben pedig irreleváns az indítványozó azon érvelése, hogy az alperes által csatolt terjedelmes iratanyagban nem jelölte meg konkrétan, hogy mely részek bizonyítják közvetlenül a téma aktualitását. Azzal is egyetértett a Kúria, hogy az alperes csupán a közbeszéd tárgyát képező információk alapján fejtette ki a témában az elmarasztaló véleményét, amelyben – az ügy összefüggéseire rávilágítva – felszólította az indítványozót a lemondásra. A Kúria a lopás kifejezés megítélése, és az elmondottaknak a szövegkörnyezetre és az összefüggésekre figyelemmel való értékelése tekintetében is osztotta az ítéletábra álláspontját. Emellett kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján is különös védelmet követel az olyan vélemény, amely a közügyek vitatására, vagy a közhatalom gyakorlására irányul, vagy épp a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. Ezen vitákban pedig a kellemetlen, éles, adott esetben igazságtalan támadások is elhangozhatnak.
- [12] 1.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte a Kúria ítéletének (és az első, valamint a másodfokú bírósági döntések) megsemmisítését, mivel az álláspontja szerint az sérti az Alaptörvény II. cikkében és a IX. cikk (4) bekezdésében foglalt emberi méltósághoz való jogát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [13] Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok súlyosan megsértették a bizonyítási eljárás lefolytatására irányuló szabályokat (mivel elmondása szerint őt megfosztották azoktól a perjogi eszközöktől, amelyekkel az őt ért sze-

mélyiségi jogi sérelmet bizonyíthatta volna), emiatt sérült a fegyverek egyenlőségének elve a peres felek között (többek között azért, hogy a kiosztott bizonyítási tehertől a bíróságok indokolás nélkül eltértek). Véleménye szerint ő teljes mértékben eleget tett a bizonyítási kötelezettségének, szemben az alperessel (akit a törvényszék felhívott annak bizonyítására, hogy az MNB alapítványrendeletével összefüggésben az indítványozót milyen felelősség terheli – ennek azonban az indítványozó szerint az alapügy alperese nem tett eleget), mégis ellene döntöttek a bíróságok. A fegyverek egyenlőségének sérelmét valósította meg álláspontja szerint, hogy szabálytalanul (bizonyos esetekben pedig egyáltalán nem) kézbesítették számára az alperesi indítványt (illetve egyéb bizonyítékokat), és később a kérése ellenére sem küldték azt (azokat) meg – az eljárási szabályoknak megfelelően – részére. Kifogásolta továbbá az indítványozó azt is, hogy nem biztosított kellő időt a bíróság számára az iratok áttanulmányozására és a válaszadásra, továbbá nem rekesztette ki a bíróság az alperesnek az ügyszemély nem kapcsolódó, részben értelmezhetetlen bizonyítékait (amelyeknek egyes oldalai hiányoztak). Súlyos hibának tartja az indítványozó azt is, hogy a bíróság nem vette figyelembe, hogy az alapügy alperese olyan bizonyítékokat nyújtott be, ahol nem jelölte meg pontosan, hogy azon iratokból melyek az ügyre releváns részek, állítások. Ezen szabálytalan bizonyítás alapján pedig a bíróságok számára kedvezőtlen ítéletet hoztak. Úgy véli, hogy a perbeli bizonyítás és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog összefüggései olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel, ami indokolja alkotmányjogi panaszának érdemi elbírálását és az annak való helyt adást.

- [14] Az indítványozó a fentiek mellett hivatkozott arra is, hogy álláspontja szerint az eljáró bíróságok tévesen ítélték meg az emberi méltóságának és a véleménynyilvánítás szabadságának kollízióját, és állapították meg, hogy a kérdéses felszólalással szemben nagyobb tűrés kötelezettsége volt. Véleménye szerint az eljáró bíróságok azzal sértették meg az emberi méltóságát, hogy véleménynek minősítettek egy nyilvánvaló tényállítást (amely szerint az alapügy alperese lopással vádolta meg az indítványozót), amely egyértelműen valótlan volt. Emellett problémásnak tartja azt is, hogy egy személyeskedő és sértő állítás eltűrésére kötelezték őt az eljáró bíróságok (holott álláspontja szerint az egységes bírósági gyakorlat szerint a lop, csal, hazudik kifejezések egyértelműen személyiségi jogot sértő közlések). Véleménye szerint a bíróságok azt sem vették figyelembe, hogy az alapügy alperese nem bizonyította állításainak okszerűségi összefüggéseit. Úgy véli, hogy a vele szemben megfogalmazott állítások túllépték az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdéséből fakadó tűrés kötelezettség határát, és ezért az alperes felszólalása mindenképpen túlmutat a közszereplők személyiségi jogainak szükségességi és arányossági korlátozhatósága határán.

II.

- [15] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„IX. cikk (4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [16] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [17] 1.1. Az alkotmányjogi panasz határidőben a bíróságra érkezett. A panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság

eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [18] 1.2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [19] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló eljárás felperese nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírói ítélettel szemben, amely ellen további jogorvoslatnak nincs helye.
- [20] 1.3. Az alkotmányjogi panasz több – az indítványozó által vélt – eljárási szabály megsértése miatt is állította az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. E körben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette többek között: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem vizsgálta érdemben az indítványnak azon részét, amely a bizonyítási tehertől való indokolatlan eltérést, az alperes bizonyítási kötelezettségének megsértését, vagy épp az eljáró bíróságok által figyelembe vett bizonyítékok (az alperes által nem pontosan megjelölt bizonyítási érvek, vagy épp a bizonyítékként értékelt okirat hiányos oldalai) elfogadottságának indokolatlanságát állította.
- [21] 1.4. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [22] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinthető, hogy az eljáró bíróságoknak az indítványozó által kifogásolt eljárása (miszerint az iratokat részére nem vagy nem megfelelő módon kézbesítették, valamint, hogy nem volt kellő ideje azokat áttanulmányozni, és azokra választ adni) sértette-e az indítványozónak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, és hogy ezen kifogásolt cselekmények befolyásolták-e az ügyben hozott jogerős döntés kimenetelét. Emellett szintén vizsgálendő, hogy az eljáró bíróságok figyelembe vették-e az ügy eldöntése során az Alaptörvény II. cikkéből és a IX. cikk (4) bekezdéséből fakadó szempontokat.
- [23] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény II. cikke, IX. cikk (4) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [24] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [25] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}. Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok ha-

táskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.

- [26] 2. A fentiek figyelembevételével az Alkotmánybíróság elsőként az indítványnak az Alaptörvény II. cikkét, valamint a IX. cikk (4) bekezdését érintő részét bírálta el. E tekintetben az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlatából az alábbiak kiemelését tartotta fontosnak.
- [27] 2.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata egységes abban, hogy a közéleti közlésekhez (amikor a megosztott információ, felszólalás vagy egyéb közlés a közülethez kapcsolódik) fokozottabb alaptörvényi védelem kapcsolódik. E körben a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ugyanez a határozat azt is kimondta, hogy „[a] közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.
- [28] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összhangban, korábban már több alkalommal is vizsgálta, hogy miképp oldható fel a szólásszabadság és valamely közhatalmat gyakorló személy becsülete, jó hírneve közti kollízió. A 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatra támaszkodva alakította ki azt a tesztet, amelynek első lépéseként azt kell vizsgálni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, a közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Második lépésként a bíróságoknak azt kell eldöntenie, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e: a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. Végül vizsgálni kell, hogy a korlátozás nem lépte-e túl a véleménynyilvánítás határát: „a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása” {3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]–[32]}. Ezen teszt alapján pedig esetről esetre lehet megállapítani, hogy a véleménynyilvánítási szabadságot vagy az érintett jó hírnevét, becsületét kell-e előtérbe helyezni. E körben a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat elfogadhatónak tartotta az önkormányzati jegyzőt „hazudozó aljas hitványnak” tituláló vélemény büntetőjogi üldözését, ugyanakkor a 3236/2018. (VII. 9.) AB határozat úgy foglalt állást, hogy az érintett személy „poliphoz tartozó személyként” való feltüntetése nem lépi túl a szólásszabadság határát, így a vádlott becsületsértésben való marasztalása sérti az Alaptörvény IX. cikkét.
- [29] 2.2. A személyiségvédelem és a véleménynyilvánítás szabadságának ütközése során nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a véleménynyilvánítás során használt, az érintett becsületét sértő kifejezés önálló információs értékkel bír-e. Ha ugyanis ilyen információs érték nem állapítható meg, a kifejezés a közéleti vitát nem mozdítja előre, akkor a kifejezés nem élvezzi az Alaptörvény IX. cikkének védelmét. Erre tekintettel rögzítette az 1/2015. (I. 16.) AB határozat, hogy a „csak és kizárólag az érintett személy lejáratására irányuló, egyfajta szitokszóként megjelenő forma nem tartozik a véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásának alkotmányosan védett körébe” {1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [35]}. Hasonlóan foglalt állást a 3093/2019. (V. 7.) AB végzés is, amely kimondta, hogy „[h]a a kifejezés nem a közhatalmi tevékenységnek a kritikája, hanem pusztán az emberi méltóságot sértő személyeskedés, akkor az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése folytán nem lehet sikerrel hivatkozni a véleménynyilvánítás szabadságának védelmére” {3093/2019. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [15]}. Ezzel szemben, ha a kifejezés önmagában információs értékkel bír, és mindez a közügyek megvitatásával összefügg, akkor a közlést a szólásszabadság legmagasabb szintű védelme illeti meg {13/2014. (IV. 18.) AB ha-

tározat, Indokolás [39]]. Ezekben az esetekben a sértő, erős kifejezések a védelmi körbe tartoznak, a véleménynyilvánítás korlátját ez esetben csak az emberi méltóság érinthetetlen magva jelenti: ha a kifejezés már az érintett személy emberi minőségét kérdőjelezi meg. Azt, hogy mely kifejezések kérdőjelezik meg az emberi minőséget, az eset kontextusában kell vizsgálni; nem csupán a szavak nyelvtani jelentéséből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálat alá vonni, hogy objektív mérlegelés szerint mennyire érintette a közlés a sértett személyi, társadalmi helyzetét.

- [30] Nem csupán azok a közlések tartoznak ugyanis az Alaptörvény IX. cikkének a védelmi körébe, amelyek a közügyek (valamilyen intézkedés, esemény) megvitatására vonatkoznak, hanem azok is, amelyek egy olyan személyt ítélnek meg, aki részt vesz a közügyek alakításában. Ezzel kapcsolatban a 7/2014. (III. 7.) AB határozat rámutatott, hogy „[a] közéleti szereplőkre vonatkozó beszéd mindazonáltal a politikai véleménynyilvánítás központi alkotóeleme. A közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. A sajtónak pedig alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves részét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása és – akár rendkívül éles hangú – kritikája” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]].
- [31] 2.3. Jelen ügy vonatkozásában megállapítható, hogy az eljáró bíróságok az Alkotmánybíróság fentiekben is összegzett gyakorlatát teljes mértékben figyelembe vették az alapügy alperesének felszólalása, és annak tartalmának megítélése során.
- [32] A bírósági ítéletekben megállapított tényállás szerint az alapügy alperese (aki maga is közügyekben nyilvánult meg, a közéleti vita fő helyszínének számító Országgyűlésben, és státusza alapján is közszereplőnek minősül) a közügyek megvitatásával kapcsolatba hozhatóan fejtette ki a véleményét az indítványozóról, és a közéleti vita tárgyát képező ügyekből levont következtetése alapján fogalmazott meg – kétséget kizáróan túlzó – véleményt róla. Az alapügy alperesének ezt a magatartását az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése azonban általánosságban védi, és a bíróságoknak a fenti szempontok alapján kellett mérlegelniük, hogy az alapjog gyakorlásához vagy korlátozásához fűződik-e erősebb érdek.
- [33] A konkrét ügy vonatkozásában mindebből az következik, hogy az indítványozót személyében sértő kifejezés (az alperes felszólalásának tárgyát képező ügyekkel kapcsolatban lopásnak minősített indítványozói magatartás) közlése abban az esetben élvezi az Alaptörvény IX. cikkének védelmét, ha önmagában a közlés információs tartalommal bír, és a közügyek megvitatásához hozzájárul. E körben a bíróságok feladata annak megítélése, hogy az alapügy alperese által használt kifejezés az objektív mérlegelés alapján mennyire sértő. Az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatja felül, hogy a bíróság a támadott döntésben alkotmányos szempontok figyelembe vételével mérlegelt-e, és hogy a mérlegelés eredményeképp nem jutott-e olyan következtetésre, ami az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sértené.
- [34] A fentiek megítélése során, az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az eljáró bíróságoknak azt is figyelembe kellett venniük, hogy az indítványozó és az alapügy alperese közötti vita az Országgyűlésben zajlott, amely a parlamenti viták fő helyszíne, és mint ilyen, a parlamenti hagyományok alapján egy olyan helyszínnek tekinthető, ahol a Házsabályban meghatározott fórumokon és csatornákon keresztül történő véleménynyilvánítás csak egészen szélsőséges esetben korlátozható, azaz a vitában részt vevőknek általánosságban is nagyobb tűrési kötelessége van a megfogalmazott kritikákkal szemben.
- [35] Jelen esetben megállapítható, hogy a Kúria (és az ügyben első- valamint másodfokon eljáró bíróság) a támadott döntésében figyelembe vette, hogy az alapügy alperese a közügyek vitatásával összefüggésbe hozható módon fogalmazott meg bírálatot a közéleti szereplőnek minősíthető indítványozó személyére vonatkozóan, továbbá az is, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát ilyen esetben a személyiség védelme érdekében korlátozni lehet. Utóbbi esetben azonban a Kúria elvégezte az Alaptörvényből eredő mérlegelési kötelezettségét, és a mérlegelés eredményeképp megállapította, hogy az indítványozó az alapügy alperesének véleménynyilvánítását tűrni volt köteles.
- [36] Ezek alapján megállapítható, hogy a Kúria döntésével nem sértette meg az indítványozó Alaptörvény II. cikkében, valamint a IX. cikk (4) bekezdésében rögzített jogát.

- [37] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését érintő – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint érdemben vitatható – részét vizsgálta.
- [38] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az Alkotmánybíróság azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy megalapozott-e az alkotmányjogi panasz azon része, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látja, hogy a törvényszék nem megfelelően vagy egyáltalán nem kézbesítette a részére az alperes ellenkérelmét illetve az eljárás során az egyes bizonyítékokat, és többek között ezáltal, nem volt kellő ideje azokat áttanulmányozni és azokra választ adni. Ezt a sérelmet pedig az ítéletábrá és a Kúria sem orvosolta.
- [39] E körben fontos kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság már több határozatában is vizsgálta a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelményét, így többek között a 3064/2019. (III. 29.) AB határozatban is. E döntésében is megerősítette a testület, hogy a tisztességes (hatósági és bírósági) eljárás követelménye „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes” {3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [14], továbbá 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [40]}. Ebből azonban egyenesen következik, hogy önmagában egy rész kérdés elmaradása vagy nem megfelelő módon történő megvalósulása nem feltétlenül eredményezi az eljárás tisztességének megsértését.
- [40] Az indítvány által az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában kifogásolt eljárási cselekmények tekintetében az indítványozó is kiemelte, hogy azok még az elsőfokú eljárásban zajlottak. Az indítványozó mind a fellebbezésében, mind pedig a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott az elsőfokú eljárás során történt nem megfelelő kézbesítésre, és arra, hogy emiatt nem volt kellő ideje reagálni a kézbesített iratokra. Ezen eljárási kérdések tekintetében tehát nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy az indítványozó ezen eljárási szabálysértéseket nem a másodfokú, és nem a jogerős kúriai eljárás tekintetében állította. Az ugyan kétségtelen, hogy sem az ítéletábrá, sem pedig a Kúria nem ítélte alaposnak az indítványozó erre irányuló fellebbezését illetve felülvizsgálati kérelmét, azonban egyúttal az is vitathatatlan, hogy a másodfokú-, valamint a felülvizsgálati eljárás már úgy zajlott le, hogy az indítványozó ismerte az alperesi ellenkérelmet, és az összes alperesi bizonyítékot is, és azokra a fellebbezésben megfelelően reagálni is tudott. A másodfokú bíróságnak pedig teljeskörűen lehetősége lett volna felülbírálania az elsőfokú döntést, amennyiben az indítványozó fellebbezésének (amely már az iratok teljes ismeretében íródott) helyt adott volna. Így az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését érintő, jelen pontban vizsgált része tekintetében megállapította, hogy az indítványozó által sérelmesnek tartott eljárások összességében nem befolyásolták érdemben az eljáró bíróságok ítéletének tartalmát, így a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme nem állapítható meg.
- [41] 4. Mindezek figyelembevételével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria ítélete nem sérti az Alaptörvény II. cikkét, a IX. cikk (4) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését, így az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró különvéleménye

[42] A határozattal nem értek egyet.

[43] A bíróságoknak arról kellett állást foglalniuk, hogy a szólásszabadság hatálya alá tartozik-e, és ha igen, akkor védett, megengedett szólás-e a következő kifejezés: „Tudja, nem a Nemzeti Bankot támadjuk, elnök úr, hanem önt és az ön intézkedéseit, és ez óriási különbség, tudja?! Ugyanis nem a Nemzeti Bank munkatársai vagy álta-

lában a Nemzeti Bank lopta el a közpénzt, hanem ön és az ön környezete, és az ön családja. Ezt tudom csak mondani, semmi blöff nincs ebben, elnök úr. Sajnos azt tudom mondani, hogy a tények ezek.”

- [44] Az Alkotmánybíróság gyakorlata a véleménynyilvánítás szabadságának értelmezése során különbséget tesz a tényközlés és értékítélet között. A 13/2014. (IV. 18.) AB határozat értelmében a különbség lényege nem az, hogy a hamis tényállításoknál nem kell figyelembe venni a szólásszabadság melletti érveket, hanem abban, hogy speciális, a korlátozást az értékítéleteknél szélesebb körben lehetővé tevő mércéket kell alkalmazni. A közügyekkel összefüggésben a közhatalom és a közszereplők bírálata körében a valótlan tényállítások is a szólásszabadság hatálya alá tartozhatnak, de a hamis tényállítást rosszhiszeműség esetén nem védi az Alaptörvény {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [45] Az alkotmányjogi panasz alapján azt kellett eldönteni, hogy a bíróságoknak az az értelmezése, hogy a kifogásolt kifejezés védett, összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével. A sérelmezett kifejezés félreérthetetlenül tényállítást tartalmaz, ezt hangsúlyozza annak utolsó mondata is. A becsület csorbítására alkalmas tény állítása pedig nem élvezi, mert nem élvezheti a vélemény szabadság oltalmát, ha a tényeket állító vagy híresztelő tudta, hogy közlése valótlan, avagy a valótlanságról azért nem tudott, mert a foglalkozása szerint elvárt figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta. A jelen esetben fel sem merült, hogy a közlés nem valótlan. Nem merült fel az sem, hogy a tényt állító személy kellő körültekintéssel járt volna el.
- [46] Ezért az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével az az értelmezés áll összhangban, amely szerint a jelen esetben a tényállítás félrevezető, megtévesztő, vagyis rosszhiszemű. Erre figyelemmel, minthogy kívül esik a véleménynyilvánítás szabadságának védett körén, az Alkotmánybíróságnak a sérelmezett bírói döntést meg kellett volna semmisítenie.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [47] Nem értek egyet a többségi határozat elutasító rendelkezésével, ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom a határozathoz.
- [48] Azokban az ügyekben, amelyekben a véleménynyilvánítás szabadsága és a jóhírnévhez való jog összeütközése valósul meg, – azaz az eldöntendő kérdés, hogy melyik alapjognak kell engednie a másik javára – központi jelentősége van a közlés jellegének.
- [49] Álláspontom szerint az alapügyben eljáró bíróságok nem folytattak le az Alaptörvénnyel összhangban álló vizsgálatot arra vonatkozóan, hogy a kifogásolt közlések tényállításnak vagy értékítéletnek minősülnek-e. Ennek következtében helytelenül értékelték és minősítették értékítéletnek az alapügy alperese által közölt azon kijelentést, hogy az indítványozó a környezetével és családjával együtt közpénzt lopott el. Márpedig: „Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valóban bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híresztelésével szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]}
- [50] Nézetem szerint az Alkotmánybíróságnak – a többségi határozatban foglaltakkal szemben – meg kellett volna állapítania, hogy a kifogásolt közlés helyes értékelése: tényállítás. E döntés meghozatala összhangban van az alkotmánybírói gyakorlattal is, ugyanis az Alkotmánybíróság korábban egyértelművé tette: „a közéleti vita során elhangzottak bírálatként, avagy tényállításként értékelése, és az ahhoz kapcsolódó jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül befolyásolja a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését. A közügyeket vitató szólás minősítése során tehát a szakjogi szabályokkal egyidejűleg és azoktól elválaszthatatlanul, közvetlenül és intenzíven van jelen az alkotmányjog is. [...] Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően jelen ügy vizsgálatakor alkotmányossági szempontú értékelést lát el, amelyben az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított hatáskörével élve végső soron maga nyújt garanciát arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának absztrakt alkotmányos mércéjétől nem szakad el a konkrét ügyeket elbíró jogalkalmazói gyakorlat.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]}

[51] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróságnak lehetősége lett volna megállapítania az ügyben azt, hogy a kifogásolt közlés tényállásként való minősítése áll összhangban az Alaptörvénnyel. Ennek megfelelően az ügyben támadott bírósági döntések megsemmisítését kellett volna kimondania az Alkotmánybíróságnak.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1058/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3375/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoport 6. Bv.2619/2017/11. számú végzése és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzése alaptörvényellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Karsai Dániel András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
 - [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó fogvatartása körülményei miatt 2017. február 22. napján kártalanítás iránt kérelmet nyújtott be a Szegedi Fegyház és Börtönnél, miután 2014. március 5. és 2016. szeptember 22. között büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. A Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoport a 6.Bv.2619/2017/11. számú elsőfokú végzésében megállapította, hogy a sérelmezett időszakból kizárólag a 2016. január 14. napját követő időszak vonatkozásában volt helye érdemi vizsgálatnak, és utóbbi időintervallum tekintetében kártalanítást állapított meg az indítványozó részére az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt.
 - [3] Az elsőfokú végzés azzal indokolta a 2016. január 14. napjáig tartó fogvatartási időszakot érintő elutasító döntését, hogy a jogsértő elhelyezési körülmények 2015. június 22. napja és 2016. január 14. napja közti időszakban megszűntek arra figyelemmel, hogy ebben az időintervallumban biztosítva volt a minimális mozgástér az indítványozó számára harminc napot meghaladóan. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó a fogvatartási körülmények miatt 2016. november 29. napján nyújtott be kérelmet az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB). Mindez pedig – az elsőfokú bíróság indokolása szerint – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondata értelmező rendelkezésének alkalmazásával azt jelenti, hogy a Bvtv. 436. § (10) bekezdés *b*) pontjának értelmében a 2015. június 22. napját megelőző időszakra kártalanítási igény nem nyújtható be, mivel a jogsértés megszűnése és az EJEB-hez benyújtott kérelem benyújtása között több mint hat hónap telt el.
 - [4] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2 Bpkf.818/2018/2. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság ismertetett végzését.
- [5] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági végzésekben kifejtett jogértelmezés, amelynek következtében az említett időszak tekintetében elutasították a kérelmét, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, a III. cikk (1) bekezdésében rögzített embertelen bánásmód tilalmát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljárásához való jogát sérti.
 - [6] Az indítványozó a jogállamiság sérelmét abban látta, hogy az eljáró bíróságok a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköző jogértelmezést fejtettek ki az ügyben, ugyanis Bvtv. 436. § (11) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a bíróságok által végzéseikben felhívott Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott határidőt és az ahhoz kapcsolódó értelmező rendelkezést csak a jogszabály hatálybalépésétől lehet alkalmazni. Azzal tehát, hogy az eljáró bíróságok az említett rendelkezést jogszabály hatálybalépését megelőző fogvatartási időszak tekintetében is alkalmazták, visszaható jelleggel olyan követelményt állítottak a jogérvényesítésre, amelynek megfelelni utólag már nem lehet.

- [7] Az embertelen bánásmód tilalmának a sérelmével kapcsolatban az indítványozó kifejtette, hogy az eljáró bíróságok az érdemben nem vizsgált időszak tekintetében kizárólag a jogszabályban meghatározott mozgásteret figyelembe véve állapították meg az alapjogokat sértő körülmények hiányát, nem vizsgálták az egyéb, szintén az embertelen bánásmód körében relevanciával bíró körülményeket, úgy mint rovarirtási hiányosságok, egészségügyi ellátás minősége, szabad levegőn tartózkodás lehetősége. Mindezzel pedig az indítványozót – ezen időszak vonatkozásában – megfosztották a kompenzációtól.
- [8] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának megsértése körében azzal érvelt, hogy a vizsgálható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköző jogértelmezés egyúttal az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is sérti, hiszen az indítványozó nem tudta a múltban a magatartását egy olyan szabályhoz igazítani, amely akkor még nem is létezett. Ezenkívül e körben hivatkozott az indítványozó arra is, hogy az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüket sem teljesítették megfelelően, illetve sérült a hatékony bírói jogvédelem követelménye is. Utóbbival kapcsolatban kifejtette, hogy a Bvtv. helyes – Alaptörvénnyel összhangban álló – értelmezése szerint, ha volt is olyan időszak az indítványozó fogvatartása során, amikor valóban nem sérültek az alapjogai, abban az esetben erre az időszakra nem volt jogosult kártalanításra, de önmagában ez a körülmény nem zárhatja ki a teljes fogvatartási időszak vizsgálatát, ahogy ez jelen ügyben történt. Ráadásul az alapvető jogokat sértő körülmények hiányát csak érdemi vizsgálattal lett volna lehetősége megállapítani az eljáró bíróságoknak, és ezt részletesen indokolniuk kellett volna.
- [9] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte a Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoport 6.Bv.2619/2017/11. számú végzése és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„III. cikk (1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [11] 2. A Bvtv. ügyben érintett rendelkezései:

„10/A. § (1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott jogcímen további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak helye nincs, de az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott jogosult az ezt meghaladó igényét polgári bíróság előtt érvényesíteni.

(3) A kártalanítás egy napra eső összege legalább ezerkettőszáz forint, de legfeljebb ezerhatszáz forint.

(4) A kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő elmulasztása jogvesztő. E bekezdés alkalmazásában nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt.”

„436. § (10) E törvénynek a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény 22. §-ával megállapított 10/A. § szerinti kártalanítási igény benyújtására az az elítélt és egyéb jogcímen fogvatartott is jogosult,

a) akinek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg,

b) aki az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEH-hez nyújtott be kérelmet, ha a kérelmet az EJEH a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEH-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el.

(11) A (10) bekezdés esetén a 10/A. § (4) bekezdésben meghatározott jogvesztő határidő e rendelkezés hatálybalépésének napjával kezdődik.”

III.

- [12] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [13] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőn belül terjesztette elő.
- [14] Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozók jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [15] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az Abtv. 27. §-ában, valamint az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket az alkotmányjogi panasz kimeríti-e.
- [16] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben – elítéltként – kártalanítás megállapítása iránti kérelme alapján indult eljárásban vett részt. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [17] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [18] Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban a visszaható hatályú jogalkalmazás sérelmével összefüggésben állított alapjogi sérelem a bírói döntést érdemben befolyásolhatta, ami felveti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét.
- [19] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [20] Az indítvány megalapozott.
- [21] 1. Az Alkotmánybíróság korábban – hasonló ügyben eljárva – megállapította, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt igénybe vehető kártalanítás lehetőségét a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) teremtette meg, a Bvtv. szabályainak kiegészítésével. A rendelkezések 2017. január 1. napjától léptek hatályba, ezt követően lehet tehát kártalanítási igényt előterjeszteni {lásd: 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [27]–[28]}.

- [22] A leglényegesebb szabályok értelmében kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek, a határidő elmulasztása jogvesztő. Nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt [Bvtv. 10/A. § (4) bekezdés]. Ebből az is következik, hogy a kártalanítási igény megállapítása szempontjából – az ismertetett rendelkezés tekintetében – az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének minősül, ha az több mint harminc nap időtartamra azért szakad meg, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt számára. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban azonban azt is hangsúlyozta, hogy a rendelkezés természetesen nem azt jelenti, hogy a kártalanítási igényt a megelőző időszakra ne érvényesíthetné az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott. Az értelmező rendelkezés csupán annyit mond, hogy amennyiben a fogvatartás során harminc napot meghaladó időszakra olyan körülmények között volt az érintett elhelyezve, hogy a jogszabályban előírt élettér biztosítása következtében nem sérültek az alapvető jogai, akkor az azt megelőző időszakra vonatkozó kártalanítási igény érvényesítésére biztosított hat hónapos jogvesztő határidő ettől az időponttól veszi kezdetét, a további fogvatartás időtartamától és az elhelyezési körülmények további alakulásától függetlenül [lásd: Abh., Indokolás [29]–[31]].
- [23] Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy a jogalkotó a Bvtv. átmeneti rendelkezéseinek a Módtv. általi kiegészítésével a kártalanítási igény lehetőségét kiterjesztette azokra az elítéltekre, illetve az egyéb jogcímen fogvatartottakra is, akiknek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő korábban bekövetkező sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül megszűnt, vagy akik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEH-hez nyújtottak be kérelmet, ha a kérelmet az EJEH a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEH-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el. E különleges esetekre a kártalanítás általános szabályaihoz képest bizonyos körben – értelemszerűen – eltérő rendelkezések megállapítására volt szükség, így a jogalkotó egyértelművé tette, hogy utóbbi esetkörben az igény benyújtására nyitva álló jogvesztő határidő egységesen a módosítás hatálybalépésének időpontjától, azaz 2017. január 1. napjától kezdődik [lásd: Abh., Indokolás [33]].
- [24] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok végzései – más alaptörvényi rendelkezések mellett – sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, mivel a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköznek annak következtében, hogy a bíróságok olyan követelményeket állítottak az indítványozó jogainak érvényesítéséhez, amelynek megfelelni nem tudott, hiszen a bírósági döntésekben felhívott és terhére értékelt, az igényérvényesítésre előírt jogvesztő határidő a vizsgált időszakban még nem is létezett, nem volt hatályban. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával kapcsolatos gyakorlatát vázolja fel.
- [25] Az Alkotmánybíróság korábban rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]]. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet [3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]].
- [26] Az Alkotmánybíróság korábban – az Abh.-ban – kifejtette, hogy a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdés utolsó mondata nyilvánvalóan az új kártalanítási jogintézmény hatálybalépését – azaz 2017. január 1. napját – követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó. Ez a jogszabály szövegéből is egyértelműen következik, hiszen az értelmező rendelkezés alkalmazási körét egyértelműen a 10/A. § (4) bekezdése – a rendelkezés szóhasználata szerint: „E bekezdés” – vonatkozásában állapítja meg. A Bvtv. – a jelen ügy indítványozójára is – irányadó átmeneti szabályai, így a 436. § (10) és (11) bekezdései azonban nem tartalmazzák a fenti, megszakadásra vonatkozó előírást, sőt, kifejezetten rögzítik, hogy a jogvesztő határidő 2017. január 1. napjától indul. Magától értetődő ugyanis, hogy a fentiekben említett időszakban még nem is létező jogintézmény vonatkozásában előírt kötelezettség (igényérvényesítési határidő) betartása fogalmilag kizárt a jogintéz-

mény hatálybalépését megelőzően. Amennyiben tehát az eljáró bíróság a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával dönt a kérelmező számára hátrányosan a kártalanítási igényről, abban az esetben ezzel a jogértelmezéssel megsérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát {lásd: Abh., Indokolás [37]–[39]}.

- [27] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó 2014. március 5. napjától 2016. szeptember 22. napjáig tartózkodott büntetés-végrehajtási intézetben és 2016. november 29. napján kérelmet nyújtott be az EJEH-hez. Az indítványozó a Bvtv. szerinti kártalanítási kérelmét 2017. február 22. napján – tehát a Bvtv. 436. § (11) bekezdésében előírt határidőn belül – nyújtotta be. Az eljáró bíróságok a fentiekben ismertetett fogvatartási időszakból a 2016. január 15. napját megelőző időre nem tartották megállapíthatónak a kártalanítást, mivel 2015. június 22. napja és 2016. január 14. napja közti időintervallumban – több mint 30 napig – megszűntek a jogsértő elhelyezési körülmények.
- [28] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a bíróságok a kifogásolt döntéseikben egyértelműen a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondatában található értelmező rendelkezést alkalmazva döntöttek az ismertetett módon, annak ellenére, hogy – amint ezt az Alkotmánybíróság korábban megállapította – a szóban forgó értelmező rendelkezés nyilvánvalóan az új kártalanítási jogintézmény hatálybalépését – azaz 2017. január 1. napját – követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó {vö.: Abh., Indokolás [37]}.
- [29] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljáró bíróságok – az átmeneti rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva – a Bvtv. 10. § (4) bekezdésének alkalmazásával olyan körülményt értékelték az indítványozó terhére, amelynek 2017. január 1. napját megelőzően nem ismerhetett, annak eleget nem tehetett. Az eljáró bíróságok említett jogértelmezése tehát a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával döntött az indítványozó számára hátrányosan a kártalanítási igényről, és ezzel megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát.
- [30] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoport 6.Bv.2619/2017/11. számú és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bpkf.818/2018/2. számú, az alkotmányjogi panaszban megsemmisíteni kért végzésekben az eljáró bíróságok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményező jogértelmezést fejtettek ki, ezért az említett végzéseket megsemmisítette.
- [31] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az ügyben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét megállapította – állandó gyakorlatának megfelelően – a támadott bírói döntések alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben nem vizsgálta.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/199/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3376/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.467/2017/22. számú végzése és a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Karsai Dániel András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó fogvatartása körülményei miatt 2017. március 23. napján kártalanítás iránt kérelmet nyújtott be a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetnél, miután 2012. november 8. és 2016. augusztus 2. között büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. A Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a Bv.467/2017/22. számú elsőfokú végzésében megállapította, hogy a sérelmezett időszakból kizárólag a 2015. augusztus 4. napját követő időszak vonatkozásában volt helye érdemi vizsgálatnak, és utóbbi időintervallum tekintetében kártalanítást állapított meg az indítványozó részére az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt.
- [3] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó 2016. február 5. napján fogvatartási körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB) nyújtott be kérelmet, amit az EJEB 2017. január 1. napjáig nyilvántartásba vett, ezért az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az indítványozó általa vizsgálandó kérelme megfelel a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 436. § (10) bekezdés *b*) pontjában írt jogszabályi feltételeknek.
- [4] Az elsőfokú végzés azzal indokolta a 2015. augusztus 4. napjáig tartó fogvatartási időszakot érintő elutasító döntését, hogy a jogsértő elhelyezési körülmények 2015. június 15. napja és 2015. szeptember 29. napja, 2015. december 12. napja és 2016. január 20. napja, valamint 2016. január 22. napja és 2016. június 7. napja közti időszakokban megszakadtak, arra figyelemmel, hogy ebben az időintervallumban biztosítva volt a minimális mozgástér az indítványozó számára harminc napot meghaladóan. Mindez pedig – az elsőfokú bíróság indokolása szerint – a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondata értelmező rendelkezésének alkalmazásával azt jelenti, hogy az EJEB-nek küldött kérelem benyújtásának időpontját alapul véve, a hat hónapos elévülési idővel számolva a fogvatartás 2015. augusztus 5. napját megelőző időszaka nem vizsgálható.
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság ismertetett végzését.
- [6] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági végzésekben kifejtett jogértelmezés, amelynek következtében az említett időszak tekintetében elutasították a kérelmét, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, a III. cikk (1) bekezdésében rögzített embertelen bánásmód tilalmát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljárásához való jogát sérti.
- [7] Az indítványozó a jogállamiság sérelmét abban látta, hogy az eljáró bíróságok a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköző jogértelmezést fejtettek ki az ügyben, ugyanis a jogalkotó a Bvtv. 436. § (11) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a bíróságok által végzéseikben felhívott Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott határidőt és ahhoz kapcsolódó értelmező rendelkezést csak a jogszabály hatálybalépésétől lehet alkalmazni. Azzal tehát, hogy az eljáró bíróságok az említett rendelkezést jogszabály hatálybalépését megelőző fogvatartási

időszak tekintetében is alkalmazták, visszaható jelleggel olyan követelményt állítottak a jogérvényesítésre, amelynek megfelelni utólag már nem lehet.

- [8] Az embertelen bánásmód tilalmának a sérelmével kapcsolatban az indítványozó kifejtette, hogy az eljáró bíróságok az érdemben nem vizsgált időszak tekintetében kizárólag a jogszabályban meghatározott mozgásteret figyelembe véve állapították meg az alapjogokat sértő körülmények hiányát, nem vizsgálták az egyéb, szintén az embertelen bánásmód körében relevanciával bíró körülményeket, úgy mint rovarirtási hiányosságok, egészségügyi ellátás minősége, szabad levegőn tartózkodás lehetősége. Mindezzel pedig az indítványozót – ezen időszak vonatkozásában – megfosztották a kompenzációtól.
- [9] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának megsértése körében azzal érvelt, hogy a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköző jogértelmezés egyúttal az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is sérti, hiszen az indítványozó nem tudta a múltban a magatartását egy olyan szabályhoz igazítani, amely akkor még nem is létezett. Ezenkívül e körben hivatkozott az indítványozó arra is, hogy az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüket sem teljesítették megfelelően, illetve sérült a hatékony bírói jogvédelem követelménye is. Utóbbival kapcsolatban kifejtette, hogy a Bvtv. helyes – Alaptörvénnyel összhangban álló – értelmezése szerint, ha volt is olyan időszak az indítványozó fogvatartása során, amikor valóban nem sérültek az alapjogai, abban az esetben erre az időszakra nem volt jogosult kártalanításra, de önmagában ez a körülmény nem zárhatja ki a teljes fogvatartási időszak vizsgálatát, ahogy ez jelen ügyben történt. Ráadásul az alapvető jogokat sértő körülmények hiányát csak érdemi vizsgálattal lett volna lehetősége megállapítani az eljáró bíróságoknak, és ezt részletesen indokolniuk kellett volna.
- [10] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.467/2017/22. számú végzésének és a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„III. cikk (1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [12] 2. A Bvtv. ügyben érintett rendelkezései:

„10/A. § (1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott jogcímen további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak helye nincs, de az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott jogosult az ezt meghaladó igényét polgári bíróság előtt érvényesíteni.

(3) A kártalanítás egy napra eső összege legalább ezerkettőszáz forint, de legfeljebb ezerhatszáz forint.

(4) A kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő elmulasztása jogvesztő. E bekezdés alkalmazásában nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt.”

„436. § (10) E törvénynek a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény 22. §-ával megállapított 10/A. § szerinti kártalanítási igény benyújtására az az elítélt és egyéb jogcímen fogvatartott is jogosult,

a) akinek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg,

b) aki az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB-hez nyújtott be kérelmet, ha a kérelmet az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEB-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el.

(11) A (10) bekezdés esetén a 10/A. § (4) bekezdésben meghatározott jogvesztő határidő e rendelkezés hatálybalépésének napjával kezdődik.”

III.

- [13] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [14] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőn belül terjesztette elő.
- [15] Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozók jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [16] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az Abtv. 27. §-ában, valamint az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket az alkotmányjogi panasz kimeríti-e.
- [17] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben – elítéltként – kártalanítás megállapítása iránti kérelme alapján indult eljárásban vett részt. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [18] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [19] Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban a visszaható hatályú jogalkalmazás sérelmével összefüggésben állított alapjogi sérelem a bírói döntést érdemben befolyásolhatta, ami felveti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét.
- [20] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [21] Az indítvány megalapozott.
- [22] 1. Az Alkotmánybíróság korábban – hasonló ügyben eljárva – megállapította, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt igénybe vehető kártalanítás lehetőségét a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) teremtette meg, a Bvtv. szabályainak kiegészítésével. A rendelkezések 2017. január 1. napjától léptek hatályba, ezt követően lehet tehát kártalanítási igényt előterjeszteni {lásd: 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [27]–[28]}.

- [23] A leglényegesebb szabályok értelmében kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek, a határidő elmulasztása jogvesztő. Nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt [Bvtv. 10/A. § (4) bekezdés]. Ebből az is következik, hogy a kártalanítási igény megállapítása szempontjából – az ismertetett rendelkezés tekintetében – az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének minősül, ha az több mint harminc nap időtartamra azért szakad meg, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt számára. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban azonban azt is hangsúlyozta, hogy a rendelkezés természetesen nem azt jelenti, hogy a kártalanítási igényt a megelőző időszakra ne érvényesíthetné az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott. Az értelmező rendelkezés csupán annyit mond, hogy amennyiben a fogvatartás során harminc napot meghaladó időszakra olyan körülmények között volt az érintett elhelyezve, hogy a jogszabályban előírt élettér biztosítása következtében nem sérültek az alapvető jogai, akkor az azt megelőző időszakra vonatkozó kártalanítási igény érvényesítésére biztosított hat hónapos jogvesztő határidő ettől az időponttól veszi kezdetét, a további fogvatartás időtartamától és az elhelyezési körülmények további alakulásától függetlenül [lásd: Abh., Indokolás [29]–[31]].
- [24] Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy a jogalkotó a Bvtv. átmeneti rendelkezéseinek a Módtv. általi kiegészítésével a kártalanítási igény lehetőségét kiterjesztette azokra az elítéltekre, illetve az egyéb jogcímen fogvatartottakra is, akiknek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő korábban bekövetkező sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül megszűnt, vagy akik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet, ha a kérelmet az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEB-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el. E különleges esetekre a kártalanítás általános szabályaihoz képest bizonyos körben – értelemszerűen – eltérő rendelkezések megállapítására volt szükség, így a jogalkotó egyértelművé tette, hogy utóbbi esetkörben az igény benyújtására nyitva álló jogvesztő határidő egységesen a módosítás hatálybalépésének időpontjától, azaz 2017. január 1. napjától kezdődik (lásd: Abh., Indokolás [33]).
- [25] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok végzései – más alaptörvényi rendelkezések mellett – sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, mivel a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköznek annak következtében, hogy a bíróságok olyan követelményeket állítottak az indítványozó jogainak érvényesítéséhez, amelynek megfelelni nem tudott, hiszen a bírósági döntésekben felhívott és terhére értékelt, az igényérvényesítésre előírt jogvesztő határidő a vizsgált időszakban még nem is létezett, nem volt hatályban. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával kapcsolatos gyakorlatát vázolja fel.
- [26] Az Alkotmánybíróság korábban rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]]. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet [3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]].
- [27] Az Alkotmánybíróság korábban – az Abh.-ban – kifejtette, hogy a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdés utolsó mondata nyilvánvalóan az új kártalanítási jogintézmény hatálybalépését – azaz 2017. január 1. napját – követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó. Ez a jogszabály szövegéből is egyértelműen következik, hiszen az értelmező rendelkezés alkalmazási körét egyértelműen a 10/A. § (4) bekezdése – a rendelkezés szóhasználata szerint: „E bekezdés” – vonatkozásában állapítja meg. A Bvtv. – a jelen ügy indítványozójára is – irányadó átmeneti szabályai, így a 436. § (10) és (11) bekezdései azonban nem tartalmazzák a fenti, megszakadásra vonatkozó előírást, sőt, kifejezetten rögzítik, hogy a jogvesztő határidő 2017. január 1. napjától indul. Magától értetődő ugyanis, hogy a fentiekben említett időszakban még nem is létező jogintézmény vonatkozásában előírt kötelezettség (igényérvényesítési határidő) betartása fogalmilag kizárt a jogintéz-

mény hatálybalépését megelőzően. Amennyiben tehát az eljáró bíróság a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával dönt a kérelmező számára hátrányosan a kártalanítási igényről, abban az esetben ezzel a jogértelmezéssel megsérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát {lásd: Abh., Indokolás [37]–[39]}.

- [28] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó 2012. november 8. napjától 2016. augusztus 2. napjáig tartózkodott büntetés-végrehajtási intézetben és 2016. február 5. napján kérelmet nyújtott be az EJB-hez. Az indítványozó a Bvtv. szerinti kártalanítási kérelmét 2017. március 23. napján – tehát a Bvtv. 436. § (11) bekezdésében előírt határidőn belül – nyújtotta be. Az eljáró bíróságok a fentiekben ismertetett fogvatartási időszakból a 2015. augusztus 5. napját megelőző időre nem tartották megállapíthatónak a kártalanítást, mivel 2015. június 15. napja és 2015. szeptember 29. napja, 2015. december 12. napja és 2016. január 20. napja, valamint 2016. január 22. napja és 2016. június 7. napja közti időintervallumban – több mint 30 napig – megszűntek a jogsértő elhelyezési körülmények.
- [29] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a bíróságok a kifogásolt döntéseikben egyértelműen a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondatában található értelmező rendelkezést alkalmazva döntöttek az ismertetett módon, annak ellenére, hogy – amint ezt az Alkotmánybíróság korábban megállapította – a szóban forgó értelmező rendelkezés nyilvánvalóan az új kártalanítási jogintézmény hatálybalépését – azaz 2017. január 1. napját – követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó {vö.: Abh., Indokolás [37]}.
- [30] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljáró bíróságok – az átmeneti rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva – a Bvtv. 10. § (4) bekezdésének alkalmazásával olyan körülményt értékelték az indítványozó terhére, amelyet 2017. január 1. napját megelőzően nem ismerhetett, annak eleget nem tehetett. Az eljáró bíróságok említett jogértelmezése tehát a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával döntött az indítványozó számára hátrányosan a kártalanítási igényről, és ezzel megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát.
- [31] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.467/2017/22. számú és a Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.601/2018/2. számú, az alkotmányjogi panaszban megsemmisíteni kért végzéseikben az eljáró bíróságok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményező jogértelmezést fejtettek ki, ezért az említett végzéseket megsemmisítette.
- [32] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az ügyben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét megállapította – állandó gyakorlatának megfelelően – a támadott bírói döntések alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben nem vizsgálta.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/819/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3377/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 9 Bv.1336/2017/34. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 27.Bpkf.5983/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Karsai Dániel András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó fogvatartása körülményei miatt 2017. február 17. napján kártalanítás iránt kérelmet nyújtott be a Budapesti Fegyház és Börtönnél, amelyet 2017. április 3. napján kiegészített, miután 2005. december 29. és 2017. március 17. között büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. A Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 9.Bv.1336/2017/34. számú elsőfokú végzésében megállapította, hogy a sérelmezett időszakból kizárólag a 2013. augusztus 11. napját követő időszak vonatkozásában volt helye érdemi vizsgálatnak, és utóbbi időintervallum tekintetében kártalanítást állapított meg az indítványozó részére az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt.
- [3] Az elsőfokú végzés azzal indokolta a 2013. augusztus 11. napjáig tartó fogvatartási időszakot érintő elutasító döntését, hogy a jogsértő elhelyezési körülmények 2013. augusztus 12. napja és 2014. szeptember 28. napja közti időszakban megszűntek arra figyelemmel, hogy ebben az időintervallumban biztosítva volt a minimális mozgástér az indítványozó számára harminc napot meghaladóan. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó fogvatartási körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB) benyújtott kérelmét az EJEB 2015. július 30. napján nyilvántartásba vette. Mindez pedig – az elsőfokú bíróság indokolása szerint – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondata értelmező rendelkezésének alkalmazásával azt jelenti, hogy a Bvtv. 436. § (10) bekezdés *b*) pontjának értelmében a 2013. augusztus 12. napját megelőző időszakra kártalanítási igény nem nyújtható be, mivel a jogsértés megszűnése és az EJEB-hez benyújtott kérelem nyilvántartásba vétele (helyesen: benyújtása) között több mint hat hónap telt el.
- [4] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 27 Bpkf.5983/2019/2. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság ismertetett végzését.
- [5] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági végzésekben kifejtett jogértelmezés, amelynek következtében az említett időszak tekintetében elutasították a kérelmét, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, a III. cikk (1) bekezdésében rögzített embertelen bánásmód tilalmát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljárásához való jogát sérti.
- [6] Az indítványozó a jogállamiság sérelmét abban látta, hogy az eljáró bíróságok a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköző jogértelmezést fejtettek ki az ügyben, ugyanis a jogalkotó a Bvtv. 436. § (11) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a bíróságok által végzéseikben felhívott Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott határidőt és ahhoz kapcsolódó értelmező rendelkezést csak a jogszabály hatálybalépésétől lehet alkalmazni. Azzal tehát, hogy az eljáró bíróságok az említett rendelkezést jogszabály hatálybalépését megelőző fogvatartási időszak tekintetében is alkalmazták, visszaható jelleggel olyan követelményt állítottak a jogérvényesítésre, amelynek megfelelni utólag már nem lehet.

- [7] Az embertelen bánásmód tilalmának a sérelmével kapcsolatban az indítványozó kifejtette, hogy az eljáró bíróságok az érdemben nem vizsgált időszak tekintetében kizárólag a jogszabályban meghatározott mozgásteret figyelembe véve állapították meg az alapjogokat sértő körülmények hiányát, nem vizsgálták az egyéb, szintén az embertelen bánásmód körében relevanciával bíró körülményeket, úgy mint rovarirtási hiányosságok, egészségügyi ellátás minősége, szabad levegőn tartózkodás lehetősége. Mindezzel pedig az indítványozót – ezen időszak vonatkozásában – megfosztották a kompenzációtól.
- [8] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának megsértése körében azzal érvelt, hogy a vizsgálható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköző jogértelmezés egyúttal az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is sérti, hiszen az indítványozó nem tudta a múltban a magatartását egy olyan szabályhoz igazítani, ami akkor még nem is létezett. Ezenkívül e körben hivatkozott az indítványozó arra is, hogy az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüket sem teljesítették megfelelően, illetve sérült a hatékony bírói jogvédelem követelménye is. Utóbbival kapcsolatban kifejtette, hogy a Bvtv. helyes – Alaptörvénnyel összhangban álló – értelmezése szerint, ha volt is olyan időszak az indítványozó fogvatartása során, amikor valóban nem sérültek az alapjogai, abban az esetben erre az időszakra nem volt jogosult kártalanításra, de önmagában ez a körülmény nem zárhatja ki a teljes fogvatartási időszak vizsgálatát, ahogy ez jelen ügyben történt. Ráadásul az alapvető jogokat sértő körülmények hiányát csak érdemi vizsgálattal lett volna lehetősége megállapítani az eljáró bíróságoknak, és ezt részletesen indokolniuk kellett volna.
- [9] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte a Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 9.Bv.1336/2017/34. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 27.Bpkf.5983/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„III. cikk (1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [11] 2. A Bvtv. ügyben érintett rendelkezései:

„10/A. § (1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott jogcímen további kártérítésnek vagy sérelemdíjnak helye nincs, de az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott jogosult az ezt meghaladó igényét polgári bíróság előtt érvényesíteni.

(3) A kártalanítás egy napra eső összege legalább ezerkettőszáz forint, de legfeljebb ezerhatszáz forint.

(4) A kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő elmulasztása jogvesztő. E bekezdés alkalmazásában nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt.”

„436. § (10) E törvénynek a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény 22. §-ával megállapított 10/A. § szerinti kártalanítási igény benyújtására az az elítélt és egyéb jogcímen fogvatartott is jogosult,

a) akinek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül szűnt meg,

b) aki az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB-hez nyújtott be kérelmet, ha a kérelmet az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEB-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el.

(11) A (10) bekezdés esetén a 10/A. § (4) bekezdésben meghatározott jogvesztő határidő e rendelkezés hatálybalépésének napjával kezdődik.”

III.

- [12] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [13] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőn belül terjesztette elő.
- [14] Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozók jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [15] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az Abtv. 27. §-ában, valamint az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket az alkotmányjogi panasz kimeríti-e.
- [16] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben – elítéltként – kártalanítás megállapítása iránti kérelme alapján indult eljárásban vett részt. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [17] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [18] Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban a visszaható hatályú jogalkalmazás sérelmével összefüggésben állított alapjogi sérelem a bírói döntést érdemben befolyásolhatta, ami felveti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét.
- [19] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [20] Az indítvány megalapozott.
- [21] 1. Az Alkotmánybíróság korábban – hasonló ügyben eljárva – megállapította, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt igénybe vehető kártalanítás lehetőségét a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) teremtette meg, a Bvtv. szabályainak kiegészítésével. A rendelkezések 2017. január 1. napjától léptek hatályba, ezt követően lehet tehát kártalanítási igényt előterjeszteni [lásd: 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [27]–[28]].
- [22] A leglényegesebb szabályok értelmében kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek, a határidő elmulasz-

tása jogvesztő. Nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt [Bvtv. 10/A. § (4) bekezdés]. Ebből az is következik, hogy a kártalanítási igény megállapítása szempontjából – az ismertetett rendelkezés tekintetében – az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének minősül, ha az több mint harminc nap időtartamra azért szakad meg, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt számára. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban azonban azt is hangsúlyozta, hogy a rendelkezés természetesen nem azt jelenti, hogy a kártalanítási igényt a megelőző időszakra ne érvényesíthetné az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott. Az értelmező rendelkezés csupán annyit mond, hogy amennyiben a fogvatartás során harminc napot meghaladó időszakra olyan körülmények között volt az érintett elhelyezve, hogy a jogszabályban előírt élettér biztosítása következtében nem sérültek az alapvető jogai, akkor az azt megelőző időszakra vonatkozó kártalanítási igény érvényesítésére biztosított hat hónapos jogvesztő határidő ettől az időponttól veszi kezdetét, a további fogvatartás időtartamától és az elhelyezési körülmények további alakulásától függetlenül [lásd: Abh., Indokolás [29]–[31]].

- [23] Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy a jogalkotó a Bvtv. Átmeneti rendelkezéseinek a Módtv. általi kiegészítésével a kártalanítási igény lehetőségét kiterjesztette azokra az elítéltekre, illetve az egyéb jogcímen fogvatartottakra is, akiknek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő korábban bekövetkező sérelme a módosítás hatálybalépése előtt egy éven belül megszűnt, vagy akik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet, ha a kérelmet az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEB-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el. E különleges esetekre a kártalanítás általános szabályaihoz képest bizonyos körben – értelemszerűen – eltérő rendelkezések megállapítására volt szükség, így a jogalkotó egyértelművé tette, hogy utóbbi esetkörben az igény benyújtására nyitva álló jogvesztő határidő egységesen a módosítás hatálybalépésének időpontjától, azaz 2017. január 1. napjától kezdődik [lásd: Abh., Indokolás [33]].
- [24] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok végzései – más alaptörvényi rendelkezések mellett – sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, mivel a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköznek annak következtében, hogy a bíróságok olyan követelményeket állítottak az indítványozó jogainak érvényesítéséhez, amelynek megfelelni nem tudott, hiszen a bírósági döntésekben felhívott és terhére értékelt, az igényérvényesítésre előírt jogvesztő határidő a vizsgált időszakban még nem is létezett, nem volt hatályban. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával kapcsolatos gyakorlatát vázolja fel.
- [25] Az Alkotmánybíróság korábban rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]]. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálják el egy ügyet [3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]].
- [26] Az Alkotmánybíróság korábban – az Abh.-ban – kifejtette, hogy a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdés utolsó mondata nyilvánvalóan az új kártalanítási jogintézmény hatálybalépését – azaz 2017. január 1. napját – követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó. Ez a jogszabály szövegéből is egyértelműen következik, hiszen az értelmező rendelkezés alkalmazási körét egyértelműen a 10/A. § (4) bekezdés – a rendelkezés szóhasználata szerint: „E bekezdés” – vonatkozásában állapítja meg. A Bvtv. – jelen ügy indítványozójára is – irányadó átmeneti szabályai, így a 436. § (10) és (11) bekezdései azonban nem tartalmazzák a fenti, megszakadásra vonatkozó előírást, sőt, kifejezetten rögzítik, hogy a jogvesztő határidő 2017. január 1. napjától indul. Magától értetődő ugyanis, hogy a fentiekben említett időszakban még nem is létező jogintézmény vonatkozásában előírt kötelezettség (igényérvényesítési határidő) betartása fogalmilag kizárt a jogintézmény hatálybalépését megelőzően. Amennyiben tehát az eljáró bíróság a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával dönt a kérelmező számára hátrányosan a kártalanítási igényről, abban az esetben ezzel a jogértelmezéssel megsérti

az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát {lásd: Abh., Indokolás [37]–[39]}.

- [27] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó 2005. december 29. napjától 2017. március 17. napjáig tartózkodott büntetés-végrehajtási intézetben és kérelmet nyújtott be az EJEH-hez, amelyet az 2015. július 30. napján vett nyilvántartásba. Az indítványozó a Bvtv. szerinti kártalanítási kérelmét 2017. február 17. napján – tehát a Bvtv. 436. § (11) bekezdésében előírt határidőn belül – nyújtotta be. Az eljáró bíróságok a fentiekben ismertetett fogvatartási időszakból a 2013. augusztus 12. napját megelőző időre nem tartották megállapíthatónak a kártalanítást, mivel 2013. augusztus 12. napja és 2014. augusztus 28. napja közti időintervallumban – több mint 30 napig – megszűntek a jogsértő elhelyezési körülmények.
- [28] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a bíróságok a kifogásolt döntéseikben egyértelműen a Bvtv. 10/A. § (4) bekezdésének utolsó mondatában található értelmező rendelkezést alkalmazva döntöttek az ismertetett módon, annak ellenére, hogy – amint ezt az Alkotmánybíróság korábban megállapította – a szóban forgó értelmező rendelkezés nyilvánvalóan az új kártalanítási jogintézmény hatálybalépését – azaz 2017. január 1. napját – követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó (vö.: Abh., Indokolás [37]).
- [29] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljáró bíróságok – az átmeneti rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva – a Bvtv. 10. § (4) bekezdésének alkalmazásával olyan körülményt értékeltek az indítványozó terhére, amelyet 2017. január 1. napját megelőzően nem ismerhetett, annak eleget nem tehetett. Az eljáró bíróságok említett jogértelmezése tehát a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabály alkalmazásával döntött az indítványozó számára hátrányosan a kártalanítási igényről, és ezzel megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát.
- [30] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 9.Bv.1336/2017/34. számú és a Fővárosi Törvényszék 27.Bpkf.5983/2019/2. számú, az alkotmányjogi panaszban megsemmisíteni kért végzéseikben az eljáró bíróságok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményező jogértelmezést fejtettek ki, ezért az említett végzéseket megsemmisítette.
- [31] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az ügyben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét megállapította – állandó gyakorlatának megfelelően – a támadott bírói döntések alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben nem vizsgálta.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/966/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3378/2019. (XII. 19.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 289. § (1)–(3) bekezdései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó (dr. Bartucz né Gulyás Enikő Márta) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Kitv.) 289. § (1)–(3) bekezdései alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel azok álláspontja szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményét, továbbá a XVII. cikk (4) bekezdésében biztosított – az éves fizetett szabadsághoz való – jogát.
- [2] Az indítvány benyújtására okot adó ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozó az egyik járási hivatal szervezeti egységénél áll alkalmazásban, ahol peres ügyek vitelét látja el. Beadványa tanúsága szerint a 2017. és 2018. évi fizetett szabadságából 54 nap fizetett szabadság 2018. december 31-ig „nem került kiadásra”, mert foglalkoztatója munkaköri feladatainak specialitása miatt a helyettesítését nem tudta biztosítani. A Kitv. indítványozó által támadott rendelkezései szerint viszont a 2018. december 31-én meglévő szabadságot 2018. december 31-ét követően természetben már nem lehet kiadni, azt a munkáltatónak pénzben „meg kell váltania.” A Kitv.-nek ezt – a 2019. január 1-jén hatályba lépett szabályát – az Országgyűlés 2018. december 12-i ülésnapján fogadta el, kihirdetésére pedig 2018. december 21-én került sor. Az indítványozó beadványában sérelmezi, hogy a támadott rendelkezések nem biztosították számára „átmeneti lehetőséget” azon szabadsága kiadására illetve igénybevételére, amelyekre 2018. december 31-ig jogot szerzett. A szabályok kihirdetése és hatályba lépése közötti csekély időtartam pedig nem biztosította számára sem a jogszabály szövegének a megismerését és áttanulmányozását, sem pedig azt, hogy „még kellő időben” kezdeményezze az 54 nap szabadsága jogszerű kiadását, illetőleg igénybevételét.
- [4] Meglátása szerint azzal, hogy a támadott rendelkezések nem biztosítottak időt arra, hogy „az érintettek a törvény rendelkezéseit megismerjék és felkészüljenek az alkalmazására, illetőleg jogaik érvényesítésére, és felkészüljenek annak alkalmazására”, sérelmet szenvedett az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelménye. A sérelmezett jogszabály kifejezetten kizárja a jogérvényesítés lehetőségét azzal, hogy a jogszerűen járó, korábban megszerzett, így szerzett jognak minősülő meglévő szabadság kiadását megtiltja, és annak későbbi megváltására ad lehetőséget. Ezzel – az indítványozó szerint – sérül az Alaptörvény XVII. cikke (4) bekezdésében garantált fizetett szabadsághoz való joga is. Megítélése szerint a fizetett szabadsághoz való jogot nem helyettesítheti a szabadság pénzbeli megváltása. Az indítványozó véleménye szerint a fizetett szabadság olyan alaptörvényi védelmet élvező szerzett jog, ami a konkrét jogviszonyban alanyi jogként jelenik meg, ezért „a fizetett szabadság kiadására vonatkozó jogszabályok hátrányos megváltoztatása, a fizetett szabadság kiadásának jogszabályi kizárása ellentétes a szerzett jogok alaptörvényi oltalmával, hiszen az adott – közszolgálati – jogviszony tartama alatt vált alanyi joggá, így alaptörvényi védelem alatt álló szerzett jog keletkezett, amely a támadott jogszabályi rendelkezés következtében sérelmet szenvedett.” Az indítványozó álláspontja szerint végezetül a jogállamiság követelményének az felelt volna meg, ha a jogalkotó hosszabb – például 2019. december 31-ig terjedő – átmeneti időszak alatt tette volna lehetővé a meglévő szabadságok kiadását.

- [5] Az indítványozó indítvány-kiegészítésében előadta még, hogy munkáltatójánál többször szóban kezdeményezte a felhalmozódott szabadságai kapcsán kialakult „helyzet rendezését”, de 2018 végéig semmilyen érdemi megoldás ebben a kérdésben nem született, így a problémát végül írásban is jelezte a munkáltatójának, aki írásban egyszer sem reagált az indítványozó kezdeményezéseire. Az indítványozó álláspontja szerint a jogszabályok szövegéből adódóan a szabadság kiadásának kötelezettsége a munkáltatót terheli, megjegyzi továbbá, hogy őt a szabadság összegyűjtése kapcsán semmilyen anyagi jellegű haszon megszerzése nem motiválta, folyamatos munkavégzését munkakörének tisztességes ellátása követelte meg.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XVII. cikk (4) Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.”

- [7] 2. A Kitev.-nek az alkotmányjogi panasszal támadott rendelkezései:

„289. § [Átmeneti rendelkezés a szabadság megváltásához]

(1) A 283. § (4) bekezdés a), c) és – a kormány megbízott kivételével – d) pontja szerinti érintett részére a 2018. december 31-én meglévő szabadságát 2018. december 31-ét követően – a (4) bekezdésben foglalt kivétellel – nem lehet kiadni.

(2) Az érintett 2018. december 31-én meglévő, ki nem vett szabadságát – a Kormány rendeletében meghatározottak szerint – meg kell váltani.

(3) A (2) bekezdés szerinti megváltás során az érintett 283. § (5)–(9) bekezdése szerinti illetményével kell számolni.”

III.

- [8] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapozta, amely szerint az Abtv. 26. § (1) bekezdésétől eltérően az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [9] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése ugyanakkor lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjesszen a testület elé.
- [10] Az Abtv. 30. §-a szerint az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a jogszabály hatálybalépésétől számított 180 napon belül kell benyújtani. A Kitev. 2019. január 1-jén lépett hatályba, az alkotmányjogi panasz pedig 2019. február 19-én, a törvényes határidőn belül érkezett közvetlenül az Alkotmánybíróságra.
- [11] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott panasz az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben foglalt feltételeknek megfelelő, határozott kérelemnek minősül, mivel tartalmazza az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti, az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó indokolt hivatkozást, az eljárás megindításának az indokait és a jogsérelem lényegét, a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességére vonatkozó részletes okfejtést, továbbá a panasz kifejezett kérelmet fogalmaz meg az alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére.
- [12] 2. Ezt követően az alkotmányjogi panasz tartalmi vizsgálata során a testület az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti érintettséget és a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételek meglétét vizsgálta. A vizsgálat lefolytatása kapcsán az Alkotmánybíróság indokoltnak tartotta felidézni a következő – az ebben a körben

hozott – irányadó megállapításait. „»Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja [...] az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelme orvoslása. [...] A panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, nevezetesen az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [61]–[62], [66]} {3367/2012. (XII. 15.) AB végzés; Indokolás [13], [15]}.

Tehát » [a] kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változattól. [Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (rég. Abtv.) 20. § (2) bekezdés]» {3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. A kivételes alkotmányjogi panasz kapcsán az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint »[a]z érintettségnek [...] személyesnek, közvetlennek és aktuálisnak kell lennie {lásd: 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]}» {3120/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [55]}.

Nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozóval szemben nem került alkalmazásra, vagy annak hatályosulása őt közvetlenül nem érintette, azaz jogsérelme nem következett be, illetve nem aktuális {3170/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [11]}. Ha a jogszabály végrehajtásához konstitutív hatályú végrehajtási aktus szükséges, az indítványozónak először a jogsértést közvetlenül megvalósító államhatalmi aktust kell megtámadnia, amelyet követően lehetővé válik a norma közvetlen vizsgálata is. »Az aktuális érintettség követelménye azt jelenti, hogy az érintettségnek az alkotmányjogi panasz benyújtásakor fenn kell állnia« {először 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]–[31], legutóbb megerősítette: 3123/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [12]}.” {Az alkotmánybírói gyakorlat összefoglalását lásd legutóbb például: 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [33]–[35]}.

- [13] Az indítványozó érintettsége alátámasztásaként három dokumentumot nyújtott be az Alkotmánybírósághoz: egyrészt egy munkáltatói igazolást, ami tanúsítja, hogy az indítványozó a munkáltató abban megjelölt szervezeti egységénél 1992. május 4-től állami tisztviselőként (2019. január 1-től kormánytisztviselőként) alkalmazásban áll, és munkakörében eljárva jogi és peres képviseleti teendőket lát el; másrészt egy törvényszéki végzést, mely szerint a bíróság az indítványozó munkáltatója által részére kiadott – a munkáltató képviseletére a 2023. május 6-ig terjedő időszakra vonatkozó, nem korlátozott terjedelmű, általános – meghatalmazásának közhiteles nyilvántartásába vételét elrendelte, harmadrészt pedig az indítványozó 2018. december 5-én a munkáltatójához írt megkeresését, melyben kinyilvánítja az addig felhalmozódott szabadságai kivételének a szándékát. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az indítványozó személyes, közvetlen és aktuális érintettségét megállapíthatónak tartotta.
- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítványozó által állított jogsérelmet maguk a támadott előírások okozzák, amelyekkel szemben – az általa állított jogsérelme orvoslására szolgáló – jogorvoslati eljárás nem állt a rendelkezésére. Jelen ügy kapcsán ez konkrétan azt jelenti, hogy a vizsgált jogszabály rendelkezései bírói döntés közbejötté nélkül közvetlenül hatályosultak, hiszen a támadott rendelkezések alapján, azokat alkalmazva a munkáltató kiszámította a meglévő, ki nem vett szabadságnapok ismeretében a pénzbeli megváltás összegét, és ezt folyósította az indítványozó részére. Mivel a támadott rendelkezések közvetlenül és bírói döntés nélkül fejtették ki hatásukat az indítványozóra nézve, ily módon közvetlenül hatályosultak, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy azok az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasszal megtámadhatóak.
- [15] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Abtv. 26. § (2) bekezdésben foglalt hatáskörében való eljárás kezdeményezésére irányuló panasz esetében – bírói döntés hiányában – az Alkotmánybíróságnak az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés megállapíthatóságáról kellett döntenie. Az indítványozó alkotmányjogi panaszának lényege szerint a Kitv. általa támadott szabályozása azzal, hogy a fizetett szabadsághoz való joga érvényesítésének lehetőségét – a felhalmozódott szabadságok természetben történő kivételének lehetőségét kizárva – helyettesítette a szabadság pénzbeli megváltásával, megsértette az Alaptörvénynek az éves fizetett szabadsághoz való jogot rögzítő rendelkezését. E mellett a támadott rendelkezések kihirdetése és hatálybalépése közti igen rövid, mintegy 10 napos időtartam pedig – az indítványozó meglátása szerint – nem biztosította számára sem a jogszabályi rendelkezések szövegének a megismerését és áttanulmányozását, sem pedig meglévő szabadsága jogszerű kiadását, illetve tényleges, természetben történő igénybe vételét. Ezekre, az indítványban szereplő felvetésekre és kifogásokra tekintettel az Alkotmány-

bíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy a törvényalkotó a Ktv. támadott szabályaival megsértette-e az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdését és B) cikkének (1) bekezdését.

- [16] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével érdemben bírálta el.
- [17] 4. Eljárása során az Alkotmánybíróság az Abtv. 57. § (1)–(2) bekezdése alapján, szakmai álláspontjának kifejtése céljából megkereste az igazságügyi minisztert.

IV.

- [18] Az alkotmányjogi panaszindítvány nem megalapozott.
- [19] 1. Az indítvány vizsgálata során az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette és részben értékelte a vonatkozó jogszabályi környezetet.
- [20] Az indítványozó esetében is irányadónak tekintendő szabadságolási szabályokat a 2017. és 2018. évi szabadságai tekintetében a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) tartalmazta. A Kttv. 2018. december 31-éig hatályos rendelkezései alapján a munkáltatói jogkör gyakorlója a tárgyévben köteles volt éves szabadságolási tervet készíteni és ennek alapján a szabadságok kiadását meghatározni. A szabadságot kettőnél több részletben csak a kormánytisztviselő kérésére lehetett kiadni. A kormánytisztviselő kérelmére az alapszabadság kettőötödét – a kormányzati szolgálati jogviszony első három hónapját kivéve – a szabadságolási tervtől eltérően a tisztviselő által kért időpontban kellett kiadni. Ha a kormánytisztviselőt érintő olyan körülmény merült fel, amely miatt a munkavégzési kötelezettség teljesítése számára személyi, illetve családi körülményeire tekintettel aránytalan vagy jelentős sérelemmel járt volna, a kormánytisztviselőnek erről haladéktalanul értesítenie kellett a munkáltatót. Ebben az esetben a munkáltató az alapszabadság kettőötödéből összesen három munkanapot – legfeljebb három alkalommal – a kormánytisztviselő kérésének megfelelő időpontban, a tizenöt napos bejelentési határidőre tekintet nélkül volt köteles kiadni.
- [21] A szabadságolási tervtől csak rendkívül indokolt esetben lehetett eltérni, és ebben az esetben a kormánytisztviselő – kivéve, ha az eltérésre az ő kérelme alapján került sor – jogosult volt az ezzel összefüggésben felmerülő kára, költségei megtérítésére (Kttv. 103. §). Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a fenti szabályok – különösen a kötelező szabadságolási terv készítésének kötelezettsége, az attól való eltérés lehetőségének szabályozott keretek közé szorítása – megalkotásával a jogalkotó a jogalkotás szintjén megfelelő és elégséges terjedelemben és tartalommal megteremtette az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésében foglalt éves fizetett szabadsághoz való jog érvényesülésének, azaz a szabadsághoz való hozzáférés reális lehetőségének alapvető szabályait, ezen belül annak kereteit és garanciáit. Ezen, Alaptörvényben deklarált jog tényleges, a mindennapi életben történő megvalósulását azonban csak az érintettek, azaz a munkáltatók és a munkavállalók fegyelmezett és fokozottan felelősségteljes együttműködése, valamint normakövető magatartása biztosíthatta.
- [22] A vonatkozó rendelkezések szerint a szabadságot esedékességének az évében kellett kiadni, szolgálati érdek esetén a tárgyévet követő év január 31-ig, kivételesen fontos szolgálati érdekből legkésőbb március 31-ig volt kiadható. Szolgálati érdeknek minősült különösen az alapfeladatok folyamatos ellátásának biztosítása, valamint az előre nem látható rendkívüli feladatok elvégzése, kivételesen fontos szolgálati érdeknek minősült a szerv működési körében fellépő vészhelyzet, a baleset, az elemi csapás, a súlyos kár (Kttv. 104. §). A Kttv. szerint az esedékesség évében kiadottnak kellett tekinteni a szabadságot, ha igénybevétele az esedékesség évében megkezdődött és a szabadság következő évben kiadott része nem haladta meg az öt munkanapot. A tárgyévet követő hónap végéig a munkáltatói jogkör gyakorlója megállapította a kormánytisztviselő tárgyévben igénybe vett, illetve ki nem adott szabadságának mértékét, és a tárgyévben ki nem vett szabadságot a következő évben járó szabadság mértékéhez hozzászámította (Kttv. 104. §).
- [23] A fentiek alapján megállapítható, hogy a Kttv. éves fizetett szabadságra vonatkozó szabályai – ugyan csak szoros kivételként és korlátozottan, de – lehetővé tették a kormánytisztviselő aktuális, tárgyévben történő pihenését, feltöltődését, rekreációját szolgáló tárgyévi szabadság tárgyéven túli kiadását is. A szabály adta kivételes lehetőségnek az eredeti indokoltságától eltérő módon és széles körben történt alkalmazása a ténylegesen ki nem vett szabadságnapok felhalmozódásához vezethetett úgy, ahogyan az az indítványozó esetében is történt. Annak – az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésében biztosított pihenéshez és az éves fizetett szabadsághoz

való jognak az érvényesülését ellehetetlenítő, a törvényhozó által is észlelt tendenciának az alátámasztásaként, hogy a tárgyévi szabadságok tárgyéven túli igénybe vételére vonatkozó szabály adta kivételes lehetőség alkalmazása általános gyakorlattá vált, az Alkotmánybíróság utal és hivatkozik az Igazságügyi Minisztérium által készített és az Alkotmánybíróság rendelkezésére bocsátott – a panaszbeadványban támadott szabályok munkáltatók által történt végrehajtása alapján készített – összegző statisztikai adatokra.

- [24] E szerint a mindennapi életben részben az egyes államigazgatási szervek, illetve a foglalkoztatottak fokozott leterheltsége, a létszámhiány, egyes feladatok előre nem tervezhető megjelenése, az esetleg munkaszervezési hiányosságok vagy más okok miatt már általánossá és a szabadságolási gyakorlat jellemzőjévé vált a ki nem vett szabadságnapok tömeges felhalmozódása. Ennek eredményeként az érintett kormánytisztviselők mintegy 45 %-a nem tudta igénybe venni a tárgyévben a Kttv. szerint őt megillető fizetett szabadságot, így a kormányzati szektorban (minisztériumok, központi hivatalok és kormányzati főhivatalok, fővárosi és megyei kormányhivatalok) több mint 32 ezer munkavállaló részesült az indítványozó által kifogásolt szabályozás által elrendelt szabadság-megváltásban, a megváltásra kerülő ki nem vett szabadságnapok száma pedig 408.357 nap volt.
- [25] Az Alkotmánybíróság a Kttv. szabadságolásra vonatkozó szabályai mellett áttekintette a Kitev.-nek a panaszbeadványban állított alaptörvény-ellenes helyzet megítélése szempontjából releváns, kapcsolódó szabályait is. A Kitev. átmeneti szabályai között szerepelnek az indítványozó által támadott rendelkezések is, amelyek szerint a korábbi években ki nem vett, 2018 végére felhalmozódott szabadságnapokat természetben már nem lehet kiadni, azokat a munkáltatói jogkör gyakorlója pénzben megváltja, és a korábbi jogviszonyok alapján számítottan kifizeti az érintett munkavállalóknak (Kitev. 289. §). Az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja kiemelni azt a tényt, hogy ez a rendelkezés egyszeri és kivételes – a 2018. év végére kialakult visszás helyzet rendezésére irányuló – intézkedést írt elő a munkáltatók számára, egyébként a Kitev. 2019-ben bevezetett és működő új szabadságolási rendszerébe a pénzbeli megváltás újabb, megismételhető lehetőségét a jogalkotó nem építette be. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ugyanakkor kiemelt figyelmet érdemel az a tény is, hogy a jogalkotó a Kitev. által bevezetett új, 2019. január 1-jén hatályba lépett szabadságolási szabályokhoz a 2019. évi szabadság megállapítása, kiadása és igénybevétele tekintetében – az általánostól eltérő, a munkavállalókra nézve kedvezőbb – rendelkezéseket alkotott az átmeneti rendelkezések részeként.
- [26] Így a Kitev. 290. § (1) és (2) bekezdései szerint az érintettek 2019. januárjában és februárjában a korábbi – az indítványozó esetében a Kttv.-ben meghatározott – jogviszonyuk alapján járó szabadság, 2019. március 1-jétől december 31-ig pedig a Kitev. alapján járó alap- és pótszabadság időarányos részére jogosultak. A pihenéshez való jog minél szélesebb körű és tényleges érvényesülése érdekében a jogalkotó a munkavállalók számára ugyancsak kedvezményes szabályt alkotott akkor, amikor kimondta, hogy a kormánytisztviselők a Kitev. alapján őket megillető, 2019. évre járó akár összes alapszabadságukat már 2019. januárjában és februárjában igénybe vehették [Kitev. 290. § (3)]. A Kitev. 290. § (4) bekezdése szerint pedig a korábbi jogállási törvények – az indítványozó esetében a Kttv. – alapján járó szabadságnak a 2019. januárban és februárban ki nem adott része 2019. február 28-a után is kiadható azzal, hogy erre a szabadságra a Kitev. alapszabadságra vonatkozó rendelkezéseit kellett alkalmazni.
- [27] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapítja, hogy a törvényhozó a 2018. év végére a nem kívánatos mértékben és részben jogellenesen felhalmozott szabadságnapok pénzbeli megváltásának előírása mellett a 2019. évtől bevezetett új szabadságolási rendszer általános szabályaitól eltérő, az érintettek számára kedvezményes átmeneti szabályokat alkotott kizárólag a 2019. év vonatkozásában. A kedvezmény lényege abban ragadható meg, hogy a 2018. év végére bármilyen okból ki nem adott, illetve ki nem vett szabadságnapokat felhalmozott kormánytisztviselőket – 2019. elején *ex lege*, tehát a munkáltatóval egyeztetendő éves szabadságolási terv nélkül, attól függetlenül – a törvény erejénél fogva jogosulttá tette a részükre járó szabadság vagy annak egy részének az igénybe vételére. Igaz ugyan, hogy a fenti szabályok 2019-ben az az évi fizetett szabadságnapokhoz képest nem jelentettek többlet szabadságnapokat az érintettek számára, de a szabadsághoz való tényleges hozzáférés szempontjából az *ex lege* szabadságkivétel lehetőségének a megteremtése mindenképpen kedvezményesnek minősül, különösen olyan évet, vagy éveket követően, amelyben vagy amelyekben a teljes évi szabadság kiadására, illetve kivételére nem került sor.
- [28] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy a Kitev. 289. § (1)–(3) bekezdései (a 2018. év végén még meglévő, azaz ki nem vett és felhalmozott szabadságnapok pénzbeli megváltásának előírása) sértik-e az indítványozónak az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésében deklarált éves fizetett szabadsághoz való jogát.

- [29] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében „[a]z Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálható alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [31]–[32]}. „Az Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indokolásának létalapja” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [30] A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja. Jelen esetben a következőket állapította meg.
- [31] 2.2. Az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdése rögzítette a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz való alapjogot. Az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése alapjogként rögzíti a napi és a heti pihenőidőhöz, továbbá az éves fizetett szabadsághoz való jogot. Az Alaptörvény fizetett szabadságra vonatkozó rendelkezése és az Alkotmány megfelelő rendelkezésének összevetése alapján megállapítható, hogy az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése annyiban tér el az Alkotmány rendelkezéséhez képest, hogy az Alkotmány „rendszeres” fizetett szabadság megfogalmazását konkretizálva és pontosítva már „éves” fizetett szabadsághoz való jogról rendelkezik. Mindazonáltal a két rendelkezés közt fennálló lényegi egyezőségre, az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontjára – az értékeléskor tekintettel volt a korábbi alkotmánybírósági döntésekben kifejtett megállapításokra {lásd még: 3341/2017. (XII. 20.) AB határozat [38]}.
- [32] Az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdéséről az Alkotmánybíróság 2006-ban kifejtette, hogy „[a]z Alkotmánybíróság – a köztisztviselőket megillető pótszabadság intézményének vizsgálata során – a 849/B/1992. AB határozatában minden munkaviszonyra irányuló jogviszony közös elemeként határozta meg a rendszeres fizetett szabadság biztosításának kötelezettségét (ABH 1996, 391, 393.). E jog [...] a pihenéshez való jog egyik aspektusának a munka világára vonatkoztatott konkretizálása. Sajátossága, hogy tipikusan a megélhetést, a létfenntartást szolgáló jövedelem megszerzése érdekében létesített ún. önállóan munka végzésére irányuló, jellemzően tartós jogviszonyokban állók számára meghatározott időszakonként viszonylag hosszabb időtartamú szabadságot jelent a munkatevékenység ellátására irányuló kötelezettségek teljesítése alól anélkül, hogy az a jogviszonyok fennállását érintené. A rendszeres fizetett szabadsághoz való jog tehát a munka világában a pihenéshez való jog megvalósítását szolgálja, célja a rendszeres munkavégzés során elhasznált erőforrások, a fizikai és szellemi energia pótlásának, a munkavállalók regenerálódásának biztosítása. E jog alkotmányi szabályozása – a pihenéshez való joghoz képest – konkrétabb követelményeket állít a törvényhozó elé. A pihenéshez való jog garanciáinak meghatározása során a jogalkotó szabadsága nagyobb, ez utóbbi jog a munka világában érvényre juttatható többféle módon is: a munkavégzési kötelezettség időbeli korlátait (pl. a munkaidőt, pihenőidőt, valamint a különböző munkaidő-kedvezményeket) meghatározó szabályok megalkotásával. A fizetett szabadsághoz való jog biztosításával kapcsolatos rendszerességre vonatkozó alkotmányi előírásból fakadó követelmény, hogy a törvényhozó meghatározott időszakonként visszatérően jogosítsa [...] a jogalanyokat.” [74/2006. (XII. 15.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), ABH 2006, 875, 876.]
- [33] Jelen ügyben az indítványozó a 2017-ben és 2018-ban ki nem vett, illetve a munkáltatója által ki nem adott szabadságainak 2019-ben természetben történő kivétele lehetőségének a támadott szabályozás általi megszüntetését sérelmezi.
- [34] Az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése a fizetett szabadság „rendszeres” igénybevételének a régi Alkotmányban biztosított jogát már az évenkénti, azaz mindig az adott évben biztosítandó jogként fogalmazta meg, kifejezésre juttatva ezzel azt, hogy a fizetett szabadsághoz való jog az időtényező szempontjából egy olyan speciális alapjog, amelynek tényleges értelme és célja – azaz a munkavállalók regenerálódása, elhasználódott fizikai és szellemi energiájuk pótlása – miatt az idő múlásának meghatározó jelentősége van. Az Alaptörvényben az alkotmányozó a szabadsághoz való jog megvalósulási keretként már nem az Abh.-ban is említett – megle-

hetősen bizonytalan tartalmú – szükséges gyakoriságot, a meghatározott időszakonként visszatérő, rendszeres jelleget emelte ki, hanem a konkrét és egyértelmű „éves” időkeretként tartotta szükségesnek meghatározni, ami azt jelenti, hogy a munkavállalónak az éves szabadságát az adott tárgyévben kell kiadni. Másként megfogalmazva, egy „kitágított”, adott éven túli időkeretben való igénybevétel esetén már nem érvényesülhet, hanem egyenesen ellehetetlenül a munkavállaló tényleges regenerálódása és a valóban hatékony, a célja szerinti eredményre vezető pihenéshez való joga. Az aktuálisan megjelenő rekreációs szükséglettől minél távolabbi időpontban következik be a szabadság igénybevétele és ezzel a pihenésnek a lehetősége, annál inkább vesztí el értelmét és üresedik ki, válik funkciótlaná a fizetett szabadsághoz való jog és ellehetetlenül el annak eredeti rendeltetésének megfelelő módon történő gyakorlása. Éppen ezért rendelkezik az Alaptörvény a fizetett szabadsághoz való jogról úgy, hogy annak egy naptári éven belül kell realizálnia, és ehhez kapcsolóan a vonatkozó törvények – az indítványozó esetében korábban a Kttv., jelenleg a Kitv. – ezért határozzák meg a szabadság mértékét éves időkeretben, és tartalmazzák – igen szoros kivételektől eltekintve – azt, hogy az éves szabadságot a tárgyévben kell kiadni, illetve igénybe venni.

- [35] A fentiekből következően a fizetett szabadság természetben történő igénybevételére irányuló, és eredménytelennek bizonyuló munkavállalói szándék – ahogyan az indítványozó esetében is történt – abban az esetben élvez alkotmányos alapjogi védelmet, ha ez a szándék a szabadságnak alapvetően a munkavégzés évében történő igénybevételére irányul. De nem is áll az Alkotmánybíróság rendelkezésére az éves fizetett szabadság tárgyévben történt fel nem használásából adódó jogsérelem orvoslására alkalmas alkotmányjogi eszköz, mivel megoldhatatlan és lehetetlen a munkaerő aktuális elhasználódása miatt az ehhez kötődő, az ebből következő aktuális feltöltődéshez, rekreációhoz igénybe nem vett – így az éves fizetett szabadsághoz való jog rendeltetése szempontjából véglegesen elveszett – napok eredeti céljukat és funkciójukat szolgáló későbbi, utólagos pótlása.
- [36] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy nem ütközik az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésébe az a szabályozás, amely
- a kormánytisztviselők éves fizetett szabadsághoz való jogának jövőbeni maradéktalan és tényleges érvényesülése és egy, a múltból fakadó igényektől nem terhelt kiinduló állapot megteremtése érdekében,
 - az új jogállási törvényben szabályozott, megújított szabadságot rendszer bevezetéseként,
 - az új rendszer hatálybalépését megelőző évben vagy években felgyülemlett és ki nem adott szabadságok egyszeri, – az új szabályozásba rendszerszerűen be nem épülő – pénzben történő megváltását rendeli el,
 - az intézkedés részeként továbbá ezzel egyidejűleg ugyanabban a törvényben garantálja a pénzbeli kompenzációban részesült személyek részére azt is, hogy a bevezetést megelőző évben vagy években nem realizálódott pihenéshez való joguk érvényesülésének elősegítése érdekében,
 - a bevezetés évében egyszeri alkalommal választásuk szerint – erre vonatkozó döntésük alapján akár már az év elején – az általánostól eltérő, könnyített feltételek mellett jussanak hozzá szabadságukhoz, illetve annak egy részéhez.
- [37] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó jogsérelmét jelen ügyben valójában a 2017. és 2018. évre járó fizetett szabadságnapjai igénybevételének elmaradása – nem pedig az általa támadott jogi szabályozás – okozza. Az indítványozó éves fizetett szabadságnapjai igénybevételének elmaradásával összefüggésben az Alkotmánybíróságnak rá kell mutatnia arra is, hogy az indítványozó által sérelmezett helyzet eredendően azért állhatott elő az indítványban előadottak szerint, mert munkáltatója az őt megillető szabadságból – a Kttv.-be ütköző módon – 54 napot a 2017. és 2018. években nem adott ki, ugyanakkor kétségtelen tény az is, hogy szabadság igénybevétele iránti igényét az indítványozó meg sem kísérelte érvényesíteni. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá azt is, hogy a törvény által együttműködésre kötelezett felek, azaz a munkavállaló és a munkaadó tényleges együttműködésének, illetve az indítványozó számára törvényben biztosított igényérvényesítési lehetősége elmulasztásának következményeit jelen ügyben az Alkotmánybíróság már nem orvosolhatja.
- [38] Minthogy az Alkotmánybíróság a Kitv. indítvánnyal támadott szabályozását nem ítélte az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésében foglalt éves fizetett szabadsághoz való alapjoggal ellentétesnek, ebből következően az ezen alapjog sérelmét állító alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [39] 2.3. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy a Kitv. 289. § (1)–(3) bekezdései sértik-e a kellő felkészülési idővel szemben támasztott, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető követelményeket.

- [40] E körben az indítványozó azt sérelmezi, hogy a támadott rendelkezések nem biztosítottak számára időt arra, hogy a törvény rendelkezéseit megismerje és felkészüljön az alkalmazására, illetőleg jogai érvényesítésére.
- [41] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében jogállami követelmény, hogy a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre.
- [42] A 34/2014. (XI. 14.) AB határozat megállapítása szerint „[a]z Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelménye a jogszabály hatálybalépése időpontjának megállapítására vonatkozóan azt a kötelezettséget hárítja a jogalkotóra, hogy kellő időt biztosítson
- a jogszabály szövegének a megismerésére;
 - a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez;
 - a jogszabállyal érintett szervek és személyek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseikhez.” (Indokolás [57]–[58])
- [43] Az Alkotmánybíróság korábban már rámutatott arra is, hogy „annak vizsgálatát, hogy a felkészülési idő megfelelő-e, illetve, hogy sérti-e a jogbiztonság követelményét, a szabályozás tartalmi változásaira figyelemmel kell elvégeznie {összefoglalóan: 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [233]–[236], megerősítette: 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [122]}. A „jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének a függvénye. Az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya esetén állapítható meg {7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; megerősítette: 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [238]}. »A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatálybalépése közötti felkészülési idő elmarad vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni. Ellentétes a jogállamiság elvével, ha a kellő felkészülési idő hiányából eredően a jogszabály címzettjei a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodás rendkívüli nehézsége miatt nyilvánvalóan, illetve az új szabályozás megismerhetőségének hiányában valószínűsíthetően jogsértő helyzetbe kerülnek; különösen, ha emiatt joghátrányok is érik (érhetik) őket» {6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [239]}. Az Alkotmánybíróság a döntését ezen általános elvek fényében, de mindig egyedi mérlegelés alapján hozza meg.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [59]; vö. továbbá legutóbb: 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}. „A kellő felkészülési idő követelménye így a jogkövető magatartástanúsításra történő felkészülés fogja át, de a jogalkalmazás gazdasági következményeire való felkészülés már védelmi körén kívül esik” {3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [23]}.
- [44] A Ktv.-nek az indítványozó által támadott, 2019. január 1-jén hatályba lépett szabályát az Országgyűlés 2018. december 12-i ülésnapján fogadta el, kihirdetésére pedig 2018. december 21-én került sor. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint – tekintettel a támadott rendelkezés három bekezdést kitevő terjedelmére – ez alatt az idő alatt a jogszabály szabadságokra vonatkozó szövege megismerhető volt az érintettek számára. Az Alkotmánybíróság a kellő felkészülési idő követelményének való megfelelés értékelése során figyelemmel volt arra is, hogy a panaszban támadott és az Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezések az indítványozóra nézve nem tartalmaznak olyan magatartási szabályt, amelynek kizárólag a hatálybalépés napján vagy közvetlenül azt követően kellett volna eleget tennie, és nem tartalmaz számára új kötelezettséget sem. Az Alkotmánybíróság az indítványozónak az Alaptörvény B) cikkéből fakadó kellő felkészülési időhöz való joga panaszában állított sérelmével kapcsolatosan elvi élel mutat rá továbbá arra is, hogy a munkáltatója által követett törvényellenes szabadságkiadási gyakorlatra, illetve annak továbbfolytatására az indítványozó nem alapíthatott olyan megalapozott várakozást, amely bekövetkeztének az elmaradása alkotmányos védelemben részesülhetne. Az pedig, hogy a korábbi jogszabály (Kttv.) alapján és hatálya alatt felhalmozódott szabadságok kiadása tárgyában – még nem a Ktv. hatálya alá eső évben – a munkáltató nem volt hajlandó nemhogy közreműködni, de még csak válaszolni sem a munkavállalónak, az nem a támadott jogszabályra való felkészülési idővel összefüggő körülmény.
- [45] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által támadott rendelkezések alkalmazására szolgáló felkészülést szolgáló idő a konkrét esetben nem idézte elő a jogbiztonság olyan sérelmét, ami az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütköző alaptörvény-ellenesség megállapítását és a Ktv. 289. § (1)–(3) bekezdéseinek a megsemmisítését megalapozná.

[46] A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító alkotmányjogi panaszt elutasította. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[47] Egyetértek a határozat indokolásának azzal az elemével, amely szerint az garantálja leginkább a pihenéshez való jogot, ha az éves szabadságot a tárgyévben veszi igénybe a munkavállaló. Azzal a következtetéssel azonban nem, hogy az éves fizetett szabadsághoz való jog védelmi körébe már nem is tartozik bele a tárgyévben ki nem adott szabadság. Ez a megközelítés ugyanis leszűkíti az alapjog tartalmát. A támadott jogszabályi rendelkezés, amely a bármely – akár a munkáltató érdekkörében felmerült – okból ki nem vett szabadság kiadásának a lehetőségét megszünteti és annak kötelező pénzbeli megváltásáról rendelkezik, álláspontom szerint alapjogkorlátozást valósít meg, és annak az Alaptörvénnyel való összeegyeztethetőségéről az alapjogkorlátozás vizsgálatára irányadó szükségességi-arányossági teszt [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés] alkalmazásával kellett volna dönten. A határozat ilyen levezetést nem tartalmaz, ezért annak indokolását nem tudtam támogatni.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/331/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3379/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.20.269/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Kerekes András (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Béres Norbert) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – a jelen ügy előzményét képező egyedi ügy felperese – 2013. szeptember 25-én határozatlan időre szóló bérleti szerződést kötött az egyedi ügy két alperesével, melynek értelmében a tulajdonát képező társasházi lakásingatlant bérbe adta az alperesek részére. Az alperesek 2014. júniusában július 30-ára felmondták a szerződést. Az indítványozó 2014. július 16-án azonnali felmondással élt, mert észlelte, hogy az ingatlanban és berendezési tárgyiban jelentős kár keletkezett. Az ingatlan állapotát még aznap birtokbavisszaadási jegyzőkönyvben rögzítette. Az indítványozó keresetében mindösszesen 310 016 Ft kártérítés megfizetésére kérte egyetemlegesen kötelezni az alpereseket. Az alperesek viszontkeresetükben 86 500 Ft – a 2014. júliusi bérletdíj-tartozás felének állítólagosan kifizetett összegével csökkentett kaució – megfizetésére kérték kötelezni az indítványozót, továbbá 43 500 Ft – a bérleti díj ki nem fizetett része – erejéig beszámítási kifogással éltek.
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság az indítványozó keresetét elutasította, az alperesek viszontkeresetének helyt adott. Ítéletének indokolása szerint az indítványozó rendszeresen találkozott az alperesekkel, gyakran a bérleményben, mert a bérleti díj kifizetésére személyesen került sor, a becsatolt iratokból azonban nem tűnt ki, hogy kifogást támasztott volna az ingatlan állapotával kapcsolatban. Az indítványozó rendkívüli felmondásának nem volt jelentősége, mert azt már az alperesek korábbi felmondását és annak elfogadását követően jelentette be. 2014. július 16-án – az aznap készült rendőrségi jelentés szerint – már felújítási munkálatok folytak a lakásban. Az indítványozó által elkészített jegyzőkönyv valójában egyoldalú nyilatkozat, a benne foglaltakat a tanúk nem tudták igazolni, mert nem voltak jelen az ingatlan megtekintésekor, ezért a jegyzőkönyv nem bizonyító erejű az ingatlanért károk tekintetében. A felújítási munkálatok megkezdése miatt az indítványozó elzárta magát a kár hitelt érdemlő módon történő rögzítésének lehetőségétől. Egyes hibák pedig már az alperesek beköltözésekor fennálltak. A bíróság az alperesek viszontkeresetét arra tekintettel találta alaposnak, hogy az indítványozó visszatartotta a kaució összegét, ám mivel a kárösszeg, amelynek fedezésére szolgált volna, nem lett bebizonyítva, ezért a viszontkeresetnek megfelelően marasztalta az indítványozót.
- [4] Az indítványozó fellebbezett az elsőfokú ítélet ellen. A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és mérsékelte az indítványozó által az alperesek részére fizetendő összeget, és levonta belőle a takarítási költséget, illetve a fennmaradó gáztartozást. Egyebekben helyben hagyta az elsőfokú ítéletet, mindössze annak indokolását módosította. A módosítás szerint az elsőfokú ítéletben foglaltaktól eltérően azért nem bizonyító erejű a jegyzőkönyv, mert az nem készülhetett a benne megjelölt dátumon: a jegyzőkönyvben feltüntetett gázóraállás ugyanis magasabb összeget mutatott, mint az alperesek által a gázóra állásáról később készített fényképfelvétel.
- [5] Az indítványozó kezdeményezte a jogerős ítélet felülvizsgálatát. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet végzésben, hivatalból utasította el, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 271. § (2) bekezdése alapján. A felhívott rendelkezés értelmében nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyoni jogi ügyekben, amelyben a vitatott érték a hárommillió forintot nem haladja meg. A kizárás nem vonatkozik – egyebek között – azokra az ügyekre, amelyek ingatlanra vonatkozó jogviszonyból erednek. A Kúria 1/2016. (II. 15.) PK véleményének 2. pontjában oly módon értelmezte ezt a kivételt, hogy ingatlanra vonatkozó jogviszonyból eredő ügy alatt az olyan jogvitát kell érteni, amelyben a fél az ingatlanra vonatkozó olyan egyéb kötelmi jogi igényt érvé-

nyesít, amely eredményessége esetén az ingatlan jogi helyzetében változást eredményez. A konkrét jogvitában felmerült kérdés nem ilyen, ezért felülvizsgálatnak nincs helye.

- [6] 2. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal támadta a Kúria végzését – a Fővárosi Törvényszék és a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéleteire kiterjedően –, és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, R) cikk (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése, valamint 28. cikke alapján kérte annak megsemmisítését. Az indítványozó panaszát részben a Pp. 271. § (2) bekezdésének álláspontja szerint téves és alaptörvény-ellenes alkalmazására alapította, részben pedig arra, hogy az eljáró bíróságok tisztességtelenül jártak el az ügyben és részrehajlóan értékelték a rendelkezésre álló bizonyítékokat. Érvelése szerint minden olyan jogvitának kivételt kell képeznie a hárommillió forintos korlát alól, amely bármilyen módon, de kapcsolódik egy ingatlanhoz. Ezt az értelmezést a bírói gyakorlat és a Kúria illegitim módon leszűkítette azáltal, hogy csak az ingatlan jogi helyzetét befolyásoló kötelmi igényeket vonta a Pp. 271. § (2) bekezdésének alkalmazási körébe. Ez az eljárás bírói jogalkotás, amely ellentétes a jogállamisággal, továbbá visszaható hatályú jogalkalmazásnak minősül, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközik. Mindemellet az indítványozó követelése megfelel a Pp. 271. § (2) bekezdése által megállapított kivételnek, mert – a rendelkezés helyes értelmezését szem előtt tartva – ingatlanra vonatkozó jogviszonyból származik, egy bérleti szerződésből, amelynek tárgya egy ingatlan bérbeadása. A Kúria e *contra legem* jogalkalmazása ellentétes az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével, továbbá eljárása révén sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése is, mert a Kúria nem indokolta meg, miért nem alkalmazta az indítványozó ügyében nyilvánvalóan irányadó törvényhelyet.
- [7] Az indítványozó a panasz második felében részletekbe menően taglalta, hogy az első, illetve másodfokon eljáró bíróságok nem vették figyelembe az általa előterjesztett bizonyítékokat, illetve a rendelkezésre álló bizonyítékokból téves következtetéseket vontak le. Álláspontja szerint tanúvallomások és fényképfelvételek bizonyítják, hogy az ingatlan a bérbeadás időpontjában kifogástalan állapotban volt, ehhez képest a visszaadáskor jelentős károsodás érte. Az alperesek nem vitatták a kár összecszerűségét. A jegyzőkönyvben foglaltakkal szemben bizonyítaniuk kellett volna azt, hogy a lakásban nem történt károkozás, és az a rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban volt, ezt azonban nem tették meg. Az elsőfokú bíróság megalapozatlanul és jogszabálysértően hagyta figyelmen kívül az indítványozó által meghallgatni kért tanúk vallomását, illetve minősítette azokat ellentmondásosnak. Az elsőfokú bíróság kiforgatta a tanúk vallomásait azért, hogy az ítélet jogalapját alátámaszthassa. Téves továbbá a bíróságnak az az álláspontja, hogy a felújítások megkezdése miatt nem állapítható meg hitelt érdemlően az ingatlan állapota a visszavételkor. Összességében – ha a Kúria nem utasította volna el jogszabálysértő módon a felülvizsgálati kérelmet – a felülvizsgálat által, a bizonyítékok helyes mérlegelésével jogszerű döntés születhetett volna az ügyben.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenképp azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. E vizsgálat során az alábbi következtetésekre jutott.
- [9] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben hivatkozik a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmára, azonban nem fejt ki, hogy e tilalmat hogyan sértették meg az eljáró bíróságok, azaz hogyan valósult meg visszaható hatályú jogalkalmazás az ügyben alkalmazott törvényi rendelkezésekkel összefüggésben. A panasz ezért e vonatkozásban nem teljesíti a határozott kérelem követelményét.
- [10] Az Abtv. 27. § a) pontja szerint az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha a döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogait sérti. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményére az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint csak a kellő felkészülési idő hiányával, valamint a visszaható hatály tilalmával összefüggésben alapítható alkotmányjogi panasz {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]}. A panaszban a B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadottak részben a jogbiztonság követelményére vonatkoznak, erre azonban alkotmányjogi panasz nem alapítható. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése kimondja, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire nézve kötelezőek, ez az előírás azonban Alaptörvényben biztosított, és így alkotmányjogi panasz

által érvényesíthető jogot nem fogalmaz meg. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az mindenekelőtt az igazságszolgáltatás függetlenségének legfőbb garanciája {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [31]}, amely egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}, vagyis a bírók vonatkozásában megfogalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, ez azonban nem jelenti azt, hogy a bírói függetlenség az Alaptörvény 26. cikke alapján a peres eljárásban résztvevő felek alapvető joga is lenne {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [32]}. Végül az Alaptörvény 28. cikkét illetően az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy az nem Alaptörvényben biztosított jog. Mindeme rendelkezések vonatkozásában ezért nem teljesült a panasz befogadásának az Abtv. 27. § a) pontja szerinti feltétele.

- [11] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [12] Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy a tényállás megállapítása és a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól. Az eljáró bíróságok reagáltak az indítványozó által előadott jogi érvekre, és értelmezték a hivatkozott jogforrásokat, a jelen esetben pedig az indítvány nem mutat rá olyan alkotmányjogilag értékelhető körülményre, amely a hivatkozott alapvető jogok sérelmét valószínűsítene. Az a tény, hogy az indítványozóra nézve kedvezőtlen eredmény született, önmagában nem vet fel szükségszerűen alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [13] A jelen ügyben az indítvány mindkét gondolati egységében az eljáró bíróságok ténymegállapítását és jogértelmezését, továbbá a Kúriának az ügyben irányadó gyakorlatát kifogásolja. Az esetleges eljárási szabálysértéseknek kivételesen lehet alapjogi vetülete, az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését értelmező gyakorlata pedig megállapítja, melyek azok az alkotmányos követelmények, amelyeknek a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összeegyeztethető bírói döntésnek meg kell felelnie: eszerint a bíróság „az eljárási törvényeknek megfelelően” köteles számot adni döntésének indokairól, az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit pedig kellő alapossággal meg kell vizsgálnia, és ennek értékeléséről határozatában számot kell adnia {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]}. Az ennek az alkotmányos minimumnak nem megfelelő bírói döntés alaptörvény-ellenes {vö. például: 3305/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [33], [41], [47]–[53]}. A jelen indítvány nem mutat rá olyan körülményre, amely azt bizonyítaná, hogy az eljáró bíróságok nem adtak számot kellő alapossággal a tény- és jogkérdések kapcsán kialakított álláspontjukról.
- [14] Az első- és másodfokú ítéletek indokolásában a bíróságok kifejtették, mely bizonyítékokat milyen okból tartották hitelt érdemlőnek, továbbá hogy miért nem ítélték a kereseti követelés megalapozására alkalmasnak az indítványozó által előadott érveket. A panasz részletesen bemutatja a bíróságok által – az indítványozó megítélése szerint – elkövetett tévedéseket, azonban az, hogy a bíróságok és az indítványozó eltérő jelentőséget tulajdonítanak egyes körülményeknek, bizonyítékoknak nem olyan kérdés, amelyben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos rendeltetése fényében állást foglalhat. Hasonlóképp nem veti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 2. pontjában kifejtett jogértelmezés, illetve annak követése. Nem alkotmányos, hanem eljárásjogi dogmatikai kérdés az, hogy a Pp. 271. § (2) bekezdésének alkalmazási köre milyen ügytípusokra terjed ki. Az indítvány nem tartalmaz olyan érvet, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vet fel az indítványozó által tévesnek ítélt értelmezéssel kapcsolatban. Mindezek miatt a panasz az Abtv. 29. §-a vonatkozásában nem fogadható be az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított részében.
- [15] Az Alkotmánybíróság végül utal arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot tartalmazza, ennek értelmében a tisztességes eljárás követelményeinek a hatósági eljárásban is meg kell jelennie {3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [28]–[29]}, ez az alapjog azonban különbözik a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogtól, amelyet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmaz. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog a jelen panasz vonatkozásában nem alkalmazható, mert az alapper bíróságok előtt folyt.

- [16] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány részben nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, részben pedig nem felelt meg az egyéb törvényi feltételeknek, azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1201/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3380/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 48.Pkf.635/2018/2. számú végzése és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.P.50.241/2017/21. számú részítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – saját ügyében személyesen eljárva – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Fővárosi Törvényszék 48.Pkf.635/2018/2. számú végzése és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.P.50.241/2017/21. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A bíróság által megállapított tényállás lényege szerint az indítványozó – perbeli alperes – a felperesi társaság albetétjét képező lakás kizárólagos tulajdonosa, aki a közös költség fizetési kötelezettségének nem tett eleget, így közös költség hátraléka keletkezett. Az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.P.50.241/2017/21. számú részítéletével kötelezte az indítványozót meghatározott összeg megfizetésére. A másodfokú bíróság az indítványozó fellebbezését elkészttség okán hivatalból elutasította. A döntés ellen az indítványozó fellebbezett, azonban a Fővárosi Törvényszék 48.Pkf.635/2018/2. számú végzése az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [3] 1.2. Az indítványozó 2018. december 18-án alkotmányjogi panaszindítványt terjesztett elő a Fővárosi Törvényszék 48.Pkf.635/2018/2. számú végzése és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.P.50.241/2017/21. számú részítélete ellen. Az Alkotmánybíróság főttkára 2019. március 26-án kelt levelében – az Abtv. 52. § (1) és (4) bekezdésére tekintettel – hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mivel beadványában nem jelölte meg az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét, valamint az nem tartalmazott kellő, alkotmányjogi érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény valamely rendelkezésével.
- [4] Az indítványozó a főttkári tájékoztatásra 2019. május 27-én érkezett beadványával válaszolt. Véleménye szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a C) cikk (3) bekezdését, a Q) cikk (2)–(3) bekezdéseit, az I. cikk (1)–(3) bekezdéseit, a II. cikkét, a XV. cikk (1)–(2) bekezdését, a XXIV. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, valamint a 28. cikkét.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenképp az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz felvesse a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést tartalmazzon. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [6] 2.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételei [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontok] közül az alábbiak szerint tesz eleget.
- [7] Az alkotmányjogi panaszindítványt az indítványozó 2018. december 18-án – postai úton – nyújtotta be közvetlenül az Alkotmánybíróságon.

- [8] Az elsőfokú bíróság tájékoztatása szerint a Fővárosi Törvényszék 48.Pkf.635.001/2018/2. számú végzését az indítványozó 2018. október 3-án vette át, míg az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2018. december 18-án nyújtotta be. Az indítványozó igazolási kérelmet is előterjesztett, amelyben előadta, hogy közvetlen hozzátartozója halála miatt nem tudta indítványát határidőben benyújtani. Az indítványozó minderre tekintettel kérte az igazolási kérelem elfogadását, és az indítványa érdemi elbírálását. Tekintettel az igazolási kérelemben előadottakra, az Alkotmánybíróság az igazolási kérelmet egyesbírói eljárásban meghozott végzéssel elfogadta.
- [9] Az indítványozó a bírósági eljárásban félként vett részt, így érintettsége a támadott határozatokkal összefüggésben megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [10] 2.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tett eleget, ugyanis nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény C) cikk (3) bekezdése, a Q) cikk (2)–(3) bekezdése, az I. cikk (1)–(3) bekezdése, és a 28. cikke. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére pedig csak két esetben alapítható alkotmányjogi panasz: a kellő felkészülési idő hiánya, illetve a visszaható hatály tilalma miatt, az indítványozó azonban nem e vonatkozásban állította a felhívott cikk sérelmét {lásd a B) cikk (1) bekezdését és a 28. cikket illetően például: 3127/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [19]; a C) cikk (3) bekezdés vonatkozásában: 3238/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]; az I. cikk vonatkozásában például: 3193/2017. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [14]; a Q) cikket érintően pedig például: 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [11] Mivel az indítvány e része az Abtv. 27. § a) pontjának nem felelt meg, ezért annak érdemi alkotmányossági vizsgálatára nem kerülhetett sor.
- [12] 2.3. Az indítványozó által állított további alaptörvényi sérelmekre tekintettel – melyek Alaptörvényben biztosított jogra vonatkozóan tartalmaztak indokolást –, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt egyéb tartalmi feltételeit is megvizsgálta az Abtv. 56. § (2) bekezdésének megfelelően.
- [13] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy az ügyben felmerült alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A bírósági döntéseket – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során.
- [15] Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a támadott döntésekben foglalt jogértelmezést vitatta. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalma alapján ezért a vizsgált ügyben megállapította azt, hogy az indítványozó a támadott határozatok törvényességi szempontú felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntést törvényességi szempontból nem vizsgálhatja felül.
- [16] Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíró” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. A bírósági jogértelmezésnek, jogalkalmazásnak közvetlenül kell valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezetnie {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [17] Az indítványozó nem fejtette ki, hogy a bírósági jogértelmezés maga – a pusztán jogszabálysértés mellett – a megjelölt Alaptörvényben biztosított jogait miért és mennyiben sérti. Az a tény, hogy a bíróság az indítványozó által irányadónak tartottól eltérően értelmezte az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [18] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszában a főtítkári tájékoztatást követően sem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolta tenné.

[19] 3. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 52. § (1b) pontjában, valamint a 27. § és 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1834/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3381/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.270/2018/4/I. számú végzése, valamint a Nagyatádi Járásbíróság 13.B.84/2017/30/I. számú ítélete, továbbá a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 815. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Galambos Károly ügyvéd, Dr. Galambos Károly Ügyvédi Iroda) útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.270/2018/4/I. számú végzése és a Nagyatádi Járásbíróság 13.B.84/2017/30/I. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint azok semmisítését.
- [2] Az indítványozó a kifogásolt bírói döntések folytán sérülni vélte az Alaptörvény II. cikkébe foglalt emberi méltósághoz való jogát, a IV. cikk (1) bekezdésébe foglalt szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogát, az V. cikkbe foglalt személye ellen intézett jogtalan támadás elhárításához való jogát, a VI. cikk (3) bekezdésébe foglalt személyes adatok védelméhez való jogát, a XIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való jogát, a XV. cikk (1) és (2) bekezdésébe foglalt törvény előtti egyenlőséghez és a diszkrimináció-mentességhez való jogát, a XXIV. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát, a XXV. cikk szerinti „petíciós joghoz való jogát”, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogát. Az indítványozó továbbá az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapítottan kérte a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) [868. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó] 815. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az az indítványozó nézete szerint sérti az Alaptörvény II. cikkébe foglalt emberi méltóságát, a IV. cikk (1) bekezdésébe foglalt szabadsághoz és biztonsághoz való jogát, az V. cikkbe foglalt személye vagy tulajdona elleni jogtalan támadások elhárításához való jogát, a XIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való jogát, a XV. cikk (1) bekezdésében védett törvény előtti egyenlőségét, továbbá az indítványozó állítása szerint a kifogásolt jogszabály a (2) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmába ütközik, egyben sérti XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, valamint annak (7) bekezdésébe foglalt jogorvoslathoz való jogát.
- [3] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó és társa 2015. március 30-án közérdekű bejelentéssel éltek Siófok Város Önkormányzata, az alapügy vádlottjának munkáltatója felé a helyi civil szervezetek székhelyével és az önkormányzati vagyon kezelésével kapcsolatos kérdésekben. Az önkormányzat képviselő-testületének 2015. május 28-ára kitűzött testületi ülésére a felperesek személyes adatait is tartalmazó előterjesztés készült a közérdekű bejelentéssel kapcsolatban, amelyet a képviselő-testület tagjai kézhez kaptak, illetve az előterjesztés az önkormányzat honlapján is nyilvánosságra került az indítványozó személyes adataival együtt. Az előterjesztést az alapügy alperese önkormányzati igazgatási szervnél közhatalmi feladatot ellátó hivatalos személyként eljárva, „az előterjesztés törvényességi szempontból megfelelő” záradékkal ellátva jóváhagyta, majd azt a polgármester aláírta. Az ülésen a képviselő-testület határozatot hozott a közérdekű bejelentéssel kapcsolatban, amelyről az igénylők 2015. június 3-án levélben kaptak tájékoztatást, akik ezt követően a 2018. augusztus 18-án megküldött levelükben kifogásolták, hogy nevük és lakcímük az előterjesztésen és az önkormányzat honlapján is nyilvánosságra került. A kifogásra reagálva a képviselő-testület 186/2015. (IX. 24.) szám alatt 2015. szeptember 24-én határozatot hozott, amelyben megállapította, hogy jogsértést követett el az igénylők személyes adatainak a képviselő-testületi tagok részére történő átadásával és az adatok honlapon

történő nyilvánosságra hozatalával, ezért egyidejűleg ezen adatoknak az előterjesztésből és az internetről történő törléséről is döntött a testület. Az igénylőket a döntésről 2015. szeptember 28-án tájékoztatták levélben.

- [4] Ezt követően az indítványozó és a másik adatigénylő mint felperesek keresettel éltek Siófok Város Önkormányzata mint alperes ellen a Kaposvári Törvényszék előtt, amelyben az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 23. §-ára alapítottan személyenként 1.000.000 – 1.000.000 forint sérelemdíj megfizetését kérték. Az elsőfokú bíróság 6.P.21.592/2015/34. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy sérelemdíj jogcímén fizessen meg a felperesek részére fejenként 500.000 forintot, valamint szintén fejenként 40.000 forint perköltséget. A Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Pf.VII.20.122/2016/6. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a sérelemdíj összegét fejenként 200.000 forintra leszállította. Ezt követően az alapügy vádlottja Siófok Város Önkormányzati Hivatalának jegyzőjeként a hivatal egyik ügyintézőjének közreműködésével az indítványozónak és társának címzett, 2016. szeptember 15-én kelt 14911/2016. számú levelében az Infotv. 28. §-a alapján közérdekű adatigénylés keretében kérte rendelkezésre bocsátani a 2012 és 2016 év közötti időszakra vonatkozóan bármely állami vagy önkormányzati szervtől akár mint magánszemélyeknek, akár mint az indítványozót képviselő ügyvédi irodának kifizetett közpénzek (perköltség, sérelemdíj, megbízási díj vagy egyéb jogcímen) részletes listáját. Az indítványozó a felhívásra küldött válaszlevelében tájékoztatta a vádlottat, hogy mivel nem tartozik az Infotv. 26. § (1) bekezdése alá, a kért adatokat nem kezeli, kérte továbbá a vádlottól az adatközlés jogalapjának megjelölését. A vádlott levelében továbbra is fenntartotta az adatigénylés iránti kérelmét.
- [5] 1.2. Az indítványozó és társa ismeretlen tettes ellen feljelentést tettek hivatalos személy által elkövetett személyes adattal visszaélés büntette miatt, amelyet a Kaposvári Járási és Nyomozó Ügyészség, valamint a Somogy Megyei Főügyészség bűncselekmény hiányában elutasított. E határozattal szemben az indítványozó és társa panaszt terjesztettek elő 2016. december 15-én, amelyet a Somogy Megyei Főügyészség 2016. december 23-án elutasított. Az indítványozó ekkor, 2017. január 31-én kelt beadványában pótmagánvádlóként a vádlottat mint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 13. § (1) bekezdése és a Btk. 219. § (1) bekezdése szerinti tettetést a Btk. 219. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (4) bekezdés szerint minősülő és büntetendő személyes adattal visszaélés büntetével vádolta.
- [6] A Nagyatádi Járásbíróság a vádlottat az ellene emelt, fentiekben megjelölt vád alól felmentette, arra hivatkozva, hogy a pótmagánvádló, azaz az indítványozó kétséget kizáróan nem tudta bizonyítani a hivatalos személy által számára okozott jelentős érdeksérelmet. Az elsőfokú bíróság elismerte ugyan, hogy a hivatalos személy jogosulatlanul kezelte és hozta nyilvánosságra az indítványozó személyes adatait, erre vonatkozóan azonban jelen ügyben korábban már született döntés a Kaposvári Törvényszék és a Pécsi Ítéltábla előtt, ahol az önkormányzat jogsértését megállapították. A konkrét ügyben a bíróság a jogsértés huzamos- és ismétlődő jellegét nem tartotta megállapíthatónak, döntésének indokolásában kiemelte, hogy az indítványozó személyes adatait is csupán egy szűk kör ismerte meg, továbbá a jogsértés hatására az indítványozó helyzetében, életvitelében sem következett be negatív változás. A bíróság az indítványozó azon álláspontjával sem értett egyet, hogy önmagában a korábban megállapított sérelemdíj és a marasztalás ténye a jogsértés tekintetében bizonyítja a jelentős érdeksérelem bekövetkezését. Mindezekre tekintettel a bíróság a vádlottat az ellene személyes adattal visszaélés büntette miatt emelt vád és következményei alól felmentette.
- [7] Az ítélet ellen a pótmagánvádló jelentett be fellebbezést, a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítása és büntetés kiszabása végett, amely folytán eljáró Kaposvári Törvényszék a járásbíróság ítéletét – annak helyes indokai folytán – helybenhagyta.
- [8] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, egyrészt az Abtv. 27. §-ára alapított panaszában a Nagyatádi Járásbíróság 13.B.84/2017/30/I. számú ítélete és a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.270/2018/4/I. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését – az Alaptörvény II. cikke, a IV. cikk (1) bekezdése, az V. cikke, a VI. cikk (3) bekezdése, a XIII. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (1) és (2) bekezdései, a XXIV. cikk (1) bekezdése, a XXV. cikke, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmére hivatkozással – kérve; továbbá az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszában a Be. 815. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve, hivatkozással az Alaptörvény II. cikke, a IV. cikk (1) bekezdése, az V. cikke, a XIII. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (1) és (2) bekezdései, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmét állítva.

- [9] Az Alkotmánybíróság főttkára felhívására az indítványozó indítvány-kiegészítéssel élt.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján jelen ügyben tanácsban jár el. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során a tanács megvizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság fenti vizsgálata eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz – az alábbi okokra tekintettel – nem fogadható be.
- [12] 3.1. Az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszindítványt vizsgálta.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó számára a jogerős másodfokú döntés tértivevény nélkül 2018. december 11-én került megküldésre, míg az alkotmányjogi panasz 2019. február 12-én került feladásra, ezért az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti hatvan napos határidőt az Alkotmánybíróság vélelmezi.
- [14] Az Alkotmánybíróság az 1/2015. (I. 16.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) részletesen vizsgálta, hogy egy büntetőügyben a sértetti pozíció megalapozhatja-e a személyes érintettséget, és ezáltal az indítványozói jogosultságot. Indokolásában kifejtette: a „panaszos [...] sértetti minőségén túl, magánvádlóként lépett fel az alapügyben és személyére vonatkozóan alapjogát érintő bírósági döntés született, mely szintén az alkotmányjogi panasz törvényi feltételeinek fennálltát igazolja” (Indokolás [9]). Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőügyben az indítványozó pótmagánvádlóként lépett fel, a büntetőeljárás az indítványozó személyes közreműködésével indult meg, mindezek alapján az indítványozó érintettnek tekinthető, és így jogosult az alkotmányjogi panasz előterjesztésére
- [15] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz tartalmi befogadhatóságának vizsgálata során már többször foglalkozott a pótmagánvádló alkotmányjogi panasz előterjesztési lehetőségének korlátaival [erre nézve lásd például: 3103/2018. (IV. 9.) AB végzés]. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz célja az olyan bírósági vagy hatósági döntésekkel szembeni jogvédelem azon indítványozók számára, akik az eljáró bíróságok vagy hatóságok eljárása és/vagy döntése értelmében szenvedtek alapjogsérelmet. Egy büntetőügy sértettje, magánvádlója, pótmagánvádlója (jelen pontban a továbbiakban együtt: sértett) esetében azonban az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásában általában akkor állapíthatja meg a sértett által megtámadott jogerős bírósági döntés alaptörvény-ellenességét, ha a vizsgált bírósági eljárásban azért született a sértett számára kedvezőtlen döntés, mert az eljáró bíróság vagy hatóság megsértette az Alaptörvény XXIV. cikkében, valamint XXVIII. cikkében deklarált tisztességes hatósági vagy bírósági eljáráshoz való jogát (*fair trial*), vagy a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogát, amelyet a jogerős bírósági döntés sem korrigált [lásd: 3103/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [26]–[27]].
- [16] Amennyiben azonban a sértett azért állítja a jogerős bírósági ítélet alaptörvény-ellenességét, mert véleménye szerint az eljáró bíróságok nem orvosolták a büntetőeljárás alapjául szolgáló tevékenység vagy mulasztás miatt (általában feltételezve) őt ért alapjogsértést (jelen alapügy esetében nem állapították meg a vádlott bűnösségét személyes adattal visszaélés büntette miatt), az általában nem lehet az alkotmányjogi panaszának alapja. A büntetőeljárásban a sértett tehát csak akkor hivatkozhat alappal egy felmentő ítélet alaptörvény-ellenességére, ha a bíróság az eljárás során a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, vagy a jogorvoslathoz való jogát sértette, vagy ha a bíróság a döntést az alapjog alaptörvény-sértő értelmezésére alapozta. Más alapjogra való hivatkozás azonban jellemzően nem felel meg az Abtv. 29. §-ának, a sértettnek nincs ugyanis alanyi joga arra, hogy az állam büntető hatalmának gyakorlását kikényszerítse (pusztán arra van joga, hogy az őt ért alapjogsérellem miatt feljelentést tegyen, magánindítványt nyújtson be, vagy épp pótmagánvádlóként lépjen fel, illetve, hogy ezek alapján a bíróság az ügyben eljárjon és döntést hozzon, arra azonban nincs alanyi joga, hogy a terheltet ezek alapján a bíróság elítélje), ez esetben tehát nem áll fenn az ítéletet vagy végzést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség [lásd: 3103/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [28]].

- [17] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Abtv. 27. §-ára alapított indítvány az Alaptörvény II. cikke, a IV. cikk (1) bekezdése, az V. cikke, VI. cikk (3) bekezdése, a XIII. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (1) és (2) bekezdései, valamint XXV. cikk sérelmét állító részében egyfelől nem felel meg a fentiek szerinti, a 3103/2018. (IV. 9.) AB végzésben foglalt feltételeknek, másfelől az indítványozó ezen, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmét állító része tekintetében – az indítványa kiegészítésének ellenére – nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető érvelést, így az nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó feltételeknek. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig az indokolás hiánya {lásd például 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadályá.
- [18] Míg az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdéseinek sérelmét állító részében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ebben a részében valójában az eljáró bíróságok tényállás megállapításának megalapozottságát, valamint a bizonyítási eljárásra vonatkozó megállapításait kifogásolja, továbbá azt, hogy a másodfokú bíróság az indítványozó véleményétől eltérő megállapításra jutott az adott ügyben azzal összefüggésben, hogy az indítványozó jelentős érdeksérelme megvalósult-e, valamint a vádlott szándékossága megállapítható-e, ezért értékeli azt az indítványozó ún. formális jogorvoslatként. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint az Alkotmánybíróság nem vizsgálja a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottságát, továbbá azt sem, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [19] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmével (törvényes bíróhoz való jog) összefüggésben a másodfokon eljáró tanács összetételének törvénysértő voltát állította, illetve kifogásolta, anélkül azonban, hogy azt bármivel alátámasztotta volna. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben már több esetben hangsúlyozta: nem felel meg az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelménynek a beadvány, ha az a támadott bírói döntéssel lezárt eljárások leírását és pusztán a törvényességi szempontú kritikáját, valamint az indítványozó szerint az Alaptörvény ezáltal sérülni vélt szabályai idézését tartalmazza {3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [13]; 3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3198/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [9]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [27]}. Az, hogy az indítványozó a konkrét ügyében – a jogorvoslat ellenére – pervesztes lett, azaz a jogerős határozatot hozó bíróság nem osztotta (jogi) álláspontját egy konkrét kérdésben, nem teszi az eljárást tisztességtelenné, emiatt nem válik az eljárás és a döntés önkényessé sem. Az indítvány valójában azt célozza, hogy a bíróságok által eldöntött tény- és jogkérdéseket az Alkotmánybíróság vizsgálja felül és a bíróságok álláspontjától eltérően értékeli.
- [20] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései tekintetében sem tartotta alkalmasnak az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt az érdemi elbírálásra.
- [21] 3.2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti indítvánnyal kapcsolatban az alábbiakat állapította meg.
- [22] Az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja értelmében alkotmányjogi panasszal az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvényellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy az indítványozó által támadott Be. 815. § (1) bekezdését, mely szerint a pótmagánvádló felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő, sem az elsőfokú, sem a másodfokú bírói döntés nem alkalmazta. (Nem is alkalmazhatta, hiszen az indítványozó által támadott bírói döntések a rendes jogorvoslati eljárásban meghozott döntések, míg a kifogásolt norma a rendkívüli jogorvoslatra vonatkozó eljárási szabály.)
- [23] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány ebben a részében nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített érintettség feltételeinek, ezért az az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján nem befogadható.

[24] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel az indítványt – figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdéseire – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)*, *c)* és *f)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/346/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3382/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 5.Bvf.267/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következő volt. A fogvatartott indítványozó kártalanítási kérelmet terjesztett elő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2017. április 27. napján a Szegedi Fegyház és Börtön parancsnokához. Kérelmében többek között hivatkozott a jogszabályban előírt mozgáster hiányára, valamint az illemhely nem megfelelő leválasztására, a szellőztetés nem megfelelő voltára és a zárkák kártevőkkel való fertőzöttségére is.
- [3] Kérelmét az indítványozó jogi képviselőjén keresztül, korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB) is benyújtotta 2015. március 19. dátummal, amelyet 2015. június 3. napján nyilvántartásba vettek.
- [4] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a kérelmet részben alaposnak találta, az elítélt számára 2011. február 18. napja és 2016. december 31. napja közötti időszakban, különböző büntetés-végrehajtási intézetben töltött fogvatartásából összesen 2130 napra 2.769.000 forint kártalanítást állapított meg. A 2017. január 1. utáni vonatkozásban a kérelmet elutasította, ugyanis ettől az időponttól a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 10/A. § (6) bekezdése szerint a kártalanítás előfeltétele, hogy az elítélt a Bvtv. 144/B. § szerinti alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszt kell benyújtani, ezért a kérelmet csak 2016. december 31-ig terjedő időszak tekintetében vizsgálta.
- [5] 1.2. Az ügyészi fellebbezés folytán került az ügy másodfokra, ahol az eljáró Szegedi Törvényszék az elsőfokú döntést megváltoztatta és kérelmet a 5.Bvf.267/2019/2. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen állapított meg kártalanítást, ugyanis a fogvatartott a Szegedi Fegyház és Börtön parancsnokánál alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt csak kártalanítási kérelmet terjesztett elő. A Bvtv. 144/B. §-a szerinti panasz benyújtását elmulasztotta, amely az előfeltétele a kártalanítási kérelemnek [Bvtv. 10/A. § (6) bekezdés].
- [6] Kitért ezzel kapcsolatosan arra, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül alkalmazta a Bvtv. 436. § (10) bekezdésének b) pontjában foglalt átmeneti szabályt, amely alapján kettéosztotta a vizsgált időszakot és a 2017. január 1-től kezdődő időtartamot nem számította. Az indítványozó esetében a fogvatartás és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények folyamatosak voltak, így a kérelmezett időszakot egészben kell vizsgálni és a Bvtv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása kötelező előfeltétel a kérelmet megelőzően, vagy legkésőbb azzal egyidejűleg.
- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bvf.267/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.

- [8] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség sérelme kapcsán kifejtette, hogy az eljáró Szegedi Törvényszék, azonos tényállás mellett, azonos jogszabályt alkalmazva, az eddigi gyakorlathoz képest eltérő döntést hozott. Nem helytálló véleménye szerint az, hogy korábban kelt ügyekben helyt adtak a kérelmeknek, és megítélték a kártalanítást, majd ezzel teljesen ellentétes módon az ugyanilyen alapokon fekvő ügyben, jelen esetben viszont érdemi vizsgálat nélkül elutasították. Ennek folyamányaként a korábbi kérelmezők és jelen panasz indítványozója a törvény előtt nem minősült egyenlőnek. Az ügyben a bíróság végzésével hátrányos helyzetbe hozta az indítványozót, azzal, hogy a kérelmét elutasította, holott az EJEH-hez is benyújtotta azt [Bvtv. 436. § (10) bekezdés *b*) pont], ami eddig elegendő volt a kártalanítási kérelem elbírálásához.
- [9] Kitér arra az indítványozó, hogy a 27 hónapig indokolatlanul elhúzódó eljárás után nincs abban a helyzetben, hogy olyan lépéseket tudjon tenni, amellyel a megváltozott joggyakorlatra érdemben reagálni tudjon, így indokolatlan hátrányt szenvedett a már korábban elbírált kártalanításokkal szemben, mindannak fényében, hogy ez rajta teljesen kívülálló okok miatt alakult így.
- [10] 2.2. A XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban előadta, hogy az eljáró bíróság hibásan értelmezte a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) rendelkezéseit, amelynek a célja a megfelelő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények esetére szóló hatékony hazai kártalanítást kívánta bevezetni.
- [11] Álláspontja szerint a Szegedi Törvényszék a Bvtv. 436. § (10)–(11) bekezdésének okszerűtlen és hibás értelmezése abból ered, hogy a törvényértelmezésének folyamányaként az elítéltnek a Bvtv. 144/B. § szerinti panaszt kellett volna benyújtani a kérelem elbírálásához, pedig a Bvtv. 10/A § (6) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy az EJEH-hez benyújtott kérelem esetén [Bvtv. 436. § (10) bekezdés *b*) pont] ezen feltétel nem alkalmazható.
- [12] Ennek kapcsán utalt arra az indítványozó, hogy a Bvtv. 436. § (10) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezések egyértelműen azt rendelik, hogy kedvezményes elbírálásban részesüljenek az elítéltek azon csoportjai, akik az EJEH-hez nyújtottak be kérelmet alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt.
- [13] A szerinte az okszerűtlen értelmezés szembement a hazai bíróságok országosan kialakult, több éves és következetes gyakorlatával, miközben az eltelt időszak alatt a jogszabályi szöveg nem változott. Önkényes volt a jogértelmezése a bíróságnak, amelynek eredménye sem nyelvtani, sem logikai úton nem következik a jogszabály szövegéből és annak céljából. Ennek alátámasztásául 8 korábbi, szintén a Szegedi Törvényszék előtt folyamatban volt kártalanítási eljárás során hozott döntést hozott példaként.
- [14] Mindezek tekintetében, az indítványozó álláspontja szerint, bár a bíróságoknak van lehetősége saját ítélkezési gyakorlatot kialakítani vagy a korábbi megváltoztatni, azonban azt nem teheti a jogszabály okszerűtlen és önkényes értelmezésével.
- [15] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [16] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [17] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány – az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [18] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz – az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [19] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben kártalanítási kérelmet nyújtott be. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.

- [20] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [21] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntések kizárólag alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslással (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]; 3177/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [27]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság megállapította ennek kapcsán, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésben foglalt törvény előtti egyenlőség vonatkozásában is alapvetően a bíróság törvényértelmezését vitatta.
- [23] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, nem ténybíró, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során a bíróságok, végső soron a Kúria feladata {3273/2016. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, figyelembe véve a Szegedi Törvényszék 5.Bvf.267/2019/2. számú végzésében kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasz a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel. Az indítványozó magát a bírói törvényértelmezést vitatja és értékelhető indokolást alapjogi sérelemre tekintettel nem adott elő, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [25] 4. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/999/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3383/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kecskeméti Törvényszék 5.Pkf.20.390/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a, és 43. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordultak a Kecskeméti Törvényszék 5.Pkf.20.390/2019/2. számú végzése, valamint a Kecskeméti Járásbíróság 22.P.20.083/2018/27. számú végzése ellen az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Álláspontjuk szerint a sérelmezett döntések sértik az Alaptörvény a XXIV. cikk (1) bekezdésében és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog követelményeit, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogukat.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó, végrehajtás megszüntetése iránt indított polgári perben az indítványozók mint felperesek szerepelnek. A felperesek kereseti kérelmükben személyes költségmentesség vagy személyes költségfeljegyzési jog megállapítása iránti kérelmet terjesztettek elő, melyet a Kecskeméti Járásbíróság a 22.P.20.083/2018/11. számú végzésével visszautasított. A bíróság indokolása szerint az indítványozók kérelmüket nem a hatályos nyomtatványon, és hiányosan terjesztették elő úgy, hogy eljárása során két ízben is hiánypótlásra szólította fel az indítványozókat részletes tájékoztatással arról, hogy mit, milyen módon szükséges a kérelem elbírálásához becsatolni, az indítványozók azonban a felhívásoknak csak részben tettek eleget. Végzésében a Járásbíróság kötelezte továbbá az indítványozókat a peres eljárás megindításához szükséges mértékű eljárási illeték megfizetésére. A Járásbíróság az indokolásában részletesen kifejtette, hogy a döntés meghozatalára a rendelkezésére álló okiratok, nyilatkozatok figyelembevételével, mely jogszabályok alapján, mely követelmények figyelembevételével került sor.
- [4] Az indítványozók a Járásbíróság végzésével szemben fellebbezést nyújtottak be. A fellebbezésüket a Kecskeméti Törvényszék egy ízben kérte kiegészíteni, illetőleg pontosítani, majd 5.Pkf.21.716/2018/2. számú végzésével megállapította, hogy a fellebbezés alaptalan, és a Járásbíróság végzését helybenhagyta. A Törvényszék megállapította, hogy az első fokon eljáró Járásbíróság az alkalmazandó jogszabályokat helyesen hívta fel, a döntésének jogi indokolásával mindenben egyetértett. Indokolásában kifejtette továbbá azt is, hogy a személyes költségmentesség, vagy a személyes költségfeljegyzési jog engedélyezéséhez szükség van a kérelmező jövedelmi és vagyoni viszonyainak, továbbá egyes személyes körülményeinek a rendeletben meghatározottak szerinti igazolására, az indítványozók költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelme pedig pont az érdemi elbíráláshoz szükséges adatok hiányában volt elbírálásra alkalmatlan annak ellenére, hogy a nyomtatvány részletesen tartalmazza a kitöltésre vonatkozó útmutatókat, illetve annak felsorolását, hogy mellékletként milyen dokumentumok, okiratok becsatolása szükséges.
- [5] Ezt követően az indítványozók az előírt illetékfizetési kötelezettségüknek határidőben nem tettek eleget, így a Kecskeméti Járásbíróság az indítványozók keresetlevelét a 22.P.083/2018/27. számú végzésével visszautasította. Az indítványozók ezen végzés ellen is fellebbezést nyújtottak be.
- [6] A Kecskeméti Törvényszék 5.Pkf.20.390/2019/2. számú végzésével az indítványozók fellebbezését alaptalannak találta, és az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolásában rögzítette, hogy – az indítványozók által sem vitatottan – az elsőfokú bíróság végzésében foglalt illeték lerovására vonatkozó felhívásnak az indítványozók nem tettek eleget, így a keresetlevelét visszautasítására ennek jogkövetkezményeként jogszerűen került sor.
- [7] 1.2. Az indítványozók ezt követően terjesztették elő alkotmányjogi panaszukat, melyet egy ízben kiegészítettek. Alkotmányjogi panaszukban úgy érveltek, hogy a Kecskeméti Járásbíróság 22.P.20.083/2018/27. keresetlevelét

visszautasító végzése, valamint a Kecskeméti Törvényszék 5.Pkf.20.390/2019/2. előbit helybenhagyó végzése megsértette az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogukat, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogukat, mert az eljáró bíróságok a „jövedelmi-vagyoni helyzetük igazolásának birtokában szándékosan olyan mértékű illeték megfizetésére” kötelezték az indítványozókat, melyre nem képesek, majd az illeték megfizetésének hiányára hivatkozással keresetlevelük visszautasításra került. Az eljáró bíróságok a költségkedvezmény iránti kérelmük elbírálásának jogellenességével, valamint az illeték nemteljesítésére hivatkozással megfosztották az indítványozókat az Alaptörvényben biztosított alapjoguktól, a bírósághoz fordulás jogától, a tisztességes eljáráshoz való joguktól, valamint a jogorvoslathoz való joguktól.

- [8] Álláspontjuk szerint a kérelem elbírálásához szükséges nyomtatványt, valamint a mellékletül előírt dokumentumokat az eljáró bíróság rendelkezésére bocsátották, a nyomtatványon minden releváns adatot megadtak, és becsatolták 2018. január 17. napját megelőző jövedelmi viszonyaik igazolását is. Az I. és III. rendű felperesek a kérelmüket és a vagyoni adataikat közösen, egy nyomtatványon terjesztették elő.
- [9] Az indítványozók álláspontja szerint a költségmentességre, illetőleg költségfeljegyzési jog engedélyezésére irányuló kérelmüket elutasító végzés meghozatalát – a soronkívüliségre vonatkozó előírásokat megsértve – két olyan hiánypótlási felhívás előzte meg, melyek valótlan indokokon alapultak. Valótlannak tartották az eljáró bíróság azon állítását, mely szerint az indítványozók a költségmentesség iránti kérelmüket nem a megfelelő nyomtatványon nyújtották be, továbbá azt is, hogy a III. rendű felperes nem nyújtott be költségmentesség iránti kérelmet, hiszen a III. rendű felperes kérelme az I. rendű felperessel együtt, ugyanazon a nyomtatványon lett előterjesztve. Az eljáró elsőfokú bíróság olyan, a jövedelmi adatok átadására szolgáló okiratokat kért tőlük, amiket indítványozók már eredeti kérelmük mellékleteként becsatoltak. Nehezményezték továbbá azt is, hogy az első fokon eljáró Járásbíróság a költségmentesség elutasítása esetére kért költségfeljegyzési kérelemről döntésében nem rendelkezett. Az indítványozók álláspontja szerint alaptörvény-ellenes helyzetet idézett elő azzal is, hogy a végrehajtás megszüntetése iránti kereseti kérelmükben hivatkozott végrehajtási eljárások felfüggesztéséről döntést nem hozott, megsértve ezzel az észszerű határidő betartásának és a méltányos elbírálásnak a követelményét.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt az Abtv. 56. §-a alapján azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott döntésekkel szemben előterjesztett alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [11] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett, azt az Abtv. 27. §-a szerint a benyújtásra jogosultak és érintettek nyújtották be, rendes jogorvoslati joguk kimerítését követően.
- [12] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése kimondja, hogy az Alkotmánybírósághoz benyújtott alkotmányjogi panasznak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek követelményeit az 52. § (1b) bekezdése sorolja fel. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés(ek) miért ellentétes(ek) az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [13] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a Kecskeméti Törvényszék 5.Pkf.20.390/2019/2. számú végzése, valamint a Kecskeméti Járásbíróság 22.P.20.083/2018/27. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását, és megsemmisítését kérték az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joguk sérelmére alapozva.
- [14] Kérték továbbá, hogy az Alkotmánybíróság függesse fel az indítványozókkal szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárásokat, és erről értesítse az illetékes végrehajtót.
- [15] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság jelen döntésében is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény XXIV. cikke a közigazgatási hatósági eljárás és nem a bírósági felülvizsgálat vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét {3081/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [8]; 3010/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}, így a bírósági eljárás tisztességével összefüggésben a XXIV. cikke nem alapítható alkotmányjogi panasz. Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz a XXIV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak.
- [16] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatosan az alábbiakat állapította meg.
- [17] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében nem elvárás az indítványozókkal szemben, hogy alkotmányjogi érvelésként részletesen kimunkált indokokat terjesszenek elő, azonban annyinak ki kell derülnie, hogy az indítványozó szerint mi az általa megjelölt alkotmányos jog lényeges tartalma, vagy tartalmi eleme, mellyel a támadott bírói döntések ellentétben állnak, és be kell mutatnia azt a logikai kapcsolatot, mely az alkotmányos jog sérelmére vezethető {3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [17]}.

- [18] Az indítványozó által állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott érvek valójában az ügyben meghozott, költségkedvezmény iránti kérelmet elutasító – és azt helybenhagyó – bírósági döntések megállapításainak tartalmi és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak, és nem a keresetlevelet elutasító – és azt helybenhagyó – végzések alaptörvény-ellenességének alátámasztására irányulnak. Az indítványozók a bíróságoknak a költségkedvezmény iránti kérelem elbírálásával kapcsolatos eljárását, valamint jogalkalmazását vonták kritika alá, és a támadott végzésekben foglalt döntéseket, azok hátrányos voltát tekintik alapjogi sérelemnek. Az indítványozók valamennyi általuk megjelölt alapjog sérelmét kizárólag ebből, vagyis a saját és az eljáró bíróságok álláspontjának eltéréseiből, a rendelkezésre álló nyilatkozatok és igazolások, illetve egyes jogszabályi rendelkezések, valamint az azokból levont következtetések értékelésének, értelmezésének különbözőségéből vezette le.
- [19] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó, és nem pedig az Alkotmánybíróság számára fenntartott feladat {elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogszabályok értelmezése is a bíróságok, és nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki {elvi rögzítését lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság a bíróságok döntéseit csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntések alaptörvény-ellenes lesznek {3073/2017. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [29]}, ennek lehetősége az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben nem merült fel.
- [20] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz nem tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában rögzített határozott kérelem követelményének; nem indokolja értékelhetően az összefüggést a támadott döntések és az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései között.
- [21] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban kérték, hogy az Alkotmánybíróság függessze fel az indítványozókkal szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárásokat, és erről értesítse az illetékes végrehajtót.
- [22] Az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság eljárásában kivételesen, a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére hívhatja fel a bíróságot, ha az az alkotmánybírósági eljárás várható tartamára vagy a várható döntésre tekintettel, vagy súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány elkerülése érdekében, vagy más fontos okból indokolt, és a bíróság az 53. § (4) bekezdése alapján a döntés végrehajtását nem függesztette fel.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panaszukban nem a támadott döntés(ek) végrehajtásának felfüggesztését kérték, kérelmük azon végrehajtási eljárások felfüggesztésére irányult, melyek megszüntetésére irányult volna az általuk indítani kívánt peres eljárás.
- [24] Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz a felfüggesztés iránti kérelem tekintetében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában, valamint a 61. § (1) bekezdésében foglaltaknak.
- [25] 3. A fent kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (2)–(3) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 52. § (1b), valamint a 61. § (1) bekezdésében foglaltakra, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/919/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3384/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Miskolci Törvényszék 13.P.20.193/2018/10. és 13.P.20.192/2018/10. számú ítéletei, valamint a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.674/2018/5. és Pf.I.20.675/2018/5. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszokkal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyekben a Miskolci Törvényszék 13.P.20.193/2018/10. számú ítélete, a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.675/2018/5. számú ítélete, valamint a Miskolci Törvényszék 13.P.20.192/2018/10. számú ítélete és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.674/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok tárgya azonos, ezért az Abtv. 58. § (2) bekezdése és az Ügyrend 34. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el azokat.
- [3] 1. Az alkotmányjogi panaszok benyújtására okot adó egyik ügy előzményeként a városi önkormányzat jegyzője hivatalból eljárást indított a település területén fekvő ingatlan központi címjegyzékbe történő bejegyzése érdekében. Az ingatlannal határos két út azonban nem rendelkezett utcanévvel, ezért az elsőfokú hatóság végzésével felfüggesztette az eljárást a közterületnév elnevezése ügyében hatáskörrel rendelkező városi közgyűlés határozatának meghozataláig. A közgyűlés erre vonatkozó határozatának meghozatalát követően a jegyző az eljárás felfüggesztését megszüntette, az erről szóló végzésében – amely ellen tévesen fellebbezési jogot biztosított – rögzítette, hogy a szomszédos utak már rendelkeznek közterületnévvel. Az elsőfokú hatóság utóbb meghozott végzésével módosította korábbi döntését annyiban, amennyiben mellőzte a fellebbezési jog biztosítását. Az indítványozó azonban már ezt megelőzően fellebbezést terjesztett elő a felfüggesztés megszüntetéséről rendelkező végzéssel szemben, – hivatkozva arra, hogy a szomszédos utak nem felelnek meg az utakra vonatkozó előírásoknak – amelyet a jegyző érdemi vizsgálat nélkül elutasított, mivel a vonatkozó törvény alapján nincs helye önálló fellebbezésnek az eljárás felfüggesztését megszüntető döntéssel szemben. Az indítványozó fellebbezéssel élt ezen végzéssel szemben is, mivel álláspontja szerint a jegyző nemcsak a felfüggesztést szüntette meg, hanem érdemi döntést is hozott a támadott végzésben akkor, amikor rögzítette, hogy az ingatlannal szomszédos utak elnevezése megtörtént.
- [4] A másodfokú hatóság a fellebbezést elutasította. Végzésének indokolása szerint miután a szomszédos utcák névadására sor került, így az ingatlan házszáma is megállapíthatóvá vált, ezért a felfüggesztés oka megszűnt. Ez szükségessé tette a felfüggesztés megszüntetésére vonatkozó végzés meghozatalát, amely azonban nem az ügy érdemében, hanem eljárási kérdésben hozott végzés, amellyel szemben fellebbezésnek nincs helye, ezért azt érdemi vizsgálat nélkül el kellett utasítani a vonatkozó jogszabály alapján. Az indítványozó kérte a végzés bírósági felülvizsgálatát, amelyet a bíróság elutasított, hivatkozva arra, hogy közigazgatási eljárásban csak a felfüggesztést kimondó, illetve a felfüggesztésre irányuló kérelmet elutasító végzés ellen van helye fellebbezésnek. Az elsőfokú hatóság ennek ellenére biztosította – tévesen – a jogorvoslati jogot az ügyben, amit utóbb helyesbített is. A bíróság álláspontja szerint a jegyző a jogszabályoknak megfelelően járt el, továbbá megjegyezte, hogy az indítványozó által támadott végzésben a hatóság csak az eljárás felfüggesztésének megszüntetéséről döntött, az ügy érdemében nem.

- [5] Ezt követően az indítványozó keresetében kérte a felülvizsgálati kérelmét elutasító bíróság sérelemdíj megfizetésére kötelezését, mivel álláspontja szerint nem pártatlan, nem tisztességes döntést hozott ügyében, és emiatt nem tudott kártérítési pert indítani a másodfokú hatóság ellen. A Miskolci Törvényszék ítéletével elutasította az indítványozó keresetét, annak indokolásában leszögezve, hogy a közigazgatási nemperes eljárásban nem sérült az indítványozónak a tisztességes eljáráshoz való joga és a hatékony bírói jogvédelem követelménye sem, ezért nem tarthat igényt sérelemdíjra. A bíróság kifejtette, hogy a közigazgatási bíróságnak kizárólag egy eljárásjogi tárgyú döntés jogszerűségét kellett megvizsgálnia, az nem képezhetette a bírósági felülvizsgálat tárgyát, hogy született-e érdemi döntés az indítványozó által sérelmesnek tartott kérdésben. Ezen döntését a törvényszék részletesen megindokolta. Az elsőfokú bíróság végezetül ítéletének indokolásában hangsúlyozta még, hogy „az eljárási bírósággal szemben sérelemdíj megfizetése iránt indított per nem jelenthet új jogorvoslati fórumot a fél számára a kedvezőtlen döntést tartalmazó jogerős határozat felülvizsgálatára. Kártérítés (sérelemdíj) alapjául nem szolgálhat, ha a fél a jogerős határozatot érdemben vagy eljárási szabálysértésre hivatkozva továbbra is vitatja.”
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, annak indokolásában megállapítva, hogy az elsőfokú bíróság az ügy érdemi elbírálásához szükséges mértékben feltárta a tényállást, abból helytálló következtetésre jutott. A másodfokú bíróság megerősítette, hogy az alapügyben érdemi döntés nem született, az elsőfokú hatóság kizárólag a felfüggesztés megszüntetéséről döntött, azaz arról hogy az előkérdés megválaszolása – a névadás – folytán sor kerülhet az eljárás folytatására, majd az eljárás végén a határozat, mint érdemi döntés meghozatalára. A fellebbezési bíróság álláspontja szerint az indítványozó állításaival ellentétben a közigazgatási bíróság döntését megfelelően megindokolta, az egyszerű megítélésű jogkérdéshez igazodó, szükséges mértékben ismertette az indítványozó kereseti kérelmét, és nem sérült a bizonyítási kötelezettséggel kapcsolatos tájékoztatáshoz való joga sem. Az ítéltábla kiemelte továbbá ítéletének indokolásában azt is, hogy a vonatkozó jogszabály értelmében „az önállóan nem fellebbezhető végzések közigazgatási bírósági felülvizsgálata nem kezdeményezhető, ezért a közigazgatási bíróság főszabály szerint nem is tehetette vizsgálat tárgyává a felfüggesztés megszüntetése tárgyában meghozott végzés jogszerűségét.”
- [7] 2. Az alkotmányjogi panaszok benyújtására okot adó másik ügyben az indítványozó az illetékes elsőfokú építésügyi hatóságnál egy építmény építési engedélyezésének utólagos kivizsgálását kezdeményezte, mivel – állítása szerint – az abban létesített tizenhárom rendeltetési egységből négy engedély nélkül épült, a telek nem építési telek, valamint az engedélyezés során nem tartották be a jogszabályi előírásokat. Az elsőfokú hatóság az épület szabályosságának vizsgálatára indított építésrendészeti eljárást végzésével megszüntette, annak indokolása szerint a megvalósult épület kivitelezési munkáit építési engedély alapján végezték, amelyek a mintegy 6 évvel korábban kiadott végleges használatbavételi engedély alapján befejeződtek, a hatóság az eljárást lezárta, ezért nincs lehetőség újabb építésfelügyeleti eljárásra. A másodfokú hatóság az elsőfokú hatóság végzését annak helyes indokainál fogva helybenhagyta. Az indítványozó ennek a jogerőssé vált határozatnak a bírósági felülvizsgálatát nem kezdeményezte.
- [8] Az indítványozó ezt követően újrafelvételi kérelmet terjesztett elő, hivatkozva az alapkérelmében foglaltakra és arra, hogy azt az elsőfokú hatóság nem megfelelő jogszabály alapján vizsgálta ki és utasította el. A hatóság az indítványozó kérelmét elutasította, mivel az álláspontja szerint nem tartalmazott olyan, az újrafelvételre okot adó tény, adatot vagy körülményt, amelyről a hatóságnak korábban ne lett volna tudomása. A másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot helybenhagyta, ennek indokolása szerint az indítványozó az újrafelvételi kérelmet a jogszabályi határidő letelte után nyújtotta be, az nem tartalmazott olyan új tény, ami nem volt ismert az alapeljárásban és rámutatott arra is, hogy az újrafelvételi kérelem egyébként sem helyettesítheti az alapügyben hozott határozat jogszerűségének bírósági felülvizsgálatát, melynek kezdeményezését az indítványozó elmulasztotta. Az indítványozó e határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményező keresetét a közigazgatási és munkaügyi bíróság annak megalapozatlanságára tekintettel elutasította, rámutatva arra, hogy a bírósági határozatok az indítványozó által megjelölt okból nem tekinthetők jogszabálysértőnek, mert a bíróságoknak az indítványozó újrafelvételi kérelméről kellett döntenük, és ennek során a jogszabályoknak megfelelő döntést hoztak, mivel jogkérdésben, azaz a jogszabályok helyes alkalmazása tekintetében újrafelvételi eljárásnak nincs helye. A bíróság álláspontja szerint az indítványozó jogszabály téves alkalmazására az alapügyben meghozott határo-

zat elleni jogorvoslati eljárásban hivatkozhatott volna a bíróság előtt, azonban ilyen pert nem indított, ezért az újrafelvételi kérelem kapcsán indult közigazgatási eljárás bírósági felülvizsgálata során az erre vonatkozó érveit már nem hozhatja fel. A bíróságnak a fentiek alapján csak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az újrafelvételi kérelem benyújtásának a feltételei fennállnak-e.

- [9] Az indítványozó ezt követően kereseti kérelmében kérte kötelezni sérelemdíj megfizetésére a felülvizsgálati kérelmét elutasító közigazgatási és munkaügyi bíróságot, mivel – véleménye szerint – annak „ítélete súlyosan jogszabálysértő, nem pártatlan, nem tisztességes, amely miatt nem indíthatott kártérítési pert a másodfokú hatóság ellen.” Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét elutasította, megállapítva – egyebek mellett – azt, hogy a kereseti kérelmében írtaktól eltérően nem sérült az indítványozónak a jogvita elbírálásához és a per tisztességes lefolytatásához való joga és a hatékony bírói jogvédelem követelménye sem, ami miatt az indítványozó nem tarthat igényt sérelemdíjra.
- [10] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a közigazgatási és munkaügyi bíróság részletes indokolást tartalmazó ítéletében adott számot arról, hogy a másodfokú hatóság határozata miért nem volt jogszabálysértő, továbbá megerősítette közigazgatási bíróság ítéletének azon részét, mely szerint a kereseti kérelemhez kötöttség elve miatt csak abban a kérdésben kellett állást foglalni a közigazgatási per során, hogy jogszerűen utasították-e el az újrafelvételi kérelmet, és a közigazgatási bíróságnak nem kellett állást foglalnia az alapügyben hozott hatósági határozat jogszerűségéről.
- [11] Az ügyben az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Debreceni Ítéletőzta az abban foglaltak megalapozatlansága miatt a törvényszék első fokú ítéletét helyben hagyta. Az ítéletőzta – amellet, hogy osztotta az elsőfokú bíróság ítéletének szerinte helytálló indokait, azt részben kiegészítve – az alábbiakra mutatott rá ítéletében. Az alapügyben elkövetett esetleges jogszabálysértések jogorvoslati eszköze a bírósági felülvizsgálat lett volna, az indítványozó azonban az alapügy megszüntetését követően nem élt ezzel a lehetőséggel. Kiemelte a bíróság azt is, hogy az újrafelvételi kérelem nem a jogszabálysértések kiküszöbölésére, hanem a tényállás korrekciójára szolgál, de csak a törvényben meghatározott feltételek teljesülése esetén. Az indítványozó kérelme ezeknek a feltételeknek a bíróság álláspontja szerint nem felelt meg. A per tárgyát képező, egyszerűen megítélhető jogkérdés közigazgatási bíróság által történő elbírálása során a bíróság szerint nem sérültek az indítványozó törvényben rögzített alapjogai sem, mert az újrafelvételi kérelem elbírálása jogszerűen megtörtént már a megengedhetőség szintjén. A bíróság megítélése szerint az ügyben hozott korábbi ítéletek kimerítő indokolást adnak az újrafelvételi ügygel kapcsolatos egyetlen jogkérdés tekintetében, amelyek a kérelem alkalmatlanságát támasztják alá, és alaptalan az indítványozónak a bizonyítási kötelezettséggel kapcsolatos tájékoztatás elmaradásának a kifogásolása is.
- [12] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszaiban a fenti bírósági döntések alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, mivel szerinte az általa támadott bírósági ítéletek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogba ütköznek. Ennek alátámasztásaként az indítványozó mindkét – érvelését tekintve egymással megegyező tartalmú – beadványában megsérteni állított ugyanazon alapjoga ugyanazon részjogosítványainak a figyelmen kívül hagyására hivatkozik, így állítása szerint a bírói döntések a bírósághoz forduláshoz való jogának, a kérelemhez kötöttség és a szabad bizonyítás elvének, az indokolt bírói döntéshez való jogának, a bírói függetlenség és pártatlanság követelményének a sérelmét eredményezték. Az indítványozó alapvetően törvényességi kérdésekre vonatkozó konkrét érvelése szerint az ügyekben eljáró bíróságok a lefolytatott eljárások egyikében sem tartották be a vonatkozó jogszabályokat, ítéleteikben kereseti kérelmét és az általa csatolt bizonyítékokat nem mutatták be, az alperesek jogellenes magatartását nem vizsgálták, ítéleteik indokolásai „a konkrét, jogszabályoknak megfelelő megállapítások helyett” általános, valódi magyarázatot nem tartalmaznak, a fellebbviteli bíróságok pedig kritika nélkül átvették az elsőfokú bíróságok megállapításait. Meglátása szerint mindkét ügyben az indítványozó számára is nyitva álló bírói út igénybevétele csak formális biztosítása történt meg, ennek eredményeként a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga részjogosítványainak megszegésével a támadott bírói döntések megfosztották a jogorvoslatihoz való jogától, továbbá attól, hogy az eljáró bíróságok a véglegesség igényével hozzassanak érdemi döntést kereseti kérelmei tárgyában. Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtítkárának mindkét ügyben megtett – hiánypótlásra vonatkozó – felhívását követően az alapindítványaiiban foglaltakat megismételte, illetve megerősítette.

- [13] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panaszok befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [14] Az indítványozó alkotmányjogi panaszait az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A beadványokban támadott ítéletábrái ítéletek ellen nincs helye fellebbezésnek, az indítványozó tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyeivel összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszait az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül.
- [15] Az indítványok az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti feltételeknek szintén megfelelnek, mivel tartalmazzák az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást, megjelölik az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét és az Alaptörvény megsérteni állított rendelkezését, a sérelmezett bírói döntéseket, továbbá kifejezetten kérik azok megsemmisítését, illetve indokolást is tartalmaznak arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [16] Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz további, alternatív jellegű tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság a formai követelményeknek megfelelő – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító – indítványok tekintetében a befogadhatóság további, tartalmi követelményeinek vizsgálata alapján az alábbi következtetésre jutott.
- [17] Az alkotmányjogi panaszok érdemi elbírálásra alkalmatlanok, ennek alapján nem fogadhatók be. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – a panaszokban állítottakkal ellentétben – az indítványozó által támadott mindkét, ítéletábrák által hozott ítélet részletes indokolást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy milyen jogszabályi alapokon, milyen tényállás alapján, milyen jogi indokok alkalmazásával hozták meg döntéseiket a bírói fórumok. Ennek keretében kimerítően és világosan érveltek amellyel, hogy – az indítványozó erre vonatkozó szándéka és igénye ellenére – miért nem született érdemi döntés a vonatkozó ügyekben. A bírósági ítéletek egyértelműen megjelölik és kifejtik ennek akadályaként azt, hogy mindkét esetben – az eljáró bíróságok álláspontja szerint az egyszerűen megítélhető, kifejezetten jogkérdésnek minősülő – kizárólag eljárási jogi kérdésekben volt lehetőségük döntést hozni, az egyik esetben egy közigazgatási nemperes eljárásban hozott, az eljárás felfüggesztését megszüntető határozat kérdésében, a másik ügyben pedig az indítványozó által benyújtott újrafelvételi kérelem benyújthatósága törvényi feltételei fennállásának tekintetében.
- [18] Az indítványozó valójában tehát nem az indokolás hiányát, hanem annak az indítványozó igényével és felfogásával nem egyező voltát sérelmezi. Jelen esetben tehát az indítványozó ténylegesen a bíróságok jogértelmezését és jogalkalmazását támadja, érvelése pedig a bírósági döntések tartalmi kritikáját foglalja magukban. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése és alkalmazása azonban a bíróságok, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, amely az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése d) pontja szerint a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára {lásd például: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]}. A tényállás megállapítása és az abban foglalt egyes tények jelentőségének megítélése, mérlegelése a rendes bíróságok feladata {lásd például: 3359/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]; 3365/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok elbírálásakor töretlen a tekintetben is, hogy a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz. A bírósági ítéletek kizárólag alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára vonatkozó következetes gyakorlatából adódóan az Alkotmánybíróság nem minősül az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának. Önmagában tehát egy bírói döntés vélt vagy valós jogszabálysértése nem adhat alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [20] Az Alkotmánybíróság az indítványoknak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vonatkozó más érvei alapján sem észlelt olyan értelmezési, jogalkalmazási vagy más hibát, amely a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valószínűsítene, továbbá az indítványozó állításai nem vetnek fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [21] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszok nem felelnek meg az Abtv. 29. §-ában írt egyik feltételnek sem, ezért azok befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványokat az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/463/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3385/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.390/2018/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Dessewffy és Dávid valamint Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző ügyvéd: dr. Dessewffy Alice) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozó és a későbbi alperes befektetési vállalkozás között 2014 márciusában határidős, opciós és deviza spot befektetési szolgáltatási és kiegészítő befektető szolgáltatási tevékenység nyújtására keretszerződés jött létre. A keretszerződés X.5 pontjában a szerződéssel kapcsolatos vitás kérdések rendezésére a szerződő felek alávetették magukat a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság (a továbbiakban: Választottbíróság) kizárólagos döntésének azzal, hogy a Választottbíróság saját eljárási szabályzata alapján jár el. 2015 januárjában a Svájci Nemzeti Banknak az árfolyamküszöb eltörlésére vonatkozó bejelentésére a svájci frank erősödött, az indítványozó EUR/CHF nyitott pozícióit a befektetési vállalkozás zárta, majd az indítványozó befektetési számláján jelentkező veszteség csökkentésére fordította a nála óvadékként elhelyezett összegben túl 14.097.897 Ft erejéig az indítványozó egyéb pénzeszközét is. Az indítványozó a befektető ez utóbbi magatartását jogellenesnek találta, ezért a Választottbírósághoz benyújtott keresetében elsődlegesen az alperesnek szerződésszegéssel okozott kár megfizetésére kötelezését, másodlagos, továbbá harmadlagos kereseti kérelmében pedig a szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte annak jóerkölcshöz ütközése, illetve a perbeli ügyletre vonatkozó megállapodás tisztességtelensége miatt.
- [3] A Választottbíróság az első tárgyalás kitűzését megelőzően megállapította hatáskörét, majd négy tárgyalást követően 2017. április 13. napján meghozott ítéletével a felperes indítványozó keresetét elutasította. Megállapította, hogy az eljárás tárgyává tett, az alperes bizományosi eljárásával megkötött ügyletek nem minősültek deviza spot ügyletnek. Az alperes szerződésszegését illetően kifejtette, hogy nem valósult meg az alperes részéről a STOP megbízások szerződéstől eltérő teljesítése, arra pedig az üzletszabályzat jogosította fel az alperest, hogy a felperes által követelt összeggel csökkentse a veszteséget. Megállapíthatónak tartotta ugyanakkor a Választottbíróság az alperes szerződésszegését a tájékoztatási kötelezettség körében. Mivel azonban a felperes nyilatkozatai, eljárása alapján, illetve a korábbi STOP megbízásai alakulásából álláspontja szerint következtetni lehetett arra, hogy kellően tájékozott fogyasztóként a felperes a vonatkozó szerződési feltételeket, így a STOP megbízások kockázatát is megismerte, a Választottbíróság úgy ítélte meg, hogy a felperes károsodása nem áll összefüggésben a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásában megvalósult szerződésszegéssel. A másodlagosan, illetve harmadlagosan előterjesztett keresetek elutasítását a Választottbíróság azzal indokolta, hogy a felek között létrejött szerződés céljánál, megkötésének körülményeinél fogva nem sértette a társadalom érték-ítéletét, ezért érvénytelensége nem volt megállapítható.
- [4] Az indítványozó a Budapest Környéki Törvényszékhez benyújtott keresetében a Választottbíróság ítéletének érvénytelenítését a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 55. § (1) bekezdés c) és e) pontja, valamint a (2) bekezdés b) pontja alapján kérte. Az indítványozó 2018. április 19-i beadványában hivatkozott a Választottbíróság hatáskörének hiányára is. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. A Választottbíróság kifogásolt hatáskörével kapcsolatban megállapította, hogy arra az indítványozó a Vbt. 55. § szerinti jogvesztő határidőn túl, elkésztetten hivatkozott, mert az indítványozó keresetlevele 2017. június 20-án érkezett a bíróságra, a hatáskör hiányára azonban csak 2018 áprilisában hivatkozott először. A bíróság hangsúlyozta, hogy értelmezése szerint csak a jogvesztő határidőn belül előterjesztett kérelmek tekinthető-

ek szabályszerűen előterjesztettek, és nincs mód a per során a kereset kiterjesztésére további érvénytelenítési ok tekintetében. Rámutatott az elsőfokú bíróság arra is, hogy az indítványozó hivatkozása érdemben sem volt megalapozott. E körben utalt arra, hogy a keretszerződés X.5. pontja tartalmazza a választottbírói kikötést, az indítványozó a szerződésbe foglalt kikötés alapján fordult keresetével a Választottbíróshoz, bírót jelölt, az eljárás során és a tárgyalásokon aktívan részt vett anélkül, hogy kifogásolta volna a hatáskör hiányát. Hivatkozott arra is a bíróság, hogy a Vbt. 5. § (4) bekezdése önmagában is megalapozta a Választottbíróshatáskörét. Megalapozatlannak tartotta bíróság az indítványozó hivatkozását az ügy előadhatóságával kapcsolatos érvénytelenségi okra is [Vbt. 55. § (1) bekezdés c) pont]. A Vbt. 55. § (1) bekezdés e) pontja szerinti érvénytelenségi okkal kapcsolatban a bíróság azt hangsúlyozta, hogy az anyagi és eljárási szabályoknak a Választottbíróshatáskörében történő alkalmazása a perben nem volt vizsgálható, mert a rendes bíróság csak azt vizsgálhatja felül, hogy a választottbíróshatáskörének eljárása megfelelt-e a felek megállapodásának, annak hiányában a Vbt. rendelkezéseinek. A Vbt. 55. § (2) bekezdés b) pontjában nevesített érvénytelenítési okra vonatkozóan azt emelte ki a bíróság, hogy a Választottbíróshatáskörének ítélete érdemben nem volt felülvizsgálható, de anyagi jogszabálysértés a választottbíróshatáskörének ítélet érvénytelenítéséhez egyébként sem vezethet, a jogszabály téves értelmezése vagy helytelen alkalmazása önmagában nem eredményezi az ítélet közrendbe ütközését.

- [5] Az indítványozó a jogerős ítélet ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, ebben kiemelten hangsúlyozta, hogy a választottbíróshatáskörének ítélet a kógens fogyasztóvédelmi rendelkezések annullálása miatt közrendbe ütközik. Állította, hogy a Választottbíróshatáskörének az üzletszabályzat és a keretszerződés értelmezésekor nem volt tekintettel a reá, mint fogyasztóra kedvezőbb értelmezési szabályokra, a választottbíróshatáskörének kikötés tisztességtelenségét álláspontja szerint a Választottbíróshatáskörének hivataltól kellett volna észlelnie. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül következtetett a kereset alapjául megjelölt érvénytelenítési okok hiányára. Rámutatott, hogy az indítványozó a választottbíróshatáskörének kikötés tisztességtelensége miatt állította a Választottbíróshatáskörének hiányát, ami a Vbt. 55. § (1) bekezdés b) pontja alá sorolható érvénytelenítési ok. A felülvizsgálati kérelem ezzel ellentétes érvelése, miszerint a hatáskör hiánya érvénytelenítési okként a keresetlevélben is megjelölt c) pont hatálya alá tartozik, a Kúria szerint megalapozatlan volt. Megerősítette a Kúria, hogy a Vbt. 5. § (4) bekezdése a Választottbíróshatáskörét megalapozza a szerződéses kikötés tisztességtelensége esetén is. Kiemelte, hogy a bizonyítékok mérlegelése, a jogszabályok értelmezése, a Választottbíróshatáskörének érdemi ítélkező tevékenységének felülbírálata nem volt lehetséges a perben.
- [6] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Választottbíróshatáskör, az elsőfokú bíróság, valamint a Kúria ítéletének megsemmisítését kérte. Kérelmének „anyagi jogi jogalapjaként” az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését (tulajdonhoz való jog) és ezzel összefüggésben az M) cikk (2) bekezdésének második fordulatát (fogyasztó jogok védelme), valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését (a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványként a törvényes bíróhoz való jog) jelölte meg. Álláspontja szerint az ügy tárgyát képező alapvető alkotmányossági jelentőségű kérdés egyrészt tulajdonhoz való jogának teljes elvonása ellentmondó szerződési feltételek önkényes alkalmazásával, másrészt hogy mindezt egy olyan bírói fórum vizsgálta felül érdemben, amelynek kikötésére egyoldalúan az alperes részéről került sor, így az indítványozó nem élhetett szerződési szabadságból fakadó azon jogával, hogy saját maga mondjon le állami bírójáról. Tulajdonhoz való jogának sérelmével összefüggésben azt hangsúlyozta, hogy a befektető okozta alapjogi sérelmét a rendelkezésére bocsátott összeg önkényes és teljes elvonásával, ezt a jogsértést pedig a Választottbíróshatáskör és a rendes bíróságok ítéleteikkel – mellőzve a tulajdon korlátozása szükségességének és arányosságának vizsgálatát – alaptörvény-ellenesen konzerválták.
- [7] Hivatkozott az indítványozó az M) cikk (2) bekezdés második mondat második fordulatára, mert álláspontja szerint a rendelkezés a jogalkalmazókra is telepít speciális követelményeket a fogyasztók védelmére tekintettel történő értelmezés terén. Állítása szerint bár fogyasztói minősége nem volt kétséges az eljárások során, ennek ellenére sem a keretszerződés értelmezésekor, sem a Választottbíróshatáskörének vizsgálata során nem voltak tekintettel erre a tényre a bírói fórumok, aminek következtében nem a törvényes bírói fóruma, hanem a semmis szerződési feltétellel kikötött Választottbíróshatáskör döntött a jogvitában.
- [8] Az indítványozó kiemelte, hogy nem a választottbíróshatáskör eljárással összefüggésben hivatkozta a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított eljárási jogainak sérelmét, hanem azok választottbíróshatáskör út általi kiüresítése miatt. Hangsúlyozta, hogy a választottbíróshatáskör eljárás jogalapját az érvénytelenítési per során vitatta. Álláspontja szerint annak ellenére, hogy a Választottbíróshatáskörhöz fordult keresetével, annak hivataltól meg kellett volna állapítania hatáskörének hiányát. A Választottbíróshatáskör eljárása nem csupán az állami bírósághoz fordulás lehetőségé-

től fosztotta meg, de jogorvoslati lehetőségeit is beszűkítette. Állította, hogy nem azonosítható legitim cél törvényes bíróhoz való jogának teljes kiüresítése háttérében, a Választottbíróság érvényes jogalap nélkül járt el a jogvita során, ez pedig végső soron önrendelkezési jogának sérelmét is okozta.

- [9] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek.
- [10] 3.1. Az Abtv. 27. § értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján az ügy érdemében hozott vagy a bírósági eljárást befejező egyéb alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben lehet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni. Az indítványozó a Választottbíróság és az elsőfokú bíróság ítéletének megsemmisítését is kérte az Alkotmánybíróságtól, ezek a bírói döntések azonban nem lehetnek alkotmányjogi panasz tárgyai az alábbiak miatt.
- [11] Az Alkotmánybíróság 3118/2013. (VI. 4.) AB végzésében rámutatott, hogy „az indítványozók a választottbíráskodás kikötésével szerződési szabadságukkal élve és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott bírósághoz forduláshoz való jogukról, és ezzel együtt a (7) bekezdésben foglalt jogorvoslati jogukról lemondva az állami bíróságok elől elvonták jogvitáik rendezését, s azokat magánbírói útra terelték [ilyen következtetésre jutott az Alkotmánybíróság az Alkotmánynak a bírósághoz fordulás jogát deklaráló 57. § (1) bekezdésének értelmezése kapcsán is az 1282/B/1993. AB határozatában (ABH 1994, 675, 679–680.)]” {megerősítette: 3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]; 3263/2015. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [15]; 3108/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [17]; 3174/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [8]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése értelmében a bíróságok igazságszolgáltatási feladatokat látnak el. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 16. §-a jelöli meg az igazságszolgáltatást gyakorló bíróságokat, „a választottbíróságok nem tartoznak az állami bíróságok által alkotott igazságszolgáltatási szervezetrendszerbe” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}. Az Abtv. 27. § egyes bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatára biztosít hatáskört az Alkotmánybíróságnak, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint azonban bírói döntés alatt kizárólag az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése szerinti bírói döntés, vagyis az állami bíróságok által hozott döntés értendő, a választottbíróság ítéletének vizsgálatára ezért az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.
- [12] Az Abtv. 27. § szerint az ügy érdemében hozott bírói döntések is csak akkor támadhatóak alkotmányjogi panasszal, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A választottbíróság ítéletének érvénytelenítése iránti perben hozott ítélet ellen a Váb. 57. § szerint fellebbezésnek nincs helye, de a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel megtámadható. Az indítványozó élt rendkívüli jogorvoslati jogával, a Kúriához felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a jogerős ítélet ellen, ezért közvetlenül csak a Kúria ítéletét támadhatta meg panasszal.
- [13] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a befogadhatóság további feltételeinek vizsgálatát a Kúria ítélete vonatkozásában folytatta le.
- [14] 3.2. Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó állítását többek között fogasztói jogainak sérelmére alapítja. Az Abtv. 27. § *a)* pontja értelmében alkotmányjogi panaszban Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet hivatkozni. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése nem biztosít az indítványozó számára olyan jogot, amelynek sérelmére alkotmányjogi panaszt lehet alapítani {lásd például: 3108/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [23]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [29]; 3088/2019. (IV. 26.) AB határozat, Indokolás [16]}, ezért a panasznak ezen eleme nem felel meg az Abtv. 27. § *a)* pontjában meghatározott feltételnek.
- [15] 3.3. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmazni, a kérelem az (1b) bekezdés értelmében akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az *a)–f)* pontokban foglaltakat. Az indítványozó panaszában hivatkozott tulajdonhoz való joga sérelmére is. Állítása szerint sérelmét az alperes jogellenes magatartása okozta, az eljáró bíróságok pedig konzerválták azt. Az indítványozó szerint a jogvita tárgyában hozott választottbírói ítélet, illetve az érvénytelenítési perben hozott ítéletek nem reparálták az alperes magatartása folytán elszenvedett kárát, az eljáró fórumok döntése nem volt jogszerű. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy töretlen gyakorlata értelmében a bíróságok által elkövetett vélt vagy valódi jogsértések önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indoko-

- lás [28]], az Alaptörvény – az Alkotmányhoz hasonlóan – ugyanis az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges – és az esetek többségében alkalmas – bírósági eljáráshoz biztosít alanyi jogot, s nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz [lásd erről: 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.].
- [16] Az Alkotmánybíróság továbbá, mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja szerint a bírói döntéseket is csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, hatásköre a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvényellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik {például 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a]z eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és értékelése, az alkalmazandó jog meghatározása és annak az értelmezése kizárólag a rendes bíróság feladata.” {3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]} Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontja alapján az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmesnek tartott bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Az Alkotmánybíróság vizsgálata alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítvány nem tartalmaz arra vonatkozó előadást, alkotmányjogilag értékelhető érvelést, hogy a Kúriának az érvénytelenítési per szabályozására vonatkozó értelmezése miért ellentétes a tulajdonhoz való alkotmányos jogával, ezért az indítvány ebben a részében nem felel meg a törvényi követelménynek.
- [17] 3.4. Az indítványozó állítása szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványát jelentő törvényes bíróhoz való joga is sérelmet szenvedett, mert az általános szerződési feltételek között megtárgyalás nélkül került kikötésre a Választottbíróság hatásköre. Az indítványozó szerint a Választottbíróságnak a hozzá benyújtott kereset alapján hivatalból kellett volna észlelnie fogyasztói minőségét, és vizsgálnia kellett volna, hogy önként mondott-e le az állami bírósági útról. Az érvénytelenítési perben közel egy évvel a keresetlevél benyújtása után, a jogvesztő keresetindítási határidő leteltét követően kifogásolt választottbírósági hatáskört a bíróságok vizsgálták, és azt állapították meg, hogy a választottbírósági kikötés tisztességtelenségére mint érvénytelen ségi okra alapított érvénytelenítési ok érdemben nem volt vizsgálható. Utalva az Alkotmánybíróság előző pontban ismertetett gyakorlatára, illetve az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontja szerinti követelményre, az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy indítványozó törvényes bíróhoz való jogának sérelmével összefüggésben kizárólag a Választottbíróságot nevesíti alapjoga sérelmének okozójaként, és nem köti össze az állított sérelmet a Kúria ítéletével, nem mutatja be a támadott bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvényellenességét. Az Alkotmánybíróság vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának bemutatása, a megsérteni vélt alapjog megjelölése nem tesz eleget az indokolási, érvelési elvárásnak, az indítványozónak a Kúria ítélete és a törvényes bíróhoz való jog sérelme közötti logikai kapcsolatot kellett volna állítania és bemutatnia. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az indokolás hiányosságai miatt a kérelem nem felel meg a határozottság követelményének, illetve nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a sérelmezett döntéssel {3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3102/2015. (V. 26.) AB végzés, Indokolás [24]; 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}.
- [18] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az indítvány nem felel meg a befogadhatóság törvényi feltételeinek, ezért az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére is – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1255/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3386/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.22.198/2017/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Szilágyi Mihály Sándor és Szilágyi Mihály Sándorné (a továbbiakban: indítványozók) jogi képviselőjük (dr. Szepesházi Péter ügyvéd) útján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás tárgya egy, az indítványozók és egy pénzügyi intézmény által kötött kölcsönszerződés létre nem jötte, érvénytelensége, illetve hatályba nem lépése, valamint a szerződéstől való elállás és kártérítési felelősség megállapítására irányuló kereset vizsgálata volt. Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, a másodfokú bíróság a döntést helybenhagyta, a Kúria Pfv.V.22.198/2017/10. számú ítéletével pedig a másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének a sérelmére hivatkozással. Indítványukban a Kúria Pfv.V.22.198/2017/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az alsóbb fokú bíróságok ítéleteire kiterjedő hatállyal kérték.
- [3] A kérelem indokolása szerint egyrészt a bíróságok tévesen deviza alapú kölcsönszerződésnek minősítették a per tárgyát képező szerződést, miközben valójában devizakölcsön szerződésről volt szó. A különbségtétel lényege, hogy devizakölcsön szerződés esetében devizában kerül sor a folyósításra. Helyes minősítés esetében – mivel az indítványozók a kölcsönösszeget nem devizában kapták kézhez – a bíróságoknak a szerződés létre nem jöttét kellett volna megállapítaniuk. Az ítélet mindezek miatt sérti a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] részelemét képező önkényes mérlegelés tilalmát és egyben a bírósághoz fordulás jogát is. Ez utóbbi ugyanis magába foglalja az érdemi elbíráláshoz és az indokolt bírói döntéshez való jogot, ami e körben elmaradt. Mindezekkel összefüggésben az indítványozók – további indokolás nélkül – a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] sérelmét is állítják.
- [4] Az indítványozók másrészt sérelmezik, hogy a bíróságok a kölcsönszerződést nem minősítették fogyasztói szerződésnek, amely az érvénytelenség megállapíthatósága körében bírt volna jelentőséggel. A Kúria támadott ítéletében azt állapította meg, hogy a kölcsönszerződés célja részben két korábbi kisvállalkozói hitel kiváltása volt. Ezzel szemben az indítványozók szerint a valóságban fogyasztói kölcsön kiváltásáról volt szó, továbbá a perbeli kölcsönszerződés megkötésének a folyamata is fogyasztói szerződés megkötését bizonyítja (például nem volt vállalkozói hitelbírálat), sőt a felek maguk is fogyasztói szerződésnek tekintették azt. A bírósági döntések ezért e vonatkozásban is sértik az önkényes mérlegelés tilalmát és a bírósághoz fordulás jogát, valamint a jogorvoslathoz való jogot. Továbbá, mivel az indítványozók így nem kapták meg az „uniós fogyasztóvédelmi jog [...] védelmét”, a törvény előtti egyenlőség [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés] is sérült a „többi fogyasztói szerződést kötő akár magyar állampolgár adóshoz képest”.
- [5] Harmadrészt arra hivatkoznak az indítványozók, hogy ellentmondó és önkényes a bírósági ítéleteknek a kölcsönszerződés hatályba lépésének feltételül szabott óvadéki szerződés megkötését érintő része. E körben szintén az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének a sérelmét állítják.
- [6] Mindezek mellett az indítványozók a pervesztességből fakadó vagyoni hátrányok miatt a tulajdonhoz való joguk [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] megsértésére is hivatkoznak az ügyben.

- [7] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [8] Az indítványozók az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtották be az alkotmányjogi panaszt. A támadott döntés az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható, peres eljárásban hozott kúriai ítélet. A kérelmezők alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek, érintettségük – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárásban felperesek volt – fennáll, és az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogok sérelmére hivatkoznak.
- [9] A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek részben eleget tesz, tartalmazza ugyanis a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozók indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 27. §]; b) az eljárás megindításának indokait (a bíróságok eljárása és döntése alapvető jogok sérelmét okozta), az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést (a Kúria Pfv.V.22.198/2017/10. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XIII. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés az indítványozók álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvényellenességét és semmisítse meg azt.
- [10] Mindazonáltal az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének a sérelme tekintetében érvekkel egyáltalán nem támasztották alá a kérelmüket, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem terjesztettek elő. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. A kérelem tehát ebben a tekintetben nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában előírt feltételnek.
- [11] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [12] A befogadhatóság feltételeivel kapcsolatban egyrészt emlékeztet az Alkotmánybíróság arra, hogy – amint arra az indítványozók is kifejezetten utalnak kérelmükben – az Alkotmánybíróságnak részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát érintően. Jelen ügy ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [13] Másrészt hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a bírói jogértelmezést jellemzően akkor vonhatja érdemi alkotmányossági felülvizsgálat alá, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}. Mindazonáltal a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja.
- [14] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3198/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [11]}.

- [15] „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [14]–[15]}.
- [16] Továbbá az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]}. Az Alkotmánybíróság ebből fakadóan nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [17] Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére általánosságban, a tényállás megállapításával és az eljáró bíróságok jogértelmezésének helytállóságával összefüggésben hivatkoznak. A panasz így valójában az ítéletek ismételt felülbírálatára irányul. A fentebb idézett gyakorlat alapján viszont az Alkotmánybíróság jelen ügyben sem bocsátkozhat annak érdemi vizsgálatába, hogy a bíróság döntése megalapozott volt-e. Önmagában az, hogy az indítványozók az egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését tévesnek tartják, nem alkotmányossági kérdés. Ezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panaszban a tisztességes eljárás követelményeinek sérelmeként előadott kifogások nem vetnek fel olyan alaptörvény-ellenesség kételet, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést.
- [18] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő indítványi elemmel összefüggésben emlékeztet az Alkotmánybíróság arra is, hogy gyakorlata szerint különbséget kell tenni a polgári jogi és az alkotmányos tulajdonvédelem között, a kettő nem azonos: „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével”. Továbbá „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyonszertést szenvedett el”. Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelmén keresztül nem lehet eszköze a bíróságok által az indítványozó szerint elkövetett, alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának {lásd például: 3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]}. Mindezek alapján a panasz ebben a tekintetben sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételetét.
- [19] 4. Mivel a kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1269/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3387/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.21.973/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (Puhl Antal) jogi képviselője útján (dr. Édes Balázs Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Édes Balázs ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.V.21.973/2016/8. számú ítélete, valamint azzal összefüggésben a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.615/2014/28-II. számú, továbbá a Székesfehérvári Törvényszék 17.G.40.003/2013/40. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére alapította.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló alapperben az indítványozó I. rendű alperesként vett részt. A perbeli II. rendű alperes egy végelszámolás alatt álló hitelintézet (a továbbiakban: Hitelintézet), a felperes pedig egy ingatlanforgalmazással foglalkozó gazdasági társaság volt. A felperes a keresete benyújtását megelőzően engedményezés útján megszerzett egy (a perbeli alperes Hitelintézettől eltérő másik) pénzügyintézettől (a továbbiakban: Bank) egy, a Hitelintézettel szemben fennálló követelést. Ez a követelés a Hitelintézetet a Bankkal szemben az általuk korábban kötött – követelés-adásvételi szerződés elnevezést viselő – engedményezési szerződés alapján illette meg. Ebben a Bank faktorálási díj megállapítása mellett megvásárolt a Hitelintézettől egyes fogyasztókkal szemben fennálló követeléseket azzal, hogy az egyes fogyasztók által esetlegesen a Hitelintézet felé történő törlesztéseket, annak a Banknál vezetett számlájáról jogosult beszedni. Ebbe, a Bank által korábban megvásárolt követelésbe tartozott a Hitelintézetnek az indítványozóval szemben, kölcsönszerződés alapján fennálló, és az indítványozó tulajdonában álló ingatlant terhelő jelzáloggal biztosított követelése is. A bírósági iratokból megállapíthatóan az indítványozó kifejezett hozzájárulásával sor került az említett ingatlanon fennálló jelzálog-jognak a korábbi engedményezés során előbb a Bank javára történő, majd az újabb követelés-átruházást követően a felperes javára az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére is.
- [4] Ezen előzmények után, a Hitelintézet nemfizetésére tekintettel nyújtott be keresetet a felperes ingatlanforgalmazó a Székesfehérvári Törvényszéknél annak érdekében, hogy az indítványozót mint I. rendű alperest jelzálog kötelezettként annak tűrésére kötelezze, hogy az ingatlanon fennálló jelzálog-joga alapján a kamatokkal növelt követelésének értékéig az ingatlanból kielégítést keressen; a II. rendű alperes Hitelintézetet pedig a kereseti kérelem tűrésére kérte kötelezni.
- [5] Az indítványozó ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy az alapul fekvő, a Hitelintézettel kötött kölcsönszerződés egy korábbi, bonyolult jogügylet kapcsán jött létre. Ennek lényege, hogy az építész foglalkozású indítványozónak egy szálloda-beruházáshoz kapcsolódóan elvégzett munkáért a megrendelő a tervezési díjat a részéről felmerült pénzügyi okokból nem tudta megfizetni; ezért az ezzel kapcsolatos megegyezésük alapján – a tervezési díjat meghaladó haszon reményével – az indítványozó úgy döntött, hogy részt vesz a beruházásban. Erre tekintettel az indítványozó üzlettársaitól, illetve a Hitelintézettel azonos cégcsoport-hoz tartozó lízingcégtől jelentős összegeket vett át a beruházás megvalósítása érdekében azzal, hogy egyik üzlettársa a felvett összeggel megegyező összeget fizet az indítványozónak, amennyiben a hotel megépítéséhez szükséges ingatlan, az építési engedélyezési és a kivitelezési tervek az általuk közösen létrehozott gazdasági társaság tulajdonába kerülnek, és a jogerős építési engedély jogosultja is ez a cég lesz. A beruházás megvalósulása azonban elhúzódott, ezért – annak érdekében, hogy a megállapodásukban rögzített visszafizetési kötelezettségtől az indítványozó a projekt megvalósulása révén szabadulhasson – az indítványozó által felvett köl-

csön refinanszírozása vált szükségessé. Ehhez volt szükség a Hitelintézet és a Bank közreműködésére, mivel a megváltozott jogszabályi előírásokra tekintettel banki finanszírozásra; ahhoz pedig bank által elvárt biztosítékra volt szükség. Ezen előzmények mellett kérte az indítványozó a kereset elutasítását jogalap hiányában, az alábbi érveléssel.

- [6] Elsődlegesen vitatta, hogy a perbeli jelzálogszerződésen tőle származó aláírás szerepel, ha az mégis tőle származik, állította, hogy a jelzálogszerződés a kölcsönös és egybehangzó akarat hiányában nem jött létre. Arra az esetre, ha a jelzálogszerződés létrejött volna, hivatkozott e szerződés, valamint azon szerződés-halmaz, amelynek részeként ezen szerződés létrejött, jóerkölcsbe ütközés folytán fennálló érvénytelenségére. E körben arra utalt, hogy az ingatlanfejlesztési projekt megvalósítására üzlettársaival és a projektet finanszírozó cégekkel közös kockázatviselésre szerződtek, egyik üzlettársa azonban ettől eltérően írta alá vele a kölcsönre vonatkozó okiratokat, valamint a perbeli jelzálogszerződést is. Ezek révén a teljes kockázatviselés őt terhelte, emellett az említett üzlettársa a szerződések folytán 52.000.000 forintnyi hasznot realizált, ami a jóerkölcsbe ütközik. Mindezen túlmenően önmagában a jelzálogszerződés jóerkölcsbe ütközését is állította amiatt, hogy a jelzáloggal biztosított 79.800.361 forint tartozás jogi sorsa elvált az állítólagos 62.000.000 forint kölcsöntartozás jogi sorsától, amelyre tekintettel előfordulhat, hogy míg ő a II. rendű alperes részére teljes egészében teljesít, a Bank felé fennálló követelés nem nyer kiegyenlítést, így zálogkötelezettként akkor is felelősség terheli, ha saját fizetési kötelezettségének eleget tett. Állította továbbá, hogy az időben későbbi engedményezési szerződés alapján a Bank nem a vele szembeni kölcsönkövetelést ruházta át a felperesre, hanem a korábbi követelés-adásvételi szerződés alapján fennálló faktordíj követelést. Ennek következtében a kölcsönkövetelés jogosultja továbbra is a Bank, aki viszont a kölcsönt tőle soha nem követelte, így az időközben elévült. Az ekkor már végelszámolás alatt álló Hitelintézet a keresetben foglaltakat nem vitatatta, és tekintettel arra, hogy maga teljesíteni nem tudott, a keresetben foglaltak teljesítését nem ellenezte.
- [7] Az első fokon eljáró bíróság a felek előadása, az indítványozó személyes meghallgatása, valamint tanúvallomások, igazságügyi írásszakértői vélemény és az okirati bizonyítékok alapján a felperes keresetének helyt adott és az abban foglaltak szerint kötelezte az alpereseket. Megállapította, hogy alaptalan az indítványozónak a szerződési akarat hiányára alapított érvelése. A jelzálogszerződésen az indítványozó aláírása szerepel, és az egyértelműen megjelöli a biztosítani kívánt engedményezési szerződést, ezért az indítványozó a biztosított jogviszony ismeretének hiányára nem hivatkozhatott alappal. Megállapította, hogy életszerűtlen az indítványozó azon hivatkozása is, hogy a szerződés aláírása nem állt érdekében, mivel az engedményezett követelés részét képező, a Hitelintézettel kötött kölcsönszerződés banki finanszírozása és ezáltal az ingatlanprojekt megvalósításához szükséges időnyerés az indítványozó kifejezett érdeke volt. Kifejtette, hogy mivel sem az engedményezési szerződéssel, sem az azt biztosító jelzálogszerződéssel elérni kívánt joghatás nem ellentétes a társadalom általános erkölcsi értékítéletével, ezért a szerződések jóerkölcsbe ütközése sem állapítható meg. A bíróság úgy foglalt állást, hogy mivel az engedményezési szerződés kifejezetten rögzíti, hogy amennyiben valamely adós a Hitelintézet részére teljesít, azt a Bank a Hitelintézet nála vezetett számlájáról jogosult beszedni, az az indítványozói érvelés sem foghatott helyt, hogy a személyes és a dologi kötelezett személyének elválása eredményezte a jóerkölcsbe ütközést, mivel az említett okból nem állhatott be az indítványozó által hivatkozott azon helyzet, amely az ő kétszeres teljesítési kötelezettségét eredményezte volna.
- [8] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet fellebbezéssel érintett rendelkezését – az ítélet indokolásának pontosítása, illetve a követelés elévülésével kapcsolatban az indítványozó által előadott érvek tekintetében történő kiegészítése mellett – helyben hagyta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljáró Kúria az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [9] Az indítványozó a fenti ítéletekkel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszában foglalt érvelése az eljáró bíróságok azon – egybehangzó – jogértelmezésének helytállóságát vitatta, miszerint a perben általa vitássá tett szerződés nem ütközik a jóerkölcsbe. E tekintetben megismételte a bírósági eljárások során már elbírált, a részéről fennálló akaratiháival, valamint az álláspontja szerint elévült követeléssel összefüggő érveit. Kifogásolva az eljáró bíróságok által a szerződési szabadság elvére tekintettel megfogalmazott, a bíróságok jogértelmezését rögzítő megállapításokat, kifejtette, hogy mivel a perbeli jelzálogszerződés a Bankkal, mint „hasonló típusú ügyleteket rendszeresen, üzletszerűen kínáló pénzügyi intézettel” jött létre, a jogügyletet fogyasztói szerződésnek kell tekinteni. Erre tekintettel álláspontja szerint „az információs aszimmetriából fakadó domináns pozícióban” lévő bankkal szemben a magánszemély a szerződési szabadságot nem tudja megfelelően érvényesíteni, ezért fokozott jelentőséget kell (kellett volna) tulajdonítani annak, hogy „a jogügylet megkötésekor a fogyasztói pozí-

cióban lévő szerződő fél nem látta át teljes mértékben a szerződésből fakadó esetleges hátrányos következményeket, illetve az annak megkötéséből eredő kockázatot”.

- [10] Mindezekre tekintettel, utalva az Alkotmánybíróság által a devizahitelekkel összefüggésben, az Alaptörvény értelmezése, illetve jogszabály alaptörvény-ellenessége tárgyában hozott 8/2014. (III. 20.) AB határozatban, valamint a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatban tett egyes megállapításokra kifejtette, hogy a támadott ítéletben foglalt, a szerződési szabadsággal összefüggő jogértelmezés szerinte nem felelt meg az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdéséből fakadó követelményeknek. Álláspontja szerint az, ahogyan a Kúria a szerződési szabadságra tekintettel, és nem fogyasztói szerződésként értelmezte a vitatott jelzálogszerződést, tehát az Alaptörvény M) cikkének sérelme okán alaptörvény-ellenes. Mindezek felül az indítványozó szerint „[a] Kúria ítélete azáltal, hogy nem vette figyelembe a fogyasztók védelmét szolgáló rendelkezéseket, hanem a fogyasztói szerződésből fakadó kockázatokat áthárította a pénzügyi es jogi kérdésekben járatlan Indítványozóra, nem biztosította az Alaptörvény M) cikkéből fakadó védelmet, így sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkén alapuló tisztességes eljáráshoz és bírói jogvédelemhez való joga, a per eredményeképpen végső soron pedig az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt tulajdonhoz való joga.”
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [12] Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] nem tesz eleget.
- [13] Az indítványozó jogi képviselője alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben nyújtotta be elektronikus úton az első fokon eljáró törvényszékhez.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek csak részben tesz eleget. Megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [M) cikk (2) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése]. Ezek közül azonban kizárólag az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése tekintetében tartalmaz a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is; az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét azonban kizárólag az álláspontja szerint ezen rendelkezés sérelmével járó bíró jogértelmezésre, illetve az ez alapján számára kedvezőtlen tartalommal meghozott döntésre alapítja. Ezekre tekintettel fogalmaz meg kifejezett kérelmet a Kúria támadott döntése, valamint azzal összefüggésben az alsóbb fokú bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [15] Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon, az indítvány e feltételnek csak részben [a XIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében] tesz eleget. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése ugyanis nem tartalmaz az Abtv. 27. §-a szerinti Alaptörvényben biztosított jogot. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban emlékeztet az M) cikk (2) bekezdésének megítélésével összefüggő töretlen gyakorlatára. Az „Alkotmánybíróság következetes gyakorlata {például: 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [29]; 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [20]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [53]} alapján nem biztosít jogot az M) cikk (2) bekezdése [...], ezért erre a rendelkezésre sem alapítható alkotmányjogi panasz.” {3305/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [10]} Az Alkotmánybíróság korábban már kifejtette, hogy az említett rendelkezésből Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtását megalapozó Alaptörvényben biztosított jog nem vezethető le, „[a]z M) cikk (2) bekezdése második mondatából általánosságban az államnak az a kötelezettsége következik, amely – az Alaptörvényben szereplő alkotmányos értékek figyelembevételével – a fogyasztók érdekeit védő, az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben fellépő intézményrendszer létrehozására és fenntartására, továbbá a fogyasztók jogait biztosító jogszabályok megalkotására vonatkozik” {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [61], lásd még például: 3305/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [10]}. „Ezért a fogyasztóvédelemre hivatkozással az M) cikk (2) bekezdésére alkotmányjogi panasz nem alapítható.” {Legutóbb lásd: 3125/2019. (V. 29.) AB végzés, Indokolás [7]} Erre tekintettel, a törvényi feltétel hiánya okán az indítványozó M) cikk (2) bekezdésével összefüggő panaszelemek tekintetében érdemi vizsgálat lefolytatására az Alkotmánybíróságnak nem volt lehetősége.
- [16] Az Alaptörvénynek az indítványozó által szintén hivatkozott XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jog, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog ugyanakkor olyan rendelkezések, amelyek Alaptörvényben rögzített jogként megalapozhatják az Abtv. 27. §-a szerinti panasz benyújtását. Az Alkotmánybíróságnak az ezen alapjogok sérelme kapcsán esetlegesen lefolytatott érdemi vizs-

gálat keretében elméletileg lehetősége lenne arra, hogy az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglaltakat – csakúgy, mint az Alaptörvény egyéb rendelkezéseit – az elbírálás során figyelembe vegye, érvényesítse. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy a jelen ügy kapcsán erre sincsen lehetőség. Az alkotmányjogi panasz ugyanis a fenti Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét kizárólag az indítványozó azon álláspontjára alapította, hogy a támadott bírói ítéletben foglalt jogértelmezés – amelynek törvényességi- jogértelmezési szempontú felülbírálatára az Alkotmánybíróság egyébként sem rendelkezik hatáskörrel – az M) cikk (2) bekezdését nem vette kellő mértékben figyelembe. Az említett Alaptörvényben biztosított jogok tekintetében az indítvány önálló, alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem tartalmaz. Önmagában viszont az, hogy a polgári perben eljáró bíróság olyan tartalmú döntést hoz, amely valamelyik peres fél számára fizetési, vagy tűrés kötelezettséget tartalmaz (vagy éppenséggel az erre irányuló keresetét elutasítja) és ezáltal a peres fél ingó, vagy ingatlan tulajdonába tartozó dolgot vagy vagyoni jogot érinti, a bíróságok ítélező tevékenységének szerves részét képezi.

[17] Ennél fogva a jogszabályok értelmezésével és alkalmazásával meghozott bírói ítéletből fakadó kötelezés vagy éppen annak hiánya – megállapítható alaptörvény-ellenesség hiányában – az alkotmányos tulajdonvédelem, de még az annál adott esetben szélesebb körű polgári jogi tulajdonvédelem szempontjából sem értelmezhető. Hasonlóan, önmagában az, hogy a bíróság jogértelmezése valamely peres fél jogértelmezésétől – a jogviták elbírálására irányuló ítélező-jogalkalmazó tevékenységből fakadóan legalább az egyik fél jogértelmezésétől szükségképpen – eltér, nem alapozza meg az alapvetően processzuális természetű előírásokat tartalmazó tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságát. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített jogok sérelme tekintetében a – szerinte az M) cikk előírásait sértő – bírósági jogértelmezésen alapuló döntés meghozatalának pusztán tényén túlmenően nem hozott fel semmilyen érvet, erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ezen indítványi elemek nem tartalmaznak alkotmányjogilag értékelhető indokolást, így nem tesznek eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontban írt indokolási kötelezettségnek.

[18] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az részben az Abtv. 27. §-ában, részben pedig az 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek nem felel meg, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/131/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3388/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.459/2017/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.459/2017/8. számú ítélete, valamint azzal összefüggésben a Debreceni járásbíróság 8.P.2.869/2016/17. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozók kérték, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az első fokon eljáró bíróságot, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 359/C. § (2) bekezdése alapján a támadott döntés végrehajtását függesse fel [Abtv. 61. § (1) bekezdés].
- [2] Kérelmüket az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapították.
- [3] 2. Az indítványozók egy ingatlanügylettel összefüggésben korábban pert indítottak az ügylettel érintett ingatlan megvásárlásához kapcsolódó adásvételi és vállalkozási szerződés érvénytelenségének megállapítása és az eredeti állapot helyreállítása, valamint vagyoni és nem vagyoni kártérítés megfizetése iránt egy gazdasági társasággal (a továbbiakban: Kft.) szemben. A Debreceni Törvényszék 2013. december 18. napján kelt ítéletével az indítványozók keresetét elutasította, a fellebbezésük következtében eljáró Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét 2014. december 8. napján kelt ítéletével helybenhagyta. A perbeli alperes Kft. eközben végelszámolással, jogutód nélkül megszűnt. A végelszámolás kezdetének napja 2014. január 1. napja, befejezésének időpontja 2014. november 14. napja, míg a cégjegyzékből való törlésének időpontja 2015. november 23. napja volt.
- [4] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben az indítványozók I. és II. rendű felperesként kártérítés megfizetése iránt terjesztettek elő keresetet a Debreceni Járásbíróságon a Kft. végelszámolójaként eljáró magánszemély alperessel szemben. Az I. rendű felperes indítványozó a nem vagyoni kártérítési igénye kapcsán előadta, hogy a korábbi peresztességgel nem csak anyagi kárt szenvedett el, hanem korábbi élete is megváltozott, illetve egészségi állapota is megromlott, gyógykezelés alatt áll, továbbá ezzel összefüggésben korábbi munkáját is fel kellett adnia. A II. rendű felperes indítványozó a vagyoni kártérítési igénye kapcsán előadta, hogy az általa igényelt összeg a ráeső ingatlanhányad visszavásárlási ára. Keresetükben hivatkoztak rá, hogy a korábbi perben az eredeti állapot helyreállítását kérték, és tekintettel arra, hogy az alperes személye a korábbi pertől eltérő, az igényt kártérítés formájában kívánják érvényesíteni.
- [5] A kártérítés alapjául szolgáló jogellenes magatartást abban jelölték meg, hogy a végelszámolóként eljáró alperes – aki a Kft. korábbi ügyvezetője is volt – a végelszámolás során törvénytelenül járt el. Az indítványozók kifejtették, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 102. § (3) bekezdés *h*) pontját megsértve az alperes a korábbi perben nem értesítette az eljáró bíróságot a végelszámolás megindításáról. Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy 2014. november 14. napján – tehát az elsőfokú ítéletet követően, de még (a számukra szintén kedvezőtlen) jogerős ítélet meghozatala előtt – az alperes a végelszámolási eljárást annak ellenére befejezte, hogy a Ctv. előírásai alapján ezt a peres eljárás folyamatban léte alatt nem tehetett volna meg. Ezáltal – szerintük – lényegében ellehetlenítette az általuk jogosnak tartott követelésük kielégítését. Előadták, hogy mivel 2015 novemberéig nem volt tudomásuk a jogutód nélküli megszűnéséről, így az alperes jogszabálysértő intézkedése miatt nem tudtak kifogással élni a cégbíróság felé, a követelésüket pedig nem tudták a végelszámoló felé bejelenteni. Ugyan a hitelezőkénti igénybejelentés elmulasztása, vagy késedelmes teljesítése a Ctv. 106. § (1) bekezdése alapján nem jár jogvesz-

téssel, azonban a záróméreg és a vagyonfelosztási határozat elfogadását követően hitelezői igényt már csak a megszűnt cég tartozásaiért történő helytállásra vonatkozó szabályok szerint lehet érvényesíteni.

- [6] A befejezett végelszámolási eljárás tényére hivatkozva az indítványozók úgy vélték, hogy már reményük sincs arra, hogy a gazdasági társasággal szembeni igényüket érvényesítsék. Kereseti kérelmükben foglaltak szerint az alperes mindezekre tekintettel, mint a Kft. vezető tisztségviselője, a jogi személy elkülönült felelősségével visszaélt, így a szerződésen kívüli károkozás szabályai szerint helytállni tartozik az indítványozókkal szemben. Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott az indítványozók korábbi keresetét elutasító bírósági ítéletekre; arra, hogy az indítványozóknak nem állt fenn a Kft.-vel szemben olyan igénye, amit a végelszámolás során figyelembe lehetett volna venni és ezért végelszámolóként az eljárás során be kellett volna sorolnia. Erre tekintettel – ezzel összefüggésben – semmilyen mulasztást nem követett el, a Kft.-beli tagságával nem élt vissza, az indítványozók kárára a végelszámolás során a végelszámolási vagyont nem vont el, a végelszámolási nyitó- és záróméreg és a vagyonfelosztási javaslat hitelesen tanúsította azt a vagyont, amire a Kft. hitelezői igényt tarthattak volna. Előadta, hogy a végelszámolás megindítására azt követő időpontban került sor, hogy az indítványozók keresetét az elsőfokú bíróság elutasította; a később jogerősen is elutasított igényt a végelszámolási eljárásban figyelembe venni nem lehetett.
- [7] Az indítványozók keresetét a Debreceni Járásbíróság elutasította. Az indítványozók által támadott jogerős ítélettel összefüggésben szintén megsemmisíteni kért elsőfokú döntés indokolásában a bíróság kifejtette, hogy a Ctv. alapján a végelszámoló a kötelezettségének megszegésével okozott kárért a polgári felelősség általános szabályai szerint felel. Ezen szabályok értelmében a kártérítés megállapításának a jogellenes magatartás (vagy mulasztás) megállapíthatósága, a kár bekövetkezése és a kettő közötti okozati összefüggés fennállta konjunktív tényállási elemei. Ezek közül a kár bekövetkezése tekintetében kifejtette, hogy tekintettel a korábban folyamatban volt perben született, az indítványozóknak a Kft.-vel szembeni kártérítési igényét elutasító bírósági ítéletekre – függetlenül attól a körülménytől, hogy az elsőfokú ítéletet jóváhagyó jogerős ítélet kihirdetésére csak a végelszámolási eljárás befejezését követően került sor – az indítványozók tekintetében kár bekövetkezése nem állapítható meg. Azáltal tehát, hogy az indítványozók az – utóbb jogerősen is elutasított – igényüket a végelszámolási eljárásban nem jelentették be, ezáltal azok a végelszámolási záróméregben, illetve a vagyonfelosztási javaslatban sem kerültek feltüntetésre, az indítványozókat kár nem érte. Utalt rá a bíróság, hogy mivel az indítványozók keresete jogerősen is elutasításra került, a követelést a végelszámolási eljárásban történő bejelentés esetén sem érvényesíthették volna a Kft.-vel szemben.
- [8] A nem vagyoni kártérítési igénnyel összefüggésben a bíróság külön is rámutatott, hogy az ilyen kártérítés előfeltételül szolgáló személyiségi jogsérelem megállapítását az indítványozó által felperesként – azonos jogalapon – kezdeményezett perben történő korábbi pervesztesség tényére alapítani nem lehetséges; az okozati összefüggés megállapíthatóságát pedig kizárja ezen felül az a körülmény is, hogy a pervesztesség attól függetlenül következett be, hogy a végelszámoló a végelszámolási eljárás megindulását elmulasztotta bejelenteni az eljáró bíróság felé. A bíróság megjegyezte továbbá, hogy az említett mulasztást maguk az indítványozók pótolták, amikor ezt a tényt jelezték a bíróságok felé; erre tekintettel került kijavításra a korábbi bírói döntések fejrészében a Kft. neve a „v. a.” jelzés feltüntetésével. A bíróság megállapította, hogy a végelszámoló mulasztása a bíróságok döntését nem befolyásolta. Utalt továbbá arra is, hogy bár a végelszámolás befejezéséről szóló döntés még a jogerős döntés 2014. december 18-i meghozatalát megelőzően, 2014. november 14. napján megszületett, a Kft. törlésére csak 2015. november 23. napján került sor. Mindezekre tekintettel az indítványozók keresetét elutasította.
- [9] Az indítványozók fellebbezése alapján eljáró Debreceni Törvényszék megállapította, hogy az első fokon eljáró bíróság a kereset elbírálásához szükséges mértékben feltárta a tényállást, és az ítélete indokolásában hivatkozott jogszabályok megfelelő alkalmazásával megalapozott érdemi ítéletet hozott. Mivel a törvényszék az elsőfokú ítélet indokolásával mindenben egyetértett, így saját ítélete indokolásában azok megismétlésétől eltekintett; indokolásában a korábbi álláspontjukat a fellebbezésükben fenntartó indítványozók ezen állásponton túlmutató érveire tért ki részletesebben. Ezek az érvek a korábbi bírói döntések kötelező erejének értelmezésével, a bíróság tájékoztatási kötelezettségével, valamint azzal voltak kapcsolatosak, hogy az indítványozókra nézve kedvező döntést eredményezett volna, ha a korábbi eljárásban peresített igényük a végelszámolási eljárásban vitatott követeléseként nyilvántartásba vételre kerül, illetve, ha a Kft.-vel szemben nem végelszámolási, hanem – az indítványozók által helyesnek tartott – felszámolási eljárás megindítására kerül sor. Mivel a törvényszék az ezekkel kapcsolatos érvelést szintén megalapozatlannak találta, az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős döntésében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [10] Az indítványozók a fenti bírósági döntésekkel szemben azok alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint a támadott döntés(ek) végrehajtásának felfüggesztésére irányuló alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő. Az indítványozók az indítványukban, valamint annak kiegészítésében, hivatkozva az Alkotmánybíróság által a tisztességes bírósági eljárással összefüggésben a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban, a 3027/2018. (II. 6.) határozatban, valamint a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban tett egyes megállapításokra kifejtették, hogy álláspontjuk szerint a bíróságok által hozott döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített joguk sérelmét eredményezték. Utalva a bíróságok által a perben már elbírált azon érveikre, hogy a végelszámoló által a korábbi per folyamatban léte alatt, ebbéli minőségében tanúsított jogellenes magatartása számukra kárt okozott, előadták, hogy a bíróságok a jogvita elbírálása során ezzel összefüggésben kialakított jogi álláspontjuk tekintetében a döntéseikben nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek. A bíróságok véleményük szerint önkényes jogértelmezéssel alapították saját döntéseiket egy korábbi, másik peres eljárásban született bírósági ítéletek kötelező erejére; nem indokolták meg kellő részletességgel, hogy az általuk a végelszámolási eljárás tekintetében hivatkozott törvénysértéseket miért nem tekintették a károkozás tényének megalapozásához szükséges jogellenes magatartásnak; valamint, hogy miért tulajdonítottak azokkal szemben nagyobb jelentőséget a követelésük végelszámolás során történő bejelentése elmulasztásának, illetve miért nem értékelték kellően ennek – álláspontjuk szerint a végelszámoló eljárására visszavezethető – indokait. Az indítványozók szerint a bíróságok nem értékelték megfelelően a rendelkezésre álló bizonyítékokat, illetve nem megfelelően adtak számot azok értékeléséről. Azáltal továbbá, hogy a bíróságok az alperes végelszámoló „törvénysértő magatartását” a perben „nem is vizsgálták”, a bíróságok „a pártatlanság látszatára sem törekedtek”, ezáltal esetükben „a bírói út igénybevételének formális biztosítása volt csak meg, a perbe vitt jogokról a bíróságok érdemben nem döntöttek.” Mindez álláspontjuk szerint az említett, Alaptörvényben biztosított joguk sérelmét eredményezte.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [12] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] eleget tesz.
- [13] Az indítványozók 2018. január 15-én vették kézhez a jogerős döntést, alkotmányjogi panaszukat ehhez képest az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben postára adták.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdés], és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a Debreceni Törvényszék támadott döntése, valamint azzal összefüggésben az alsóbb fokú bírósági ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [15] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [16] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozók, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló per felperesei, nyilvánvalóan érintettnek tekinthetők.
- [17] Az indítványozók az alkotmányjogi panaszt a jogerős döntéssel szemben terjesztették elő, amellyel szemben további rendes jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésre. Rendkívüli jogorvoslati lehetőség igénybevételére irányuló kérelmet az indítványozók nem terjesztettek elő, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [18] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [19] Az indítványozók által állított alapjogi sérelemmel összefüggésben előadott érvek valójában az ügyben meghozott, az indítványozók számára sérelmes bírósági döntések megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak. A benyújtott alkotmányjogi panaszban foglaltakból megállapítható, hogy az indítványozók

nem értenek egyet a bíróságoknak az eljárás során kialakult azon álláspontjával, hogy a perbe vitt jogvita elbírálása szempontjából a végelszámolónak a Ctv. egyes rendelkezéseivel ellentétes eljárásának nem volt döntő jelentősége.

- [20] Az Alkotmánybíróság az eljárása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Ezekből megállapítható, hogy az indítványozók tekintetében kár bekövetkezése a végelszámoló eljárásával összefüggésben a bíróságok jogértelmezése szerint sem attól függetlenül, sem pedig arra tekintettel nem volt megállapítható. Ellentétben az indítványozók azzal kapcsolatos érvelésével, hogy a bíróságok egyáltalán nem értékelték az alperesnek a korábbi bírósági eljárás folyamán végelszámolóként követett eljárását, a bírósági döntések tanulmányozását követően az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a bíróságok – az ítéletük indokolásából is kitűnően – az említett eljárásra a döntésük meghozatala során kitértek. A támadott döntésekből is kiderül ugyanis, hogy eljárása során a Ctv. 95. § (4) bekezdésében foglalt, a végelszámolási eljárás befejezésének folyamatban lévő bírósági eljárás lezárásáig tartó tilalmára vonatkozó, illetve a 102. § (3) bekezdés *h*) pontjában írt, a bíróság tájékoztatására irányuló kötelezettséget rögzítő előírásokat a végelszámoló nem tartotta be. Ugyanakkor a bíróságok jogértelmezése szerint ezek a jogsértések – az ítéletekben kifejtett – egyéb indokok alapján nem okoztak kárt az indítványozóknak. A bíróságok tehát nem általában véve a jogellenes, hanem – a polgári jogi kárfelelősség megállapításához szükséges – az indítványozóknak kárt okozó jogellenes magatartás megvalósítását nem látták megállapíthatónak az alperes tekintetében. Kifejtették, hogy az alperes eljárásának (illetve annak hiányosságainak) nem volt az – a támadott döntésekben elbírált keresettel azonos okokból, azonos jogalappal, de a Kft.-vel szemben folyt – előzményi per érdemében hozott döntésre kihatása. Ezen (előzményi) perben a bíróságok a véglegesség igényével elbírálták azt a jog- és ténykérdést, hogy az alapul fekvő ingatlanüggyellett összefüggésben a Kft.-t terheli-e az indítványozók felé kártérítési felelősség; ebben a perben pedig az indítványozók keresetét elutasító döntések születtek.
- [21] A jelen ügyben támadott döntésekben a bíróságok arra a megállapításra jutottak, hogy mivel sem a végelszámolás ténye, sem a végelszámoló eljárása ebben nem hatott közre, az azonos érvek alapján – sőt jórészt maga a korábbi peresztesség tényére alapítottan – immár a végelszámolóval szemben ismételt előterjesztett igény sem megalapozott. E körben a bíróságok arra is utaltak, hogy bár a Ctv. előírásai alapján végelszámolás során csak a végelszámoló felé megfelelően bejelentett igények – aminek elmulasztásában a végelszámoló eljárása nem hatott közre – tehetők értelemszerűen vitássá a végelszámolás alatt álló társaság részéről, és ezáltal a megfelelő jegyzékekben, mérlegekben és a vagyonfelosztási javaslatban is csak ezek tüntethetők fel; amennyiben az indítványozók ezt a bejelentést megtették volna, az sem eredményezhetett volna számukra kedvező döntést, tekintettel arra, hogy az előzményi döntések értelmében már a károkozás ténye sem volt megállapítható. Mindezek alapján vonták le az eljáró bíróságok az ezen (az indítványozókéétől eltérő) megítélésen alapuló, az indítványozók kereseti kérelmeinek elutasítását eredményező – de az ítéleti indokolásokból megállapíthatóan az indítványozók érveit is mérlegelő – következtetéseiket. Az indítványozók a rendelkezésre álló iratokból megállapíthatóan az általuk megjelölt valamennyi, a tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjoggal összefüggő sérelmet kizárólag ebből, vagyis a saját és az eljáró bíróságok jogi álláspontjának eltéréseiből; a rendelkezésre álló bizonyítékok, nyilatkozatok és az azokból levont jogi következtetések értékelésének különbözőségéből vezették le.
- [22] A végelszámoló eljárásával, annak hiányosságai jogi értékelésével és ezek alapján a kárfelelősség megállapíthatóságával kapcsolatban a perben rendelkezésre állt okiratok, nyilatkozatok értékelése az Alkotmánybíróság álláspontja szerint olyan polgári jogi szakkérdésnek minősül, amelynek megítélése nem tartozik a hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság az ezzel kapcsolatos töretlen gyakorlatának megfelelően – mely szerint alkotmányjogi panasz alapján eljárva is csak az alkotmányossági szempontokat vizsgálja – mindezekre tekintettel a jelen ügyben is tartózkodott attól, hogy a tényállás megállapítására, a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelésére, valamint a jogszabályok értelmezésére és azok alkalmazására hivatott bíróságok ezen tevékenységét felülbírálja. Az Alkotmánybíróság – mint minden szakjogi, törvényességi felülbírálatra irányuló indítvány kapcsán – ismételt rámutat arra, hogy „[a] tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {Elsőként lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} „[A]z Alkotmánybíróság [...] a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]} Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt

bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. A támadott bírósági döntések mindezekre tekintettel a jelen ügyben feltárható összefüggések alapján – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség hiányában – nem képezhetik érdemi vizsgálat tárgyát. Erre tekintettel az Alkotmánybíróságnak a támadott döntés végrehajtásának felfüggesztésére irányuló indítványi elem tekintetében nem kellett döntenie.

- [23] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/564/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3389/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.1193/2018/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybírósról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Bfv.I.1193/2018/6. számú végzése, továbbá a Győri Ítéltábla Bf.I.111/2017/28. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta, kérte továbbá a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó büntetőeljárásban az indítványozó terheltként vett részt. Az első fokon eljáró Szombathelyi Törvényszék megállapította az indítványozó bűnösségét folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 310. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés szerint minősülő adócsalás bűntettében, folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett, a Btk. 310. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő adócsalás bűntettében, bűnsegédként elkövetett, a Btk. 310. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő adócsalás bűntettében, továbbá folytatólagosan elkövetett, a Btk. 276. §-ba ütköző magánokirat-hamisítás vétségében. Az első fokon eljáró bíróság azt is megállapította, hogy az indítványozó a fenti bűncselekményeket bünszervezetben követte el. A Szombathelyi Törvényszék ezért az indítványozót halmazati büntetésül hat év fegyházbüntetésre, 300 napi tétel pénzbüntetésre, öt év gazdasági társaságban betöltött vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltásra és hat év közügyektől eltiltásra ítélte. A Szombathelyi Törvényszék ezen túlmenően az indítványozó vonatkozásában vagyoneklobzást is elrendelt, megállapította, hogy az indítványozó feltételes szabadságra nem bocsátható, ugyanakkor felmentette a folytatólagosan elkövetett, a Btk. 289. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő számvitel rendje megsértésének büntette miatt emelt vád alól. A Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság ítéletében a magánokirat-hamisítás vétségét háromrendbeli, folytatólagosan, bűnsegédként elkövettként minősítette, mellőzte a bünszervezetben történő elkövetés és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárás megállapítását, az elsőfokú bíróság ítéletét öt év börtönbüntetésre enyhítette, továbbá az indítványozó vonatkozásában az elsőfokú ítéletben szereplő vagyoneklobzásra vonatkozó döntést hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot erre nézve különleges eljárás lefolytatására hívta fel. A jogerős ítélettel szemben kizárólag az indítványozó terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melyet a Kúria Bfv.I.1193/2018/6. számú végzésével mint törvényben kizárt indítványt elutasított.
- [3] 1.2. Az ítélettel szemben az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Abtv. 27. §-ára alapítva, kérve a Győri Ítéltábla Bf.I.111/2017/28. számú ítélete, valamint a Kúria Bfv.I.1193/2018/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban arra hivatkozott, hogy a támadott döntések sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. Az alkotmányjogi panasz kiegészítései során ezen felül az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való jog és a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog sérelmére is hivatkozott.
- [4] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét arra alapozta, hogy szerinte az elsőfokú eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő olyan bizonyítékokat „csempészett” az eljárásba, amelyek a másodfokú bíróság szerint törvényellenesen beszerzett bizonyítékok. Álláspontja szerint a törvénytörtő titkos információgyűjtés adataira alapozott szakvéleményt a bíróságnak nem kellett volna figyelembe vennie, de ehelyett a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a bizonyítékokat az első fokon eljáró bíróság helyesen elemezte.

Szerinte a törvénytelenül beszerzett bizonyítékokra alapított tényállás miatt a tisztességes eljárás megkérdőjelezhető. Sérelmezte azt is, hogy a másodfokon eljáró bírósági tanács két bírója több alkalommal is részt vett az elsőfokú eljárásban fellebbezéseket elbíráló bíróként. Alaptörvénybe ütközőnek tartotta azt is, hogy az ügyben több gyanúsítottat is törvénybe ütköző módon hallgattak ki.

- [5] Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtítkárnak felhívására az alkotmányjogi panaszt kiegészítette, és igazolási kérelmet is előterjesztett, amelyben előadta, hogy az alkotmányjogi panaszt időben bedobta a büntetés-végrehajtási intézet erre rendszeresített postaládájába. Ezen felül a hiánypótlás során már kifejezetten kérte a Kúria végzésének megsemmisítését is, az ügy más vádlottjainak kihallgatását pedig az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésébe ütközőnek tartotta a védelemhez való jog sérülésére tekintettel. A sérelmezett szakvéleménnyel kapcsolatban kifejtette, hogy csak akkor lett volna tisztességes az eljárás, ha a szakvélemény azon részeit figyelmen kívül hagyják a bíróságok, amelyek a törvénysértő titkos információgyűjtésen alapultak. Szerinte a Kúria eljárása során azért sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, mert az eljárás során a Kúriának is fel kellett volna tárnia a jogsértéseket.
- [6] Az indítvány újabb kiegészítése során azt is az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek tartotta, hogy a másodfokon eljáró bíróság nem vette figyelembe, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 30. §-a értelmében az eljárás akadályát képezi a feljelentés hiánya, mivel az iratanyagban nem feltehető a feljelentés.
- [7] Az indítvány újabb kiegészítése során azt is kiemelte, hogy a Kúria végzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jogot is sérti. Ennek alapja szerinte az, hogy a másodfokú ítélet kihirdetése után, de a felülvizsgálati indítványa benyújtása előtt lépett hatályba a 2017. évi XC törvény (a továbbiakban: Be.). Ennek 659. § (2) bekezdése szerint az ítélet meghozatalakor hatályos törvény szerint kellett volna elbírálni a felülvizsgálati indítványát, nem az Be. alapján. Tévesnek tartja a felülvizsgálati indítványban megjelölt okok Be.-nek való megfeleltetését is. Szerinte helyes törvényértelmezés esetén hatékony jogorvoslati döntésnek kellett volna születnie, ráadásul szerinte a Kúria nem is vizsgálta a beadvány összes elemét, azok között önkényesen válogatott, számos okot érdemi elbírálás nélkül hagyott. Tovább konkretizálta azt is, hogy szerinte miért sérült az ügy más vádlottjainak védelemhez való joga. Ez rá szerinte annyiban volt hatással, hogy az adott tényállással kapcsolatban rá nézve nincs más terhelő nyilatkozat ezen vádlottak vallomásán kívül.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [9] 2.1. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-ára alapozta, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [10] 2.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Kúria ítéletét 2018. december 27. napján vette át, míg alkotmányjogi panaszát 2019. február 26. napján adta postára. Ez alapján megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a törvényi határidőn túl – a 61. napon – terjesztette elő, mivel az indítvány benyújtására nyitva álló határidő 2019. február 25. napján járt le. Az Alkotmánybíróság az indítványozó által előterjesztett igazolási kérelemnek – tekintettel arra, hogy indítványát 2019. február 25. napján postára adás céljából átadta a büntetés-végrehajtási intézetnek – 2019. június 6. napján, egyesbírói eljárásban helyt adott.
- [11] Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], leszámítva az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére vonatkozó azon érvet, amely szerint a Kúria nem vizsgálta meg beadványa minden elemét. Ezt a körülményt az indítványozó csak felvetette, de semmilyen konkrétummal sem támasztotta alá. Ennélfogva ez az indítványi elem nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában rögzített feltételnek.

- [12] Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálendő bírói döntéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítvány a másodfokon eljáró bírói tanács két bírójával szemben felvetett kizárási okra vonatkozó indítványi elemet leszámítva tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Ebben az egy vonatkozásban azonban csak annyit állít, hogy a bírák több alkalommal is részt vettek az elsőfokú eljárásban fellebbezéseket elbíráló bíróként. Ennek részleteit az indítványozó nem fejt ki, a rendelkezésre álló iratokból csak annyi deríthető ki, hogy a bírák nem a nyomozás során jártak el, hanem az elsőfokú bírósági eljárás során bírálhattak el külön jogorvoslattal támadható végzéseket. A kizárt bíró eljárásával kapcsolatos felülvizsgálati indítványi elemet már a Kúria is vizsgálta és nem állapított meg abszolút hatályon kívül helyezési okot. Az indítványozó nem indokolta meg, hogy a Kúria értelmezése miért sérti az Alaptörvény megjelölt rendelkezését, ennél fogva ez az indítványi elem nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában rögzített feltételnek.
- [13] Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint – az indítványozó állítása alapján – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be [Abtv. 27. § a) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésének sérelmére vonatkozó indítványi elemet leszámítva érintettnek tekinthető (Abtv. 27. §). Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésének sérelmét állító indítványi elem vonatkozásában az indítványozó érintettsége azért nem állapítható meg, mert abban az alapügy más vádlottjai Alaptörvényben biztosított jogainak megsértését állította, amellyel kapcsolatban érintettnek csak az indítványban említett vádlottak tekinthetők, az ő vonatkozásukban felvetett sérelem az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát nem érinti.
- [14] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [15] Az indítványozó azt állította, hogy a bíróság eljárása során sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való joga és a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslat-hoz való joga. Az alaptörvény-ellenességet azonban lényegében az eljáró bíróságok jogértelmezésének vitatására alapozta. Az indítvány ebben a körben kizárólag olyan érveket tartalmaz, amelyeket az eljáró bíróságok értékelési körükbe vontak és az azzal kapcsolatos jogi álláspontjukat megindokolták. Mindez azt jelenti, hogy az indítványozó jelen esetben valójában a számára kedvezőtlen ítéletek felülmérlegelését próbálta elérni az alkotmányjogi panasz segítségével. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat, hogy „[a]z alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]
- [16] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e. Ugyanígy azt sem vizsgálja, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], az újabb gyakorlatból például: 3226/2019. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [27]}. Az indítvány olyan jogértelmezési kérdéseket kifogásol, melyek kétséget kizáróan törvényességi, és nem pedig alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság tanácsa ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt feltételnek, mivel az sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel.

- [17] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)*, *c)* és *h)* pontja alapján – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – visszautasította.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak az indítvány visszautasítására tekintettel nem kellett döntenie az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése tárgyában előterjesztett kérelemről.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/420/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3390/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.II.20.614./2019/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő nélkül eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban a Kúria Pfv.II.20.614./2019/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 50.Pkf.630.034/2019/6. számú végzésére is kiterjedő hatállyal, egyben kérve a Kúria végzése végrehajtásának felfüggesztését is.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás során megállapított tényállás szerint a Nagy-Britanniában élő magyar állampolgárságú indítványozó 2016 augusztusában házasságot kötött egy indiai állampolgárságú férfival. Házasságukból egy gyermek született 2017. június 26. napján. A pár életközössége 2017. november 26-án véglegesen megszakadt. Ekkor az indítványozó gyermekével – férje beleegyezése nélkül – hazaköltözött Magyarországra, mert megélhetésüket, valamint gyermeke egészséges fejlődését a családja közelében látta biztosíthatónak. Az indítványozó válókeresetét az angol bíróság 2017. december 8. napján befogadta, döntést azonban az alkotmányjogi panasz benyújtásáig nem hozott az ügyben.
- [3] A férj 2017 novemberében Kecskemétre utazott, és kérte az indítványozót, hogy a gyermekkel együtt térjen vissza Angliába. Mivel az indítványozó a kérésnek nem tett eleget, a férj Londonban bírósági eljárást kezdeményezett a gyermek visszavitele iránt. Az eljárás során a felek 2018. február 12. napján egyezséget kötöttek, amelynek keretében megállapodtak abban, hogy a gyermek 2018. április 22. napjáig Magyarországon maradhat, az indítványozó azonban az egyezségben meghatározott időpontban sem tért vissza Angliába. A visszavitel elmaradásának okairól a Nyugat-Londoni Családjogi Bíróság, majd a Londoni Felsőbíróság előtt ellentmondásos nyilatkozatokat tett: kezdetben anyagi okokra, szállás, illetve munkahely hiányára hivatkozott, később a visszavitel elmaradásának okaként a gyermek egészségi állapotát jelölte meg.
- [4] Az indítványozó 2018. július 30. napján vitte vissza a gyermeket Angliába, ekkor lakhatásukat az ott élő testvére biztosította. A Londoni Felsőbíróság 2018 októberében hozott ítéletében elutasította az indítványozó azon kérelmét, hogy a gyermekkel elhagyhassa az angol joghatóság területét, és Magyarországra költözzön. A bíróság a gyermeket az indítványozónál helyezte el, előírva, hogy az indítványozó a gyermekkel London és agglomerációja területén éljen. Szabályozta a bíróság az apával való kapcsolattartást is, továbbá megtiltotta, hogy a felek Anglia és Wales joghatóságából elvigyék a gyermeket. Az indítványozó ennek ellenére 2018 októberében ismét visszatért a gyermekkel Magyarországra, az angol bíróság ezért arra kötelezte, hogy 2018. november 5. napjáig térjen vissza a gyermekkel Angliába.
- [5] A férj ezt követően a Pesti Központi Kerületi Bíróságtól kérte a gyermek visszavitelének elrendelését, kérelmét azonban a bíróság 2018. december 11. napján kelt 24.Pk.500.319/2018/28. számú végzésével elutasította. Döntésében megállapította, hogy a felek a gyermek feletti szülői felügyeleti jogot közösen gyakorolták, a gyermek szokásos tartózkodási helye Anglia volt, és az indítványozó a gyermeket jogellenesen vitte el onnan. A bíróság a gyermek visszavitelét azonban megtagadta, mert álláspontja szerint az számára elviselhetetlen helyzetet teremtene, mivel a gyermekről való gondoskodást a férj nem tudná zökkenőmentesen ellátni.
- [6] A férj fellebbezése nyomán eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú döntést 2019. február 21. napján kelt végzésével megváltoztatta, és kötelezte az indítványozót, hogy a gyermeket 2019. március 21. napjáig vigye vissza a szokásos tartózkodási helyére, az Egyesült Királyságba, ennek elmulasztása esetén a gyermeket adja át a férjnek vagy meghatalmazottjának. A bíróság álláspontja szerint az elvétel jogellenességét a gyermek 2018. októ-

beri Magyarországra hozatala is megalapozta. A Fővárosi Törvényszék a nyilatkozatok, valamint az indítványozó magatartása alapján arra következtetett, hogy az indítványozó visszatérése esetén képes megfelelő állást találni, számíthat a családjára is, továbbá a gyermek nem szenved olyan betegségben, amelyet Angliában ne tudnának kezelni. Nincs jelentősége továbbá annak a megállapításnak sem, amely szerint a férj lakhatási körülményei nem megfelelőek a gyermek számára, hiszen a gyermek továbbra is az édesanyjánál nevelkedhet.

- [7] A jogerős végzés ellen az indítványozó terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A Kúria a gyermek visszavitelére előírt teljesítési határidő módosításával a Fővárosi Törvényszék végzését 2019. május 7. napján kelt végzésével hatályában fenntartotta. Döntésében kiemelte, az indítványozó körülményeiben nem történt változás az angol bírósági eljárás óta, ezért nincs alap arra, hogy a jogellenesen Magyarországra hozott gyermek visszavitelére irányuló eljárásban ugyanazon adatok alapján a magyar bíróság arra a következtetésre jusson, hogy a gyermek visszavitele elviselhetetlen helyzetet teremtene számára. Azt pedig, hogy az indítványozó hol tud kedvezőbb feltételeket biztosítani a gyermek számára, illetve, hogy a környezetet mennyire szokta meg, a szülői felügyelet rendezése iránti eljárásban lehet vizsgálni. Emlékeztetett továbbá arra, hogy a Gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt szerződés kihirdetéséről szóló 1986. évi 14. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Hágai Egyezmény) alkalmazása során a gyermek érdeke elsődlegesen a megsértett szülői felügyeleti jog azonnali helyreállítása.
- [8] 1.2. Ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az indítványozó, amelyben megvalósulni vélte az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésének, valamint a XIV. cikk (2) bekezdésének sérelmét. Előadása szerint a bizonyítási indítványait nem vették figyelembe, jogszerűtlenül elutasították azokat. Meglátása szerint nem a kiskorú gyermek érdekeit és alapvető jogait tartották szem előtt, hanem mérlegelés nélkül, alaptörvény-ellenesen, az apa „rosszul értelmezett” jogait helyezték előtérbe. Az indítványozó a szokásos tartózkodási hely meghatározása körében utal arra, hogy annak meghatározása során a gyermek életkora nagy jelentőséggel bír. Figyelembe kell venni az anya földrajzi és családi gyökereit, családi és szociális kapcsolatait, valamint a gyermek beilleszkedését ebbe a környezetbe. A kúriai döntés az indítványozó meglátása szerint csak feltételezi, hogy gyermekével vissza tud térni Angliába, mivel a gyermek születése óta jelentős mértékben megváltoztak a körülmények.
- [9] 1.3. Az indítványozó két alkalommal egészítette ki beadványát az alábbiak szerint. Meglátása szerint a megsemmisíteni kért bírósági döntések sértik az Alaptörvény E) cikkét is, mert a szokásos tartózkodási hely fogalmának értelmezése során figyelmen kívül hagyták a Hágai Egyezményen alapuló uniós joggyakorlatot, megítélése szerint nem vették ugyanis figyelembe azt, hogy a gyermek az elvitel időpontjában csecsemőkorú volt. E körben hivatkozott az Európai Bíróság C-497/10. számú ítéletére, amely szerint a csecsemő szokásos tartózkodási helye elválaszthatatlan az őt gondozó szülő tartózkodási helyétől. A gondozó szülő tartózkodási helye felel meg ezért szükségszerűen a csecsemő szokásos tartózkodási helyének. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok ezen túlmenően nem vizsgálták azt sem, hogy jogellenesnek ítélt elvitel esetében a visszavitel megtagadásának okai fennállnak-e. A döntések az indítvány szerint sértik továbbá az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseit, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, a Q) cikket, valamint a XXVII. cikk (1) bekezdését is, továbbá ellentételesek a gyermek a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményben rögzített legjobb érdekével is. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok nem vizsgálták az apa gyermeknevelésre való alkalmasságát, illetve nem bizonyították, hogy egy esetleges végrehajtás útján történő átadás esetén a gyermek megfelelő életkörülményei biztosítva lennének-e. A bíróságok nem vették figyelembe továbbá azt sem, hogy az angol bíróság már rendelkezett szülői felügyeleti jog tárgyában, a gyermeket az indítványozónál helyezte el, a szülői felügyeleti jogokat ő gyakorolja. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) valamint (7) bekezdésének sérelmét abban látja, hogy a kúriai végzés szerint nem tett eleget bizonyítási kötelezettségének a tekintetben, hogy a visszavitel a gyermeket testi vagy lelki károsodásnak tenné ki. Az indítványozó saját elmondása szerint több esetben hivatkozott arra, hogy Angliában nem tudja biztosítani a gyermek megfelelő lakhatását és megélhetésüket, bizonyítási indítványait azonban a bíróságok elutasították arra hivatkozással, hogy ennek a gyermek elhelyezésének megállapítása során van jelentősége. Az indítványozó hivatkozott az alapvető jogok biztosának AJB-1299/2018. számú ügyben készült jelentésére is, kiemelve, hogy az alkotmányjogi garanciák gazdasági, célszerűségi okokból, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetőek. Hivatkozott továbbá a 3375/2018. (XII. 5.) AB határozatra, amelyben az Alkotmánybíróság kimondta, „[a]z olyan eljárás, mely a gyermek érdekeinek kiderülését

lehetetlenné teszi, nem felel meg a tisztességes eljárás alaptörvényi követelményének.” {3375/2018. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [53]}

- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [11] A Kúria Pfv.II.20.614./2019/7. számú végzése tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Kúria végzését 2019. május 27. napján vette át, míg alkotmányjogi panaszát 2019. július 24. napján, határidőben, az elsőfokú bíróságon terjesztette elő személyesen.
- [13] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [14] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon, az indítvány azonban e feltételnek csak részben tesz eleget. Nem tartalmaz ugyanis Alaptörvényben biztosított jogot a Q) cikk, valamint az E) cikk sem, a hivatkozott jogszabályhelyek Magyarország nemzetközi jogi, valamint uniós jogi kötelezettségeinek teljesítésére vonatkozó állami szerepvállalását írják elő [lásd például: 3088/2018. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [17]; 3125/2019. (V. 29.) AB végzés, Indokolás [7]].
- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [16] Az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdését, a XIV. cikk (1) bekezdését, a XXVII. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdését sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezés sérelmének állítása azonban önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntések és a megjelölt alaptörvényi rendelkezések tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott végzések által okozott alapjogi sérelmet.
- [17] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmas érdemi elbírálásra [lásd például: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [34]].
- [18] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [19] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látta megvalósulni, hogy a bíróságok nem az uniós joggyakorlatnak megfelelően állapították meg a gyermek szokásos tartózkodási helyét, illetve nem értékelték megfelelően, hogy a gyermeket a visszavitel testi vagy lelki károsodásnak tenné-e ki. Az indítványozó ezen kívül a XVI. cikk (1) bekezdésének sérelmét is megvalósulni vélte, mert meglátása szerint az eljárás során nem a kiskorú gyermek érdekeit és alapvető jogait tartották szem előtt, hanem mérlegelés nélkül, alaptörvény-ellenesen az apa jogait helyezték előtérbe. Sérelmezte továbbá, hogy a bíróságok nem vizsgálták az apa gyermeknevelésre való alkalmasságát, illetve nem bizonyították azt sem megfelelően, hogy egy esetleges végrehajtás útján történő átadás esetén a gyermek megfelelő életkörülményei biztosítva lennének-e.
- [20] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítvány a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal, valamint az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglalt gyermeki jogokkal összefüggésben kizárólag olyan bizonyítási, bizonyíték-értékelési, valamint jogszabály-értelmezési kérdéseket kifogásol, amelyek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdésnek tekinthető, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság

hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a bizonyítékok értékelése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXVIII. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételyét nem vetik fel, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.

- [21] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.
- [22] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kérte a sérelmezett bírói végzés végrehajtásának felfüggesztését is. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz visszautasításáról döntött, az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemről nem kellett határoznia.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1283/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3391/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Ítéltábla Pk.III.50.039/2019/3. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Litresits András) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján a Pécsi Ítéltábla Pk.III.50.039/2019/3. számú végzése ellen alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amely 2019. december 13-án érkezett meg az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz előzménye, hogy a Kaposvári Helyi Választási Bizottság (a továbbiakban: HVB) 161/2019. (X. 18.) számú határozatával megállapította, hogy a 2019. október 13-i helyi önkormányzati választáson a Kaposváriakért Egyesület, a Demokratikus Koalíció, a Jobbik Magyarországért Mozgalom, a Lehet Más a Politika, a Momentum Mozgalom és a Magyar Szocialista Párt jelölő szervezetek (a továbbiakban: jelölő szervezetek) közös kompenzációs listája négy mandátumot szerzett. Az indítványozó önkormányzati képviselőjelöltként a kompenzációs lista hetedik helyén szerepelt. A kompenzációs listán szerzett mandátumáról két képviselő is lemondott. 2019. október 28-án az indítványozó személyesen nyújtott be a HVB-hez egy olyan nyilatkozatot, amelynek értelmében a jelölő szervezetek kompenzációs listáján mandátumot szerzett jelöltek lemondását követően – többek között – őt kívánják delegálni Kaposvár Megyei Jogú Város Közgyűlésébe. A HVB-hez benyújtott nyilatkozatot a közös listát állító hat jelölő szervezet képviseletében két képviselő tette, azonban egyikük képviseleti jogosultságát két jelölő szervezet visszavonta 2019. október 27-én. A HVB ezért felhívta a közös listát állító jelölő szervezeteket, hogy a kieső jelöltek helyén mandátumot szerző jelöltekről együttesen, írásban nyilatkozzanak. Mivel erre határidőben nem került sor, a HVB 163/2019. (XI. 22.) számú határozatával a jelölő szervezetek közös listáján soron következő jelölt számára adott mandátumot. Az indítványozó a határozat ellen fellebbezett. Álláspontja szerint a 2019. október 27-én e-mail-en keresztül a HVB-hez eljuttatott, képviseleti jogot visszavonó nyilatkozat hatálytalan, mivel a nyilatkozat joghatályos benyújtása kizárólag elektronikus azonosítást követő elektronikus benyújtás útján valósulhatott volna meg; ráadásul a meghatalmazást visszavonó nyilatkozatok nem minősülnek a Ve. 131. §-a szerinti közös nyilatkozatnak sem. A Somogy Megyei Területi Választási Bizottság (a továbbiakban: TVB) 114/2019. (XI. 28.) számú határozatával a fellebbezést elutasította és a HVB határozatát helybenhagyta. A TVB határozata ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelme nyomán a Pécsi Ítéltábla a TVB határozatát helybenhagyta.
- [3] 1.2. Ilyen előzmények után terjesztett elő az indítványozó alkotmányjogi panaszt az Ítéltábla végzésével szemben. Az indítványozó az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt passzív választójogának, a XXIV. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való jogának és a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglalt „tisztességes jogorvoslati eljáráshoz fűződő jogának” sérelmét állította, valamint azt, hogy a támadott bírói végzés ellentétes az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével és a 28. cikkben rögzített józan észnek és a közjónak megfelelő jogszabály-értelmezés elvével. Álláspontja szerint az Ítéltábla önkényesen és tágan, azaz aránytalanul megengedő módon értelmezte a Ve. a nyilatkozatok vonatkozásában zárt szabályrendszerét, és a józan észbe ütköző módon, törvényi felhatalmazás nélkül joghatályos nyilatkozatnak tekintett egy „sima”, elektronikus azonosítás nélküli vagy minősített elektronikus aláírás nélküli elektronikus levelet (e-mailt). Ezzel közvetett módon megsértette a passzív választójogát, ugyanis ezen jogértelmezés eredményeképpen az indítványozó nem kapta meg a mandátumát.

- [4] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [5] 2.1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. §-ok szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. §-ok szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [6] Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [7] 2.2. A Ve. 233. § (1) bekezdése szerint a választási szerv határozatával kapcsolatos jogorvoslati eljárásban hozott bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz a sérelmezett döntés közlésétől számított három napon belül nyújtható be az Alkotmánybírósághoz. A (2) bekezdés kimondja, hogy az Alkotmánybíróság a Ve. alapján, a választási szerv határozatával kapcsolatos jogorvoslati eljárásban hozott bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszról az Abtv. 56. §-a szerint a beérkezésétől számított három munkanapon belül, a befogadott alkotmányjogi panaszról további három munkanapon belül dönt.
- [8] A Pécsi ítélőtábla Pk.III.50.039/2019/3. számú végzése 2019. december 5-én kelt, az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2019. december 8-án, határidőben nyújtotta be.
- [9] Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [10] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, az ítélőtábla tárgybeli végzése ellen nincs helye további jogorvoslatnak [Abtv. 27. § *b)* pont].
- [11] Az indítvány tartalmilag a Pécsi Ítélőtáblának az 114/2019. (XI. 28.) számú TVB határozat felülbírálata tárgyában született Pk.III.50.039/2019/3. számú végzése ellen irányul. A bírósági eljárásban az indítványozó kérelmezőként szerepelt, ezért az alkotmányjogi panasz benyújtása szempontjából érintettnek tekinthető.
- [12] Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem fogadható be.
- [13] Az Alaptörvény R) cikkére alkotmányjogi panasz nem alapítható {3237/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [19]; 3031/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [17]; 3053/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [15]}. Ebben a vonatkozásban a panasz nem felelt meg az Abtv. 27. § *a)* pontja szerinti feltételnek. Az Alaptörvény 28. cikkére önállóan szintén nem alapítható alkotmányjogi panasz {3099/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [20]}, de ezzel összefüggésben az indítványozó egyúttal a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is állította, ezért érveit az Alkotmánybíróság az utóbbira vonatkozó indítványi rész elbírálásakor vette figyelembe.
- [14] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia.
- [15] Az indítvány megjelöli az Abtv. 27. §-át, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, valamint az indítványozó jogosultságát megalapozza, tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, és kifejezetten kéri a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–c)*, *d)* és *f)* pont]. Az indítvány továbbá megjelöli az indítványozó nevét és címét; az indítványozó nyilatkozott arról, hogy saját adatainak nyilvánosságához nem járul hozzá [Abtv. 52. § (5) bekezdés].
- [16] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban az indítvány azt állította, hogy a jogot az általa vitatott értelmezés elfogadása miatt mind a választási bizottság, mind a bíróság megsértette, de a sérelem mibenlétére a döntések észszerűségének vitatásán túl az indítvány nem adott elő részletes, alkotmányjogilag értékelhető indokolást. Ebben az elemében az indítvány nem felelt meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontjának.

- [17] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jogának sérelmét egyrészt az 7/2013. (III. 1.) AB határozatra hivatkozással, az indokolt bírói döntéshez való jog megsértése miatt állította, azon az alapon, hogy szerinte az Ítéletábrla a döntésében nem fejtette ki részletesen, hogy miért lehet elfogadni egy olyan e-mailt joghatályos nyilatkozatnak, amely a 228/2019. NVB határozat alapján a jelölő szervezet nyilvántartásba vétele során elégtelen lett volna. Másrészt ugyanezen jog sérelmének alátámasztásaként hivatkozott a 20/2017. (VII. 18.) AB határozat indokolásában kifejtett vizsgálati szempontokra, amelyek alapján az Alkotmánybíróság az adott esetben önkényes, *contra legem* jogalkalmazás miatt alaptörvény-ellenességet állapított meg. Az indítványozó a passzív választójogának sérelmét nem önállóan, hanem a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmével összefüggésben állította.
- [18] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz esetén is kizárólag az Alaptörvényben elismert jogokat oltalmazza {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 3294/2014. (XI. 11.) AB végzés Indokolás [24]}.
- [19] A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; Indokolás [15]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság az ismertetett gyakorlatát a konkrét ügyre vonatkozóan is irányadónak tekintette, és megállapította, hogy az Ítéletábrla végzésével szemben a tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak sérelmével összefüggésben előadott indítványozói érvelés nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek.
- [21] Az indítványnak az indokolt bírói döntéshez való joggal kapcsolatos állítása vonatkozásában az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az Ítéletábrla végzése a Ve. és az 20/2019. (VII. 30.) IM rendelet vonatkozó szabályait figyelembe véve részletesen foglalkozik (lásd: 6–7. oldal) a választási eljárás során egyes jognyilatkozatok megtételének alaki feltételeivel, köztük a meghatalmazás visszavonásának kérdéseivel.
- [22] Az indítványozó által hivatkozott 20/2017. (VII. 18.) AB határozat az önkényes, *contra legem* jogalkalmazás miatt azzal összefüggésben állapított meg alaptörvény-ellenességet, hogy a bíróság hatályos jogi normák alkalmazását mellőzte és a döntést olyan bírósági joggyakorlatra alapozta, amelynek alapjául szolgáló jogi normák már hatálytalanok voltak (Indokolás [29]). Ilyen körülményeket az indítványozó a jelen ügyben nem állított és az Alkotmánybíróság sem fedezett fel.
- [23] Az indítványozó ugyanis lényegében azt sérelmezte, hogy a meghatalmazás visszavonásának alaki feltételei tekintetében – amelyre vonatkozóan a Ve.-ben állítása szerint sem szerepel tételes szabály – a választási bizottságok és a bíróság nem az általa helyesnek, észszerűnek tartott értelmezést követték. Az indítványban többször is előadott álláspontja szerint a Nemzeti Választási Iroda és a választási bizottságok egy jelölő szervezet bejelentése vagy a delegálások során nem fogadták el és jelenleg sem fogadják el az egyszerű e-mailt (elektronikus levelet), csak elektronikus aláírással hitelesítve, akkor ezzel analóg módon a meghatalmazást visszavonó nyilatkozattal szemben is ezt a formát kellene megkövetelni.
- [24] Az Alkotmánybíróságnak a korábban hivatkozott joggyakorlatával összhangban, az Ítéletábrla végzésében az egyedi ügyben felmerült törvényértelmezési kérdés felülvizsgálatára nincs lehetősége. Az indítványozó panaszában megjelölt aggályok az Ítéletábrla konkrét döntését érintően a fentiek alapján nem tartalmaznak kifejezetten olyan érvelést, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vetné fel, és így az alkotmányjogi panasz befogadását indokolná.

[25] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 27. §-ába, részben az 52. §-ába, illetve a 29. §-ába foglalt követelményeknek, ezért érdemben nem vizsgálható. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 16.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1987/2019.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Papp Tibor ügyvezető
HU ISSN 2062-9273